

2002 yılında kurulan İlmî Etüdlër Derneği, nitelikli ilim adamı yetiştirmek, ilmi anlayışı İşlam medeniyetinin köklerinden hareketle yeniden yorumlamak ve yeni bir hayat nizamı için gerekli bilgi birikimi oluşturmak üzere çalışmalarına yön vermektedir.

Bu kapsamda olmak üzere İLEM, on beş yıldır, lisans düzeyindeki katılımcılara kendi medeniyetlerinin kadim birikimi ve düşünce mirası yanında ağdaş dünyayı da tanımalarını sağlayan ve onlara bu yönde perspektif katan  kademedен müteşekkil İLEM Eğitim Programı'nı uygulamaktadır. Bu eğitimle gençlere düşünme, analiz etme ve yöntem becerileri kazandırılarak ilmi üretkenlikleri artırılmakta ve akademik hayata hazırlanmaktadır.

Aynı şekilde, ihtisas düzeyindeki katılımcıların istifade ettiği ve kendi çalışma alanlarında derinleşmelerine imkân sunan; bünyesinde çeşitli seminer, okuma grupları ve atölye çalışmalarını barındıran İLEM İhtisas Programı yürütülmektedir. 2014 yılında genişleyen konseptiyle İLEM İhtisas Programı alışma Grupları (Edebiyat, Siyaset, Toplum, Felsefe, Dil ve Edebiyat) ekseninde yeniden yapılandırılmıştır. Bilgiye ulaşma, bilgiyi bir değerler sistemi etrafında üretme ve paylaşma gibi temel kaygılar Programın temel çerçevesini belirlemektedir. İhtisas Programı ile özelikle sosyal bilimler alanındaki konuların kuşatıcı, külli bir perspektif ve özgün alternatifler sunacak şekilde çalışılması hedeflenmektedir.

Yine ihtisas düzeyinde verilen akademik eğitimlerle katılımcıların bilimsel araştırma yöntemlerine vakıf olmaları ve ilmi-akademik disiplini özümseyerek düşünce üretmelerine imkan sağlanmaktadır.

İLEM, akademik/disipliner hususların yanında çeşitli toplumsal meselelere özgün bir yaklaşımla bakmak ve bu istikamette alternatif çözümler üretmek gayesiyle çeşitli konu başlıkları altında konferans, panel, anma toplantıları ve seminerler düzenlemekte ve bunu kamuoyunun istifadesine sunmaktadır. Bu çerçevede, yürüttüğü çeşitli düzeydeki faaliyetlerin çıktılarını ve diğer akademik çalışmalarını yayına (kitap, dergi, broşür, rapor vs.) dönüştürmektedir. Bu kapsamda altı aylık hakemli bir akademik dergi olan ve uluslararası indekslerce tanınan İnsan ve Toplum dergisi yanında, İLEM Bülten, Proje Kitapları, İLEM Politika Notları ve Araştırma Raporları yayınlanmaktadır.

İlki 2012 yılında Konya'da, ikincisi 2013 yılında Bursa'da, üçüncüsü 2014 yılında Sakarya'da, dördüncüsü 2015 yılında Kütahya'da, beşinci 2016 yılında Isparta'da düzenlenen Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi'nin (TLÇK) altıncısı 10-13 Mayıs 2017 tarihlerinde Muş'ta gerçekleştirilecektir. Kongre bu yıl İlmi Etüdler Derneği (İLEM) ve Muş Alparslan Üniversitesi iş birliğiyle düzenlenmektedir.

Lisansüstü çalışmalar yapan araştırmacıların, ortak dil ve yöntem geliştirmelerine imkân ve zemin sağlamak, Türkiye'de yaşanan özgün akademik üretim sorununu aşmaya yönelik kuşatıcı yaklaşımları teşvik etmek amacıyla düzenlenen Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi, sosyal bilim çalışmalarında önemli bir boşluğu doldurmaya başlamıştır. Bu çerçevede, genç akademisyenler arasında çok yönlü bir iletişim ve tecrübe aktarımı imkânı oluşturularak çalışmaların zenginleştirilmesi ve bilim dünyasına kazandırılması amaçlanmaktadır. Ayrıca Türkiye'deki lisansüstü çalışmaların niteliğinin artırılması yönünde ortaya konan çabalara katkı sağlamak Kongrenin temel hedefleri arasındadır. Buna göre Kongreye lisansüstü çalışmalarına devam eden veya yüksek lisansını ya da doktorasını son iki yıl içerisinde tamamlamış olan araştırmacılar katılmaktadır.

6. TLÇK Prof. Dr. Tahsin Görgün, Yrd. Doç. Dr. İbrahim Halil Üçer, ve Yrd. Doç. Dr. İshak Arslan'ın "Geçmişle Gelecek Arasında İslam Düşünce Tarihi" başlıklı paneliyle başlayacaktır. Kongrede Edebiyat, Eğitim, Felsefe, Hukuk, İktisat, İlahiyat, İletişim, İşletme, Mimarlık & Şehircilik, Sanat, Siyaset Bilimi, Sosyal Politikalar, Sosyoloji, Psikoloji, Tarih, Uluslararası İlişkiler alanlarına ait toplam 130 bildiri 32 oturumda sunulacaktır.

Kongrenin hazırlık aşamasında sarf edilen yoğun emek ve çabanın ürünü olan bu kitabın hazırlanmasında çalışmalarının özetleriyle katkı sağlayan katılımcılara, emeğini esirgemeyen değerli İLEM Lisansüstü Eğitimler ve Etkinlikler Komisyonu üyelerine ve İLEM çalışanlarına, Muş Alparslan Üniversitesi Rektörlüğü'ne, Düzenleme ve Bilim kurulu üyelerine teşekkürü bir borç biliriz.

Kadir Budak

6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Koordinatörü

10 Mayıs 2017, Çarşamba

- **AÇILIŞ PROGRAMI**

10 Mayıs 2017 Çarşamba

- **14:00 – 14:30 Açılış Konuşmaları**

Prof. Dr. Abdüllatif Tüzer, *Muş Alparslan Üniversitesi (Düzenleme Kurulu Başkanı)*

Yrd. Doç. Dr. Süleyman Güder, *İlmi Etüdler Derneği Başkanı*

Prof. Dr. Fethi Ahmet Polat, *Muş Alparslan Üniversitesi Rektörü*

- **14:30 – 16:00 Açılış Paneli**

GEÇMİŞLE GELECEK ARASINDA İSLAM DÜŞÜNCE TARİHİ

Moderatör: Prof. Dr. Abdüllatif Tüzer, *Muş Alparslan Üniversitesi*

Prof. Dr. Tahsin Görgün, *İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi*

**Düşünce Tarihinin Dönemlendirmesine Bir Giriş Olarak
İslam Düşünce Tarihini Dönemlendirmek**

Yrd. Doç. Dr. İbrahim Halil Üçer, *İstanbul Medeniyet Üniversitesi*

İslam Düşünce Tarihine Dair Bütüncül Bir Okuma Önerisi

Yrd. Doç. Dr. İshak Arslan, *İstanbul Şehir Üniversitesi*

Arayışlar Dönemi'nde Meydan Okumalar ve Cevaplar

- **16:00 – 16:30 – Müsiki Dinletisi**

- **17:00 – 19:00 – Gala Yemeği**

- **Açılış Programı:** Muş Alparslan Üniversitesi, Kongre ve Kültür Merkezi A Salonu

- **Gala Yemeği:** Muş Alparslan Üniversitesi Konukevi

11 Mayıs 2017, Perşembe

1. Oturum

İslam Tarihi ve Sanatları

Oturum Başkanı: Arş. Gör. Selahattin Polatoğlu

Kongre ve Kültür Merkezi I. Salon

09.00-10.40

Ayşegül Bekmez

Kayseri Döner Kümbet: Tarihi-Banisi ve Türk Sanatındaki Yeri

Emine Güzel

Osmanlı Döneminde Kullanılan Mezar Taşı Başlıkları

Gülsün Ebiri

Tire Merkezdeki Osmanlı Devri Mezar Taşları

Ercihan Ülger

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde İcrâ Edilen Kürtçe Mevlidlerin

Muş İli'nde Uygulanılışı

Yunus Çolak, Yunus Ballı, Sefer Korkmaz

Şehircilik Üzerine Fıkıh Yapmak: Bir Osmanlı Âlimi

Edirneli Mehmet Kâmi Efendi'nin "Riyaz'ül Kasımın" İsimli Eseri Çerçevesinde

İslam Şehri Literatürüne Bir Katkı

Kayseri Döner Kümbet: Tarihi-Banisi ve Türk Sanatındaki Yeri

Anadolu'nun önemli kentlerinden biri olan Kayseri, bulunduğu mevki itibarıyla tarih boyunca bir merkez konumunda yer almıştır. M. Ö. 1900-1750 yıllarına kadar inen Kayseri'deki ticari hayat bugün de canlılığını korumaktadır. Yoğun ticari faaliyetler Kayseri'yi zengin bir şehir haline getirmiştir. Bu zenginlik mimari faaliyetleri de artırmıştır. Kayseri'de Türk-İslam öncesi ve sonrası kesintisiz bir şekilde imar faaliyetleri devam etmiştir. Kentte hâkim olan Ortaçağ Mimarisi, Anadolu Selçuklu Çağı mirasıdır. Bu mirasın en önemli parçalarından biri de *Döner Kümbet*'tir. Hakkında pek çok araştırma ve inceleme yapılan türbenin tarihlendirilmesi ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Tarihlendirme ile başlayan farklı fikirler banisinin kimliği hakkında da devam etmektedir. Yapı üzerinde ismi yazan Şah Cihan Hatun'un kim olduğu ile ilgili çeşitli fikirler mevcuttur. Bu bildirinin amacı tarihlendirme ve bani ile ilgili bu farklı görüşleri ortaya koyarak, araştırma sonucu elde edilen veriler ışığında bir değerlendirme yapmaktır. Değerlendirme ile birlikte Döner Kümbet 'in plan ve süsleme özellikleri ile Türk İslam Sanatındaki yeri ve öneminin de ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

Osmanlı Döneminde Kullanılan Mezar Taşı Başlıkları

10

Türk sanatı tarihinde önemli bir yere sahip olan mezar taşlarını başta Hun devleti olmak üzere Göktürk, Uygur, Karahanlı, Gazneli, Selçuklu ve nihayet Osmanlı devleti gibi Türk devletlerinin hemen hemen hepsinde görmek mümkündür. Her biri farklı form ya da süsleme ile karşımıza çıksalar da ölümlere duyulan saygı, ölen kişinin anısını yaşatmak, ölümden sonra ikinci bir hayatın varlığına olan inanç ya da kişinin kim olduğunun belirtilmek istenmesi gibi nedenlerle mezar taşları her dönem varlıklarını sürdürmüştür. Söz konusu bu durum, kendisini Hunlarda ve Göktürklerde kurgan ve balbal, Selçuklularda kümbet ve mezar kitabesi, Osmanlılarda ise türbe ve mezar taşlarına işlenen farklı formlardaki başlıklar şeklinde göstermiştir. Baş taşı ve ayak taşı olmak üzere iki kısımdan oluşan Osmanlı dönemi mezarlarının baş ve ayakucuna bırakılan ve bu dönem mezarlarının dikkati çeken en önemli unsuru olan söz konusu bu başlıklar, çoğunlukla erkeklerin mezarlarının başucu kitabesine işlenmişlerdir. Bu başlıklara bakarak ölenin statüsü ve mesleği hakkında bir takım bilgilere sahip olmak mümkündür. Nitekim yaşarken her zümrenin kullandığı kendine has başlığı, ölümünden sonra mezar taşına işlenmiştir. Osmanlı önemi mezar taşlarında zengin formlarıyla karşımıza çıkan bu mezar taşı başlıklarından birini sarık şeklindeki başlıklar oluşturmaktadır. Genellikle din adamları, ağalar ve eşraftan olan kimselerin mezar taşlarında görülen ve sarık şeklinde olmasından ötürü sarıklı olarak isimlendirilen bu tür başlıklar, üzerindeki sarığın sarılış şekillerine göre farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamızda, Osmanlı dönemi mezar taşlarında farklı şekillerde karşımıza çıkan bu tür başlıklar ele alınmıştır.

Tire Merkezdeki Osmanlı Devri Mezar Taşları

Ölümün değişmeyen tek gerçekliği, insanoğlunu sevdiklerinin hatıralarını yaşatabilmek için ölen yakınlarına yapmış oldukları mezarlardır. Acı yaşayana özgüdür ve tabii ölüm de. Bunun için geride kalanların sevdiklerinin yanında bir nebze de olsa huzur buldukları ziyaretghlardır. Bazen bir muhasebe mekanı bazen de terapi merkezi... Baktığı zaman kişide farklı anlamlar içeren mezarlıklar. Bazen irili ufaklı taşlar bazen de büyük acılar ve geçmiş günler... İşte Osmanlı mezar taşları bu anlamda bir kültürün izlerini oluşturmaktadır.Türk İşlam Sanatları açısından önemli veriler elde ettiğimiz mezarlıklarımız; kültürel, sosyal ve daha birçok alanda önemli kaynaklardır. Küçük menderes havzası'nda Manisa ve İzmir illeri ile ilçeleri başta olmak üzere pek çok merkezde Aydınoğulları beyliğine ve Osmanlı dönemine ait mezar taşı günümüze ulaşmıştır. Bu mezar taşları sanatsal yönleri dışında yapıldıkları dönemin etnik, sosyal ve dini kimlik yapısını belirtmesi açısından da dikkat çekmektedirler. İzmir iline bağlı Tire ile merkezi sınırları içinde yaptığımız araştırmalar sonucunda mezar taşları tespit edilerek kayıt altına alınmış ve incelenmeye tabii tutulmuştur. Kültür varlıklarımız arasında önemli bir yere sahip olan mezar taşları çeşitli sebeplerle yerel yönetimlerin yeni iskn projeleriyle birlikte yok edilmeye başlanmıştır. Eski mezar taşları toplanarak depolara ya da duvar kenarlarına bırakıldığı sürece tarihin izleri birer birer silinecektir. Bilinçsizce yapılan bu çalışmalar sonucunda mezar taşları önemlerini yitirmeye başlamıştır. Öte yandan halkımızın mezar taşlarına sıradan bir taş muamelesi yaparak onların şahsi işlerde kullanması, bu nadide eserlerin yok olma sürecini hızlandırmıştır. Böylece Tire merkez mezar taşlarındaki duygu düşünce ve estetik bakış açısı ortaya konarak, Türk sanatı içerisindeki yeri belirlenmeye çalışılmıştır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde İcrâ Edilen Kürtçe Mevlidlerin Muş İli'nde Uygulanılışı

12

Mevlid, günümüzde icrâ edilen en önemli dini mûsikî formlarından birisidir. Mevlid, kelime anlamı olarak doğma, velâdet, doğum yeri ve doğum zamanı anlamlarına gelmektedir. Bu kelime zamanla özel bir anlam kazanarak, Hz. Peygamberimizin (s.a.v.) doğumu manasında kullanılmıştır. Bir dinî mûsikî formu olarak Mevlid, Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) dünyaya teşrifleri, doğumunun öncesinde ve sonrasında yaşanan mucizeleri, nübüvvet öncesi ve sonrasında yaşanan olayları, İsrâ ve Miraç mucizesini, vefatını konu alan eserlere ve bu eserlerin icrâ edildiği merasimlere denmektedir. İslam Tarihinde çok sayıda mevlid yazılmıştır. 1200 yılında Ebü'l-Cevzî'nin yazmış olduğu "*Mevlidü'n-Nebî*" bu mevlitlerden ilk yazılanıdır. Türk Edebiyatı'nda Süleyman Çelebi'nin yazmış olduğu "*Vesîletü'n-Necât*" adlı eseri çok beğenilmiş ve asırlar boyu mevlid merâsimlerinde düzenlenmiş olarak Tevhit, Yaratılış, Velâdet, Merhaba, Mirâc ve Münacât bahirleri okunagelmıştır. Arapça, Farsça, Türkçe vb. dillerde yazıldığı gibi Kürtçe de mevlidler yazılmıştır. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Kürtçe mevlidler okunmaktadır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde tespit edilen 26 adet Kürtçe mevlid bulunmaktadır. Bu çalışmada Muş ilinde bu Kürtçe Mevlidlerden Hasan Ertûşî'nin Mevlid-i Nebî Aleyhi's-Salâtü ve's-Selâm isimli mevlidi, bu mevlidin merâsimi, müzikal icrâsı ve Süleyman Çelebi'nin yazmış olduğu "*Vesîletü'n-Necât*" isimli Türkçe Mevlidi ile karşılaştırılması üzerinde durulacaktır.

Şehircilik Üzerine Fıkıh Yapmak: Bir Osmanlı Âlimi Edirneli Mehmet Kâmi Efendi'nin "Riyaz'ül Kasımın" İsimli Eseri Çerçevesinde İslam Şehri Literatürüne Bir Katkı

Hanefi fıkıh okulu içerisinde İmam Ebû Yusuf ile İmam Muhammed'in eserlerinden başlayarak, şehirciliğin temel mevzularına ilişkin hukuki bir zeminin teşekkül ettiğinden bahsedilebilmektedir. Kitab'ul Edvâr, Kitab'ul-Hitan başlıkları ile bir gelenek oluşturan bu türden kitaplar içerisinde en kapsamlı eserin iki nüshası İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi'nde mevcut olan ansiklopedik nitelikteki "Riyâz-ul Kasımîn" isimli eser olduğu tespit edilmiştir. Eser, 17. yüzyılın ikinci yarısı ve 18. yüzyılın başlarında yaşamış, kazaskerlik vazifesi de yüklenmiş bulunan Edirneli Kadı Mehmet Kâmi Efendi'ye aittir. Tahkikli neşri 2000 yılında Şam'da yapılan eser Hanefi fıkıh kitapları içerisinde mevcut bulunan arazi ve şehir hukukuna dair meseleleri derleyen hacimli bir eser hüviyetindedir. Fıkhi düşüncenin kentsel yapıyı tanzim eden bir zemin teşkil etmesi, şehircilik üzerine araştırma yapan ve şehircilik tarihi üzerine tespitlerde bulunanlar tarafından pek dikkate alınmadığı gibi; fıkıh araştırmacılarının da bu konuda odaklanmadıkları, geniş fıkıh literatürünün bir cüzü mesabesinde gördükleri bu konunun üzerinde durmadıkları, yapılan literatür incelemesi ile fark dilmektedir. Bu tebliğde, İslam şehrinin fıkhi zemini tartışılarak, Kâmi Efendi'nin eseri üzerinden Osmanlı fıkıh dünyasının nasıl mekansallaştığı konusunda çeşitli sorular gündeme getirilecektir.

2. Oturum

Sosyal Politikalar

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Atik Aslan

Kongre ve Kültür Merkezi II. Salon

09.00-10.40

Suna Can Özbulduk

Türkiye Sineması Örgütlenme Tarihi: Sine-Sen Örneği

Cennet Erdoğan, Çiğdem Yaramışlı

*Yeni Göç Hareketleri Bağlamında Türkiye'deki Mülteci- Sığınmacı Kadınların;
Haklar Temelinde Yaşadıkları Sorunlarla Baş Etme Stratejileri*

Ferhat Elçi

Elektronik İzleme Sistemlerinin Türkiye'de ve Dünyada Kullanımı

Enes Atay, Enver Mengü

*Sosyal Politika Öğrencilerinde Gönüllülük Algısı ve Düzeyi:
Yalova Üniversitesi Örneği*

Zehra Hopyar

Göç ve Kamu Politikaları: Türkiye'deki Suriyelilerin Eğitimi Örneği

Türkiye Sineması Örgütlenme Tarihi: Sine-Sen Örneği

Bu çalışmada Türkiye’de sendika alanında yapılan çalışmalar içerisinde kendine yer bulamayan sinema alanındaki örgütlenmeler Sinema Emekçileri Sendikası özelinde ele alınarak sendikanın başarı ve başarısızlıklarını bunun sosyal, siyasal ve kültürel nedenleriyle birlikte ortaya koymak ve bir çözüm önerisi sunmak amaçlanmıştır. Sinema Emekçileri Sendikası’nın sosyal, siyasal ve ekonomik perspektiften nasıl etkilendiği ortaya konularak bugün varılan noktanın aslında hedeflenin neden bu kadar gerisinde kalındığına bir cevap aranmaktadır. Bu nedenle 1908’den itibaren oluşan işçi hareketleri başlangıç kabul edilerek günümüze kadar olan süreç örgütlenme tarihinin temel ayakları olan toplumsal yaşantı ve hukuki düzenlemeler incelenerek, bu alanların birbirlerini kestikleriri nokta üzerinden bir bağlam oluşturulmaya çalışılmıştır. Türkiye’de çalışma ilişkileri tarihine baktığımızda düşük ücret, güvencesiz çalışma, iş güvenliği önlemlerinin yetersizliği/yokluğu, sendikal hakların kısıtlanması/kaldırılması gibi çalışma yaşamını doğrudan etkileyen alanlara ilişkin problemler pek çok sektörde varlığını göstermektedir. Ancak sektör genişliği problemlerin benzerliği söz konusu olduğunda homojen bir yapı oluştururken, örgütlenme ve hak talebi söz konusu olduğunda aynı yapıyı koruyamaz. Kuşkusuz bunun temel nedeni sektörlerin büyüklüğü ile buna bağlı olarak çalışanların sayısı ve sektörün taşıdığı riskin büyüklüğüdür. Bu durum alana ilişkin çalışmalara da yansımaktadır. Bu bağlamda sinema gözardı edilen sektörlerden birisidir. Sinemanın yarattığı büyüdü dünya üretim sürecine ilişkin sıkıntıların perde arkasında kalmasına neden olmuştur. Sinema yarattığı anlamın ötesinde bir sektör olarak diğer sektörlerle benzer riskler taşımaktadır. Bu çalışma sinema alanına ilişkin örgütlenme sorunlarını siyasi, hukuki ve iktisadi nedenleri ile ortaya koyarken aynı zamanda sosyal ve kültürel yapıyı göz önünde bulundurarak belirlenen sorunların pratikte yaşandığı biçimleri sendika üzerinde ele alarak çözüm önerisi sunmayı hedeflemektedir.

Yeni Göç Hareketleri Bağlamında Türkiye'deki Mülteci- Sığınmacı Kadınların; Haklar Temelinde Yaşadıkları Sorunlarla Baş Etme Stratejileri

Bu çalışmanın temel amacı, göç eden kadınların kaçışları öncesinde, esnasında ya da sığındıkları ülkede ne tür sorunlar (fiziksel, psikolojik ve cinsel) yaşadıklarını tespit etme ve yaşanan sorunlarla baş etmeye yönelik ne tür stratejiler geliştirdiklerini ortaya çıkarmaktır. Bu çalışmanın verileri, 2016 Güz Döneminde (Eylül-Ekim-Kasım ayları içerisinde) İstanbul'da 45 sığınmacı kadınla yapılan yüz yüze derinlemesine mülakatlar yapılarak sağlanmıştır ve bu kadınlarla, nitel araştırmanın örneklem çeşitlerinden olan görüşmecilerin tanıdıkları aracılığı ve kartopu yöntemi ile ulaşılmıştır. Bu doğrultuda elde ettiğimiz bulgular, sığınmacı kadınların ulusal ve uluslararası mevzuatta var olan boşluklardan dolayı karşılaştıkları sorunlardan dolayı şikâyet edebilecekleri ve konu takibinin yetersiz oluşuna inandıkları kuvvetli görüştür. En büyük yaşadıkları sorun 'öteki' algısı içerisinde sığındıkları ülkenin erkeklerini baştan çıkarıcı bir nesne olarak görülmeleri yönündeki düşüncelerdir. Bir diğer husus ise; psikolojik bir baskı olarak giyinmelerinin (süslenme, makyaj vb.) sığındıkları ülkenin vatandaşları açısından eleştirel karşılanmasıdır. Araştırmanın temel bulgusu ise, insan hakları serüveninde uluslararası haklar çerçevesinde, savaş hukukuna dair Cenevre'de imzalanan 4 sözleşmede savaş esnasında sivillerin korunmasına ilişkin standartların belirlenmesine rağmen, cinsiyete dayalı şiddetin tanımlanmamasından dolayı ortaya çıkan sorunlardır. Araştırmanın bulguları neticesinde, bu sorunun üzerine gidilip 'cinsiyete dayalı şiddetin' ulusal ve uluslararası mevzuatta acil yer almasını sağlamaya yönelik çalışmaların yapılması yönünde olduğu gerçeğine ulaşmış olduk. Bununla birlikte cinsiyete dayalı şiddetin bir savaş suçu olarak tanımlanması gerektiğini düşünmekle beraber, Sığınmacı kadınların durumlarının iyileştirilmesi ve sığınmacılar için barınma, sağlık, eğitim, güvenlik alanlarında alınacak genel tedbirler çok önemli olmakla birlikte, araştırma kapsamında tespit edilen sığınmacı kadınların yaşam koşulları ve risk altında oldukları istismarın boyutu, acilen sığınmacı kadınlara özgü ek tedbirlerin alınması gerektiğini göstermektedir.

Elektronik İzleme Sistemlerinin Türkiye’de ve Dünyada Kullanımı

Şüpheli, sanık ve hükümlülerin elektronik haberleşme yöntemleri ile toplum içinde izlenmesi ve gözetim altında tutulmasını sağlayan elektronik izleme sistemleri gelişmiş ülkelerde ortaya konulan ve gittikçe yaygınlaşan cezaların infazlarında kullanılan bir teknolojidir. Hapishanelerin doluluk oranının azaltılması ve hapishanedeki yaşam standartlarının iyileştirilmesi elektronik izleme sistemlerinin ülkemizde ve dünyada giderek öneminin artmasına sebep olmaktadır. Bu önem doğrultusunda kullanımı hızla artan elektronik izleme sistemleri ile hükümlülerin sosyo-kültürel açıdan da topluma kazandırılması büyük önem arz etmektedir. Bu teknolojinin gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan Türkiye’de de kullanımı ve önemi de gün geçtikçe artış gösterdiği görülmektedir. Bu çalışma kapsamında denetimli serbestlik konusu ele alınarak bu kapsamda elektronik izlemenin Türkiye’de kullanımı dünya üzerinde tarihsel süreçteki gelişimi de dikkate alınarak karşılaştırmalı analizlerle verilip elektronik izleme sistemlerinin bileşenleri kullanım alanlarına göre sınıflandırılarak gösterilmiştir. Alan izleme, konum izleme ve alkol izleme sistemleri kullanılan elektronik alt bileşenler ve protokollerle birlikte ele alınmış olup aynı zamanda sosyal politikalar açısından karşılaştırmalı analizlerle birlikte verilmiştir.

Sosyal Politika Öğrencilerinde Gönüllülük Algısı ve Düzeyi: Yalova Üniversitesi Örneği

18

Devletlerin vatandaşlarına yönelik zenginlik üreterek refahlarını yükseltme çabaları yeni bir mesele değildir ancak söz konusu refahın artırılmasında devletin malî yüklerinden sıyrılarak daha çok denetleyici bir konuma gitmesi gerektiği düşüncesi özellikle 1980 sonrası süreçte küresel düzeyde ilgi gören görece yeni bir meseledir. Buna göre refahın bölüşümü tartışmasında devletin yerel yönetimler, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarına sosyal politika aktörü olma rolü veren koordine edici ve denetleyici bir konuma gelmesi gerektiği kabul görmüştür. Bu durumda sosyal politikada verimliliği artırma anlamında özel sektör ve sivil toplumun iki ayrı güçlendirilmesi gerekli alan oldukları öne çıkmaktadır. Bu iki alandan özellikle sivil toplum alanı ise refahın toplumsallaştırılarak bölüşümünü sağlamada kritik bir konuma sahiptir. Bu alanın güçlendirilmesi içinse özellikle üzerinde yükseleceği bir temel teşkil etmesi yönüyle toplumdaki gönüllük duygusu önem taşımaktadır. İşte bu noktada sosyal politika alanında gönüllülük algısı ve düzeylerinin incelenmesi söz konusu alanın zeminini görme anlamında anlamlı bir çaba olacaktır. Bu bağlamda sosyal politika alanında çalışacak iki temel öğrenci grubu olan ÇEKO ile Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin gönüllük algı ve düzeylerinin incelenmesi literatüre önemli katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda çalışmamız kapsamında Türkiye’de bu iki bölümün İktisadi ve İdari Bilimler çatısı altında aynı fakültede çalıştığı tek örnek olarak Yalova Üniversitesi ulaşılabilirliği de göz önünde bulundurularak örneklem olarak tercih edilmiştir. Anlamlı sonuçlar üretmesi için de araştırmamızda lisans eğitimi tamamlamak üzere olan son sınıf öğrencilerinin ilgili bölümlerdeki sayılarının yüzde 50’sine tekabül eden oraniyle söz konusu algı ve düzeyi belirleme yönünde anket çalışması yapılacaktır. Olup elde edilen bulgularla sosyal politika alanında çalışacak olan öğrencilerin gönüllülük algı ve düzeyleri ortaya konulacaktır.

Göç ve Kamu Politikaları: Türkiye’deki Suriyelilerin Eğitimi Örneği

Arap Baharı olarak anılan ve 2011’de başlayan süreç pek çok Ortadoğu ülkesi ile birlikte Suriye’yi de içine dâhil etmiştir. Süreç neticesinde ortaya çıkan çatışmalardan kaçan çok sayıda Suriyeli mülteci Türkiye gibi komşu ülkelere sığınmışlardır. Yaşananları “*açık kapı*” politikası ile yürüten Türkiye, seneler içerisinde çok sayıda mülteciyi barındırmakta ve onlara geçici koruma sağlamaktadır. Üstlenilen bu büyük sorumluluk, kamu ve sosyal politikalarla desteklenerek mültecilerin Türkiye toplumuna uyumunu kolaylaştırmayı gerektirmektedir. Suriye krizi, dış politika, düzensiz göç ve ekonomik maliyet gibi çok sayıda değişkenden oluştuğundan uygulanması güç kamu politikalarına sahiptir. Buna rağmen Türkiye benzer konumdaki çoğu ülkeden farklı olarak Suriyelilere yönelik kısa vadeli politikalardan ziyade toplumsal ve kültürel uyum ve kabulü sağlamaya yönelik uzun vadeli politikalar uygulamaya çalışmaktadır. Bu bağlamda yazıda Türkiye’deki Suriyelilerin sahip oldukları yasal statüden ve geçici koruma yönetmeliği çerçevesinde eğitim konusunda yapılan düzenlemelerden bahsedilmektedir. Uygulanan eğitim politikaları açıklanarak, sürecin karşılıklı etkileri tamamlanmış saha çalışmaları, analiz, araştırmalar ve medya yansımaları ile tartışılmaktadır. Karşılaşılan sorunlar hakkında farkındalık oluşturarak uygulamalar noktasındaki eksikliklerin giderilmesi yönünde fikir ve önerilerde bulunmak yazının amacını meydana getirmektedir.

3. Oturum

Toplumsal Yapı ve Değişme - I

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Ahmet Ayhan Koyuncu

Kongre ve Kültür Merkezi III. Salon

09.00-10.40

Ali Tanrıverdi

*Alevi Ocaklarında Dedelerin Anlatımıyla Hızır İnanıcı:
Adıyaman Örneği*

Özge Gülver

*Kabuğuna Çekilmiş Birey: Modern Toplumda "Kalabalık Yalnızlaşma" ve
Bunun Sosyal Yansımaları*

Emrin Çebi

*Tercüme İslamcılığın Etkileri; İslamcı- Milliyetçi- Muhafazakar Ayrışmanın
Kavramlar Üzerinden İncelenmesi*

Alevi Ocaklarında Dedelerin Anlatımıyla Hızır İnancı: Adıyaman Örneği

Hızır öğretisi genel olarak Anadolu'nun kadim toplumlarında spesifik olarak da Anadolu Aleviliğinde değer, kültür ve itikat telakisi içinde varlığını sürdürme gelmiştir. Anadolu'nun farklı bölgelerinde yaşayan toplumlarda Hızır motifi farklı mit ve anlatılarla karşımıza çıkmakta olup ayrımlı anlam tasarımları kazanmıştır. Bu farklılıktan ötürü çalışmamız Adıyaman'da varlığını devam ettiren altı Alevi ocağın ve bu ocakların mümessilleri olan dedelerin ifadelerinden hareketle, Alevi toplumun inanç dünyasında ve geleneğinde Hızır motifine yükledikleri anlamın nasıl bir tasarıma kavuştuğunu saptamaya yönelik yorumlayıcı bir çalışmadır. Adıyaman'daki tüm talip köylerinin Hızır ile ilgili görüşlerini tespit etmenin imkânsızlığından ötürü tüm talip köylerini temsil eden dedeler ile yarı yapılandırılmış bir görüşme formuyla derinlemesine mülakat gerçekleştirilmiştir. Adıyaman'da hâlihazırda Alevilik erkânını yürüten Ağu İçen, Kureysan, Üryan Hızır, Seyyid Derviş Cemal, Derviş Gevr ve Şah Memi Hacıyan ocaklarının mümessilleri olan dedelerin anlatımları ele alınmıştır. Bu anlatımlardan hareketle temalar ve alt temalar oluşturulup veriler sistemli bir bütünlük içinde analiz edilmiştir. Çalışmamız sosyal bilimlerin izlediği nitel araştırma tekniklerine oranlı bir şekilde tahakkuk edilip analiz edilmiş olan tasvir temelli bir çalışmadır. Ayrıca dedelere yöneltilen sorular yazın taraması ile ön okuma yapılarak hazırlanmıştır.

Kabuğuna Çekilmiş Birey: Modern Toplumda “Kalabalık Yalnızlaşma” ve Bunun Sosyal Yansımaları

22

Toplum, tıpkı canlı bir mekanizma gibi dinamik bir oluşumdur. Değişimin kaçınılmaz olduğu dünyada, toplum da sürekli değişim göstermektedir. Bu değişim maddi alanlarda da olmakla birlikte, insanın hem bireysel hem grup içi hem de toplumsal ilişkileri alanında yaşanmaktadır. Bizi bu noktada ilgilendiren, maddi değişimlerin önemli etkileşimiyle şekillenen, insanın ve dolayısıyla toplumun yaşadığı sosyal değişimlerdir. Çalışmanın temel amacı, toplumda sosyal ilişkileri zayıflatan durum ve etkenleri irdelemektir. Bu doğrultuda modernleşme süreci ve bununla birlikte teknolojinin hayatımıza girişi, problemin temel kaynağı olarak ele alınmıştır. Teknolojinin sunduğu ürünlerin sosyal yaşamımızda yol açtığı problemlere yer verilmiştir. Teorik çerçeve çizilerek konuya ilişkin sosyal göstergeler sunulmuştur. Teknolojinin hayatımızı kolaylaştırdığı ürünlerinin yanı sıra, hayatımızdan alıp götürdükleri de göz ardı edilemeyecek düzeydedir. İnsanların sosyal çevreden koparak, teknolojinin ürünlerine bağımlı hale geldiği ve adeta bunlar olmadan yaşamlarını sürdüremedikleri gözlemlenmektedir. Aile, arkadaşlar, komşular vb. tüm sosyal çevreyle ilişkilerin zayıflamasının temel nedenlerden biri olarak teknoloji akla gelmektedir. Aynı ortamda birbirini tanıyan insanların “kalabalık yalnızlıklar” oluşturmaları ve “iletişimsiz bir iletişime” geçilmesi; yani toplum olmak için önemli olan bazı insani değerlerimizin yok olmakla karşı karşıya kalması, teknolojinin bağımlısı olunan dünyada kaçınılmazdır. Çalışma çerçevesinde bu konular irdelenmiştir.

Tercüme İslamcılığın Etkileri; İslamcı- Milliyetçi- Muhafazakâr Ayırışmanın Kavramlar Üzerinden İncelenmesi

1924 yılıyla birlikte Türk toplumunun dini yapısıyla ilgili oldukça katı radikal bir dizayn süreci izlenmiş ve nerdeyse dini devletin yapısından dışlamanın yanında toplumsal hayatta görünür ve yaşanır olmaktan çıkarılmaya yönelik ağır bir dönem başlatılmıştır. Böylece çok partili hayata geçişe kadar Türkiye’deki toplumun dinî anlamda yaşadığı olağanüstü baskı süreci, dindar kesimin daha çok mevcudu muhafaza süreciyle atlatılmaya çalışılmıştır. II. Dünya Savaşı sonrası iki kutuplu dünya düzeninin oluşturduğu şartlar gereği demokratikleşmeye giden Türkiye’de bu durum dinî alana da yansımış cüz’î bir rahatlama olsa da girilen bu süreçte dinî alana müdahaleye farklı boyutlarda devam edilmiştir. 1960 ihtilali ile dinin konumuna dair başka bir dönüşüm yaşanmış bu dönüşümün tesiri günümüze kadar farklı boyutlarda ulaşmış olmakla birlikte, Türkiye toplumuna, siyasetine, dış ilişkilerine etkisi yeterince anlaşılamamış, boyutları resmedilememiştir. Bu ucu bucağı resmedilememiş etkisiyle birlikte 1960 darbesi sonrasındaki siyasi gelişmelerin yanında belki daha da ötesindeki sosyal gelişmeler, Türkiye’deki İslamcılığın yeni bir boyut kazanmasına oldukça etkili olmuştur. Bu süreçte görece serbestlik ortamında yeni dindar kesimin düşünce ihtiyacını gidermek üzere özellikle Mısır ve Pakistan’daki önemli İslamcı düşünürlerin eserleri yoğun olarak Türkçe’ye kazandırılmaya başlanmıştır. Bu tezin amacı 1960 sonlarıyla Türkiye’ye ulaşan tercüme eserlerle muhafazakâr camiadaki milliyetçi-islamcı-muhafazakâr düşünsel farklılık- ya da kırılmanın-literatüre nasıl yansıdığını İslamcı dergilerde konu edinilen kavram tartışmaları üzerinden okumaktır. Bu çalışmada ele alınacak kavramlar İlmi Etüdler Derneği (İLEM)’nin 2014 yılında tamamladığı 1960-1980 arası İslamcı Dergiler projesi kapsamındaki dergilerdeki yazı ve makaleler üzerinden ele alınacaktır.

4. Oturum

İLEM Lisans Oturumu-I

Oturum Başkanı: Arş. Gör. Ali Eşlik

Kongre ve Kültür Merkezi IV. Salon

09.00-10.40

Duygu Öksünlü

Geç Dönem Wittgenstein ve Din Felsefesi

Hande Betül Ünal

*Kendi Sesini Bulmak: Enstrüman Tasvirleri Üzerinden
17. yüzyıl Osmanlı Müziğinde Değişim ve Süreklilik*

Muhammed Seven

"Tutunamayanlar"'da Çürümenin Sinek Metaforu Bağlamında İncelenmesi

Zeynep Deniz

Platon'un Poetik Gelenekle Savaşı: Şiirin Sürgünü

Geç Dönem Wittgenstein ve Din Felsefesi

Ludwig Wittgenstein'in eserlerinde ilk bakışta din felsefesi adına edilmiş az cümle var gibi görünmektedir; fakat dikkatli bir okumayla Wittgenstein'in din felsefesi adına söylediklerini yakalayabilmek mümkündür. Felsefi Soruşturmalar adlı eserini, Ludwig Wittgenstein'in geç dönemi olarak nitelendirebiliriz. Bu makalenin amacı, filozofun geç dönemde, özellikle de Felsefi Soruşturmalar (Philosophische Untersuchungen) eserinden hareketle, yaptığı çalışmaların, dini söylemin analizi için pek çok, kuvvetli imkanlar sunduğunu anlatmaktır. Bu dönemde kaleme aldığı en ilgi çekici makalelerden biri olan, Frazer'ın Golden Bough adlı eserine eleştiri olarak yazdığı makalesini (Remarks on Frazer's Golden Bough) de hesaba katarsak, Wittgenstein'in felsefesindeki en can alıcı noktalardan birinin din ve dini inanç olduğunu söyleyebiliriz. Bu makalede düşünür, Frazer'ın aydınlanmacı tutumuna ve antropolojisine karşı, primitivlerle aramızdaki yakınlığı ve dinin bir teori olarak ele alınamayacağını savunur. Wittgenstein'a göre mantığın sınırlarından taşan noktada dini inanç vardır. Dini inanç, düşünüre göre bir dil oyunudur ve aynı zamanda estetik meselesidir. Bu bağlamda düşünürün kendi argümanını en geniş ve radikal biçimde verdiği noktalardan biri, "ahirete inanıyorum" ve "ahirete inanıp inanmamak konusunda emin değilim" cümlelerini kuran iki kişinin çelişmediğini söylediği yerde başlar diyebiliriz. Bu da geç dönem Wittgenstein ve din felsefesi tartışmalarının ana hatlarından birini oluşturur. Bu çalışmada, Wittgenstein'da din ve dini inanç meseleleri, Wittgenstein konusunda en tanınmış akademisyenlerden biri olan D.Z. Phillips'in çalışmalarına ağırlıklı olarak referans vererek ele alınacaktır. Makalede, D. Z. Phillips'in Wittgenstein'ı fideizmle bağdaştırılamayacağı yönündeki argümanı düşünürün yukarıda bahsedilen çelişmeme durumuyla açıklanmaya ve dini inancı yine onun dil oyunu (Sprachspiel/language game) kavramı ışığında düşünölmeye çalışılacak; Batı düşünöncesi kanununa hakim olan dualist anlayışla ve dine rasyonel/akılcı yaklaşımlarla

Kendi Sesini Bulmak: Enstrüman Tasvirleri Üzerinden 17. yüzyıl Osmanlı Müziğinde Değişim ve Süreklilik

26

XVI. yüzyılın sonları ile XVII. yüzyılın başları, Geleneksel Osmanlı/Türk Müziği'nin, kendisine model aldığı aldığı Fars müzik geleneği etkisinden sıyrılmaya ve İstanbul merkezli olarak kendi müzik geleneğini oluşturmaya başladığı bir dönemdir. XVII. yüzyıla kadar bu iki müzik geleneği arasında belirgin bir fark görülmezken bu dönemde form, tür, icra, repertuar, müziğin toplumsal organizasyonu gibi Osmanlı müziğini oluşturan temel yapılarda bazı farklılaşmalar ortaya çıkar. Bu yapıların farklılaşmasına paralel olarak, kullanılan enstrümanlarda da değişiklikler görülür. Fars müziğinden alınan kemânçe/rebab gibi enstrümanların kullanımı devam ederken ney, kanun gibi önceden de kullanılan enstrümanlarda küçük fakat önemli değişiklikler yapılarak kullanımı sürdürülmüştür. İran müziğinde sıklıkla kullanılan miskal gibi enstrümanların kullanımı ise bırakılmış, buna karşın tanbur gibi Fars müziğinden alınmamış olan enstrümanlar Osmanlı müziğinin temel sazlarından biri haline gelmiştir. Bu çalışmada, öncelikli olarak Fars müzik geleneğinin temel karakteristiği anlatılmaya çalışılacak, daha sonra Osmanlı müziğini neden ve nasıl etkilemiş olabileceği üzerinde durulacaktır. Ayrıca, XVII. yüzyılda Osmanlı müziğinin Fars etkisinden sıyrılıp kendi geleneğini oluşturduğu iddiasından hareketle bu "yeni müziğin" Fars müziğinden hangi açılardan farklılaştığına değinilecek ve enstrümanlardaki değişim yazılı ve görsel kaynaklardaki betimleme ve tasvirler üzerinden incelenecektir.

“Tutunamayanlar”da Çürümenin Sinek Metaforu Bağlamında İncelenmesi

Oğuz Atay’a 1970 yılında TRT Roman Ödülünü kazandıran ve Türk Edebiyatı’nın temel taşlarından biri olan Tutunamayanlar romanı, Türk Edebiyatı’nda çığır açmıştır. Tutunamayanlar romanı modern roman olma hasebiyle; bilinç akışı, ironi, pastij gibi teknikleri kullanılmış, oyun ve şiir gibi türlerinin de yer almasıyla zenginleştirilmiş, bu zenginlik esere oldukça karmaşık ve çok katmanlı bir derinlik katmıştır. Romanda yer yer bazı metaforlar göze çarpar. Dünya edebiyatında da bu tür bir metaforik anlatımı özellikle Kafka ve Dostoyevski gibi yazarlar da görürüz. Atay’ın Kafka ve Dostoyevski’yi sevdiği hatta etkilendiği bilindik bir şeydir. “Yeni Ortam” gazetesinde kendisi ile yapılan röportajda Atay, bunu belirtir. Örnek olarak Dostoyevski’nin “Yeraltından Notlar” romanında farenin, Kafka’nın “Dönüşüm”ünde ise bir böceğin metaforik anlatımı ile karşılaşırız. “Tutunamayanlar” okunduğunda da bu eserlerin etkisini hissederiz ve hatta bu durum karakterlerin diliyle de ifade edilir. “Tutunamayanlar” incelendiğinde Atay’ın sineği bir metafor olarak kullandığı görülür. Kapsamlı bir değerlendirmeye denebilir ki bu tarz romanlardaki karakterler, yaratılan metaforlar ile özdeşleştirilerek modernleşmenin bu evrimsel süreci işlenir. Modernleşmenin evrimsel sürecinin edebi eserlere yansıdığı kesindir ve biz çalışmamızda bu süreci metaforlar üzerinden de okumayı denedik. Çalışmada metaforun tanımı, modern edebiyatta metaforun kullanımları, modernleşmenin etkisinde metaforun evrimselleşmesi ve Atay’da sinek metaforunun neye karşılık geldiği ele alınıp incelenecektir. Bir metafor olarak sinek, karşılaştırmalı edebiyat ölçeğinde incelenip, aynı zamanda mitolojik çağrışım ve bağdaşimleri da gözlemlenecektir.

Platon'un Poetik Gelenekle Savaşı: Şiirin Sürgünü

28

Genel anlamda sanatın daha özelde şiirin doğasına karşı, bir anlamda ilk ve en cesaretli karşı çıkışı yapan Platon, hayatının bir döneminde kendisi de şiir yazmış fakat Sokrates'le karşılaştıktan sonra değişen görüşleri tarih boyunca felsefenin ve sanat dünyasının en büyük açmazını oluşturmuştur. Sokratik felsefenin çıkış noktasını Sofistlerin giderek yaygınlaşan söz oyunlarına ve bunun getirdiği anlam kargaşasına, retorik, boş hitabet ve sözlü kültürün dağınıklığı, teveli mümkün kılan başıboşluğuna karşı geleneksel birikimin bir dizge içerisinde belli yasalara bağlı olarak aktarılabileceği bir anlatı kurmak oluşturur. Felsefenin kuruluşunu hazırlayan bu dizgesel anlatım ve yasalılık, dolayısıyla karşısına şiiri de almak zorundaydı. Bu incelemenin konusu olan poetik gelenek karşı-sındaki Platon'un sanat anlayışı, öncelikli olarak sanat tarihi açısından bir analize tabi tutulup, eski Yunanda sanatın neye karşılık geldiği, Batı'da Rönesans'la birlikte gelişen sanat-zanaat ayrımı ve XVIII. yüzyıldan sonra kurulan Estetik bilimi gözetilerek incelenmiştir. Buradan Platon'un sanattan ne anladığının bir çerçevesi çizildikten sonra, poetik geleneğin eski yunandaki yeri üzerinde durulmuş ve bu poetik gelenek Platon'un, özellikle "İon", "Büyük Hippias", "Şölen" ve "Devlet" gibi ilk dönem ve geçiş dönemi diyalogları esas alınarak, özellikle şiirin dışlanması bağlamında tartışılmıştır. Bu çalışmada, öze odaklanmak yerine Jean-François Matté'nin deyişiyle "sözü tumturakla güçlendirmeyi" seçen Platon'un sanat anlayışı bağlamında Yunan poetik geleneği, platonun sanat anlayışı, sözün şiirselliği ve şiirin tabiatı üzerinde durulmuştur.

5. Oturum

Modern Edebiyat

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. İbrahim Bülbul

Kongre ve Kültür Merkezi I. Salon

11.00-12.40

Fikri Kula

*Hareketten Tefekküre Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirlerinde
İdeal(ize) Gençliğe Telkin ve Tavsiyeler*

Kamil Parın

*Estetik Değer Bağlamında Cemil Sena Ongun'un Makalelerinde
"Güzel" Olgusu*

Asena Eylül Küçükakal

*Selma Rıza Feraceli'nin "Uhuvvet" Romanında
Toplumsal Hayatın Kadın Üzerindeki Baskısı*

Sevda Çetin

*Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun "Yaban" ile Abdulhamid B. Haddûka'nın
"Yarın Yeni Bir Gün" Adlı Eserlerinde Köy*

Hareketten Tefekküre Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirlerinde İdeal(ize) Gençliğe Telkin ve Tavsiyeler

Necip Fazıl Kısakürek; Türk toplumunun yirminci yüzyılda yetiştirdiği en önemli şair, yazar ve fikir adamlarından biridir. Adeta bir manifesto özelliği taşıyan “Gençlik” başlıklı son derece veciz ve şiirsel anlatımlı bir hitâbesi ile kitleleri etkileyen Necip Fazıl Kısakürek, gerek şiirlerinde gerekse fikir yazılarında özellikle yirminci yüzyıl Türk gençliğine olmakla birlikte gelecek nesillere çeşitli telkin ve tavsiyelerde bulunmaktadır. Necip Fazıl Kısakürek'in şiirlerinde bazen doğrudan bazen de dolaylı olarak gençliğe dinî ve ahlaki öğütler verdiği görülür. Kısakürek, şiirin etkileyici gücünden de yararlanarak nesilleri bilinçlendirmek, ideal bir gençlik yetiştirmek ister ve uzun yıllar boyunca kalemini bu yolda hizmet için kullanır. Bu nedenle onun tedrisinden geçen ya da eserlerini okuyarak büyüyen nesiller için zaman zaman “Necip Fazıl Gençliği” ya da “Büyük Doğu Gençliği” adlandırması da yapılmıştır. Bu bildiri metninde Kısakürek'in fikir yazılarından da yararlanılarak gençliğe tavsiye ve telkinlerini yaymak için şiirlerini nasıl araçsallaştırdığı değerlendirilmeye çalışılacaktır. Çalışma yapılırken, Necip Fazıl'dan daha önce “Âsım” adlı muhayyel kişinin şahsında ideal gençlik portresi çizen Mehmet Akif'in şiirleriyle karşılaştırmalar yapılacaktır. Yine Necip Fazıl'la eş zamanlı olarak ya da daha sonra şiirlerini fikirlerini yaymak için araçsallaştıran Abdurrahim Karakoç ve şairliğiyle olduğu kadar düşünce yazılarıyla da Türk toplumunda haklı bir yer edinen Sezai Karakoç'un şiirleriyle de karşılaştırmalar yapılacaktır.

Estetik Değer Bağlamında Cemil Sena Ongun'un Makalelerinde “Güzel” Olgusu

18. yüzyılda Alexander Gottlieb Baumgarten'ın Estetik adlı eseriyle bilimsel temele oturtulan ve kavramsallaştırılan estetik, sanatın özünü, içeriğini, dışavurumlarını inceleyen; estetik süje, estetik obje, estetik değer ve estetik yargıdan meydana gelen bir bilimdir. Estetikte her kavramsal sorun güzel ile ilgilidir. Bu yüzden estetik, “güzel bilimi ya da güzelin bilgisi” diye de tanımlanır. Bazen bu güzel romandaki sözcükler dizisindeyken bazen de yontulan mermerde, fırçanın ucundaki boyalardan meydana gelen tabloda, inşa edilen binadadır. Estetiğin alanına girmek doğrudan doğruya sanatın, sanat eserinin alanına girmek demektir. Estetiğin konusu sanat, dolayısıyla sanat eseridir. Türkiye’de estetik çalışmaları Tanzimat döneminde başlamakla birlikte asıl kuramsal çalışmaların Cumhuriyet döneminde yoğunlaştığı görülmektedir. Felsefe, psikoloji, sosyoloji, estetik, ahlak alanlarında eserler veren Cumhuriyet döneminin önemli yazarlarından Cemil Sena Ongun, Milli Mecmua dergisinde estetiğe dair düşüncelerini kaleme almıştır. Türkiye’de estetiğin temellerinin atılmasında önemli paya sahip Cemil Sena Ongun da güzel kavramı üzerinde çokça durmuş ve güzeli yedi farklı makalede on iki farklı kavram ile karşılaştırarak açıklamıştır. Bu incelemede Cemil Sena Ongun’un kategorize ettiği “güzellik” algısının dönemin estetik çalışmaları kapsamında hangi bağlamlara karşılık geldiği tespit edilmeye çalışılacaktır.

Selma Rıza Feraceli'nin "Uhuvvet" Romanında Toplumsal Hayatın Kadın Üzerindeki Baskısı

1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı'yla birlikte Osmanlı Devleti'nde meydana gelen değişimler siyasi, sosyal, kültürel vb. alanlarda kendini göstermiştir. Batı'yı örnek alan bu değişimler ne kadar aydınlar tarafından desteklense de geleneğin köklü direnişini kıramamış ve toplumda ikilemlere neden olmuştur. Bu şekilde ortaya çıkan ikilemlerden bir tanesi özgürlük kavramı üzerindedir ve beraberinde 'Kadının toplumdaki yeri ne olmalıdır?' sorusunu getirmiştir. Bu soruya siyasi, sosyal, edebi hangi çevreden bakılırsa bakılsın cevap kadının toplumsal hayattaki yerinin iyi bir Müslüman, iyi bir anne, iyi bir eş çerçevesindedir. Osmanlı toplumunun ataerkil yapısında kendisine, toplumda, bir yer bulamayan kadın, kendi mekânları olan evlerinde bile bu baskıyı hissetmektedirler. Bu baskı; görücü usulü evlilik, cariyelik kurumu, gelenek-görenekler, kadınlığa atfedilen görevler vb. baskı mekanizmaları aracılığıyla sağlanır. Hem fiziksel hem psikolojik, hem kadından hem de erkekten gelebilen baskılar kadının üzerinde olumsuz etki bırakır. Tüm bunların edebi hayata yansımaları da açıktır. Kadın yazarların yazma süreçlerine baktığımızda ya da romanlardaki kadın karakterlere baktığımızda bunu görürüz. Tüm bunların ışığında bir kadın yazar olarak Selma Rıza'nın *Uhuvvet* romanı, dönemin toplumsal hayatındaki kadının yerine dikkatleri çeker. Kadının üzerindeki baskı mekanizmaları roman kahramanı Sabiha üzerinden somutlaştırılır. Bu sebeple feminist teori ve dönemin toplumsal hayatı paralelinde kadının üzerindeki toplumsal hayat baskısı, Selma Rıza'nın 1892'de yazılan *Uhuvvet* romanında bu çalışmayla incelenecektir.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun “Yaban” ile Abdulhamîd B. Haddûka'nın “Yarın Yeni Bir Gün” Adlı Eserlerinde Köy

Bu araştırmada, Türk edebiyatının önemli yazarlarından biri olarak kabul edilen, romanlarını realist ve natüralist bir yaklaşımla harmanlayan Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun *Yaban* adlı eseri ile modern Cezayir edebiyatında önemli bir yere sahip olan, toplumsal sorunları eserlerine realist bir şekilde yansıtan, Abdulhamîd b. Haddûka'nın *Yarın Yeni Bir Gün* eserinde ortak tema olan köy konusu üzerine çalışılmıştır. *Yaban* adlı romanın konusu, Kurtuluş Savaşı yıllarında Anadolu'nun Porsuk nehri çevresinde bulunan virane, küçük bir köyde geçer. Anadolu köylüsünün gerçekliklerinin dile getirildiği romanda *Yaban* adı verilen aydın ile köylü kesim arasındaki farklar gözler önüne serilmiştir. *Yarın Yeni Bir Gün* romanında ise, Cezayir'in Burcu Bu Ariri vilayetinde bulunan zaman kavramının olmadığı, her şeyin sıradan olduğu Deşre adında küçük bir köyde yaşamaktan bunalan bir grup insanın sorunları ele alınmıştır. Gerek anlatım gerekse konu bakımından birçok benzer özellikler barındıran her iki eserde de köy konusunun nasıl işlendiği ele alınmaya çalışılmıştır. Yapılan incelemeler neticesinde köy hayatını yansıtır tarzı ve işlenen konu bakımından benzer özellikler bulunan her iki eserde de örf ve adetlerin egemen olduğu köyün modernleşmeye ve yeniliklere kapalı olduğu saptanmıştır. Çalışmada, farklı kültür ve dillere ait bu iki eserin ortak noktalarından biri olan monoton köy hayatının toplumsal sorunlar bağlamında karşılaştırılması amaçlanmaktadır.

6. Oturum

Eğitim

Oturum Başkanı: Dr. Teceli Karasu

Kongre ve Kültür Merkezi II. Salon

11.00-12.40

Fatih Muhammet Güvendi

*Türkiye’de Eğitim Alanında Faaliyet Gösteren Yerel STK’ların
Eğitime Yönelik Faaliyetleri ve Sorun Alanlarının Tespiti*

Rukiye Işık Aydın

*Tarihsel Süreçte Kız Çocuklarının Eğitimi Konusunda Yaşanan
Algı ve Düşünce Değişimleri: Hüseyin Cahit Örneği*

Hüseyin Örs

Derin Okumanın Esasları: Mutâlâ’a Hakkında Mechûl Bir Risale

Teceli Karasu

*İlahiyat Alanında Yapılan Doktora Çalışmalarının
Metodolojik Olarak Değerlendirilmesi*

Özlem Şener

*Psikodramanın Sosyal Kaygısı Olan Üniversite
Öğrencileri Üzerindeki Pozitif Etkisi*

Türkiye’de Eğitim Alanında Faaliyet Gösteren Yerel STK’ların Eğitime Yönelik Faaliyetleri ve Sorun Alanlarının Tespiti

Dünyada insanların toplum olarak bir arada yaşamalarının nasıl mümkün olacağını anlama çabaları, bireysel özgürlük taleplerinin oluşması, insanların temel ihtiyaçlarını karşılamadaki bireysel etki gücünün artmaya başlaması ve bir araya gelip ortak paydalarda buluşmaları, taleplerini gerek topluma gerekse de devlete ulaştırma gayretleri *sivil toplum* denilen bir alanın doğmasına zemin hazırlamıştır. Dünyada ve ülkemizde eğitimsel, sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik anlamda söz sahibi olmaya başlayan sivil toplum kuruluşları, siyasi iradeye ve topluma taleplerini özgürce dile getirip etkinlik alanlarını arttırmışlardır. Sivil toplum kuruluşlarının ulusal manada siyasi iradeyle olan ilişkilerinin yanında yerel aktörlerle ilişkileri de önem kazanmaktadır. Bu çalışmada özellikle yerelde faaliyet gösteren, herhangi bir şubesi olmayan, ulusal çapta çalışmalar yapmayan, yerelin sorunlarına eğilen sivil toplum kuruluşlarının eğitim faaliyetleri ve onların sorun alanları incelenecektir. Bu bildiride, yerel STK’ların özellikle eğitim alanında faaliyet gösteren derneklerin, eğitim faaliyetleri, eğitimle ilgili beklenti ve talepleri, bu STK’ların benzer ve farklı yönleri, eğitime ilişkin algıları, yerel aktörlerle ilişkileri, diğer STK’larla paylaşımları ve devletten beklentilerine ait görüşleri incelenecektir.

Tarihsel Süreçte Kız Çocuklarının Eğitimi Konusunda Yaşanan Algı ve Düşünce Değişimleri: Hüseyin Cahit Örneği

Kız çocuklarının ve kadınların eğitimi konusu, eğitim tarihindeki yerini çeşitli kırılmalar ve soru işaretleri arasında devam ettirmektedir. Sosyal hayat içinde kadınlara biçilen rol, kültürel alt yapı ve toplumsal ihtiyaçlar değişime uğradıkça kız çocuklarının ve kadınların eğitimi konusundaki kanaat ve beklentiler de farklılaşmaktadır. Eğitim kurumlarında, aile içerisinde ya da özel bir şekilde sürdürülen eğitim faaliyetleri, dönemde öne çıkan ideal kadın algısını da yansıtmaktadır. Yirminci yüzyıla giren Osmanlı toplumunda bir yandan temel kültürel değerlerin, bir yandan batıya yönelişin bir yandan da sosyal ve siyasi yeniliklerin, konuyla ilgili olarak farklı bakış açıları ekseninde tartışmalara sebep olduğu görülmektedir. Bu çalışmada Hüseyin Cahit'in eğitim alanında yaptığı çeviri faaliyetlerine ve çeviriler sırasında konuyla ilgili olarak ortaya koyduğu tartışmalara yer verilmiştir. Kadınların ve kızların toplumdaki yeri, kadın algısı, eğitimle kazandırılması istenen kadın modeli, eğitimin gerekliliği ve amacı, psikolojik yapı, doğu-batı arasındaki farklılıklar, annelik, meslek sahibi olma gibi tartışmalar, konuyla ilgili olarak geçirilen süreçleri ve değişen düşünce yapısının getirdiği algısal farklılıkları ortaya koyma açısından önem arz etmektedir.

Derin Okumanın Esasları: Mutâlâ'a Hakkında Mechûl Bir Risale

İslam medeniyeti var olduğu günden günümüze kadar birçok ilmi disiplin inşa etmiş ve geliştirmiştir. Temel disiplinlerin yanında zamanla alt ve özel disiplinler de kurmuştur. Kurmuş olduğu bu alt disiplinlerden biri de Mutala'a ilmidir. Mutala'a ilmi, ilk dönemlerden beri var olan Münazara-Cedel ilminden neş'et etmiş olmakla beraber müstakil bir ilim hüviyetini Osmanlı âlimi Müneccimbaşı Ahmed Dede (ö.1113/1702)'nin yazmış olduğu risale ile kazanmıştır. Müneccimbaşı, yazmış olduğu risalenin başında Mütala'a konusunda daha önce Münazara-Cedel ilminden alınan kavramlardan ibaret iki varaklık bir metinden başka müstakil bir çalışmanın olmadığını belirtmektedir. Bu çalışmada, bir mecmu'anın içinde olan ve tespit edilebildiğine göre o dönemde yazılmış olması muhtemel olan meçhul bir risaleyi ve bu risalenin Müneccimbaşı'nın risalesi ile olan bağlantısı ele almaya çalışılacaktır. Risale, hoca-metin merkezli bir eğitim geleneği içinde tek başına bir eseri okumanın esaslarını ve okuma biçimlerini kısaca ilkeler halinde sunmaktadır. Bu ilkeler eskiden olduğu gibi günümüzde de varlığını korumakta, hatta önemi bir kat daha artmış bulunmaktadır. Bu ehemmiyete binaen İslam eğitim ve öğretim tarihinde önemli bir disiplin olan Mutala'a hakkında yazılmış bu risaleyi, hem muhteva açısından incelemek hem de ilgili yerlerde Müneccimbaşı'nın risalesi ile karşılaştırmak amaçlanmaktadır.

İlahiyat Alanında Yapılan Doktora Çalışmalarının Metodolojik Olarak Değerlendirilmesi

Son yıllarda Türkiye’de ilahiyat alanında pek çok bilimsel çalışma yapılmaktadır. Doktora çalışmaları bu çalışmaların en önemlileri kabul edilmektedir. İlahiyat alanında yapılan bu doktora çalışmaları genellikle ait oldukları ilahiyat alt disiplinin kullandığı bilimsel metodolojiye başvurmaktadır. Uzmanlaşmanın hız kazandığı bir dönemde disiplinlerin farklı metodoloji kullanması ve bir diğerinin kullandığı metodolojiden haberdar olması bu çalışmanın problemini oluşturmaktadır. Bu anlamda İlahiyat alanında son yıllarda yapılan çalışmaların başvurdukları metodolojileri ve bu metodolojilerin dayanaklarını bir bütün olarak görmek, problemin üstesinden gelmede önemli bir unsurdur. Bu araştırma, ilahiyat alanında yapılan doktora çalışmalarını ait oldukları bilimsel disipline göre metodolojik açıdan tartışmayı ve böylece bu alanda yapılacak çalışmaların niteliklerinin arttırılmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu amaçla, 2014-2016 yılları arasında ilahiyat-din ile ilgili yapılan ve YÖK Tez veri tabanında yayımlanmasına izin verilen doktora çalışmaları incelenecektir. İncelenen çalışmaların kullandıkları metodoloji ve metodolojilerin dayandıkları felsefe ve eğitim kuramları analiz edilecektir. Böylece ileride bu alanda yapılacak çalışmalara yönelik metodolojik açıdan bir perspektif ortaya konulacaktır.

Psikodramanın Sosyal Kaygısı Olan Üniversite Öğrencileri Üzerindeki Pozitif Etkisi

Bu araştırmanın amacı psikodrama grup oturumlarının üniversitede öğrenim görmekte olan sosyal anksiyete belirtilerine sahip gençler üzerindeki sağaltıcı etkisini incelemektir. 2015 yılında yapılan bu araştırma özel bir vakıf üniversitesinde, 122 öğrenciye uygulanan ölçek sonuçlarına göre belirlenen 15 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin uygulanmasında üniversitenin Psikolojik Danışmanlık Merkezi ile de işbirliği yapılmıştır. Bu bağlamda merkezin devam eden danışanlarına da bu ölçeğin uygulanması, sosyal kaygısı yüksek olan bireylere ulaşmada kolaylık sağlamıştır. Sosyal fobisi olduğu belirlenen 15 öğrenci ile başlanan ve 21 hafta boyunca süren psiko-drama oturumları 10 öğrenci ile tamamlanmıştır. Öğrencilerin sosyal kaygı ölçümleri için 2001’de geçerlilik ve güvenirliğini Dilbaz ve Güz’ün yaptığı, Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği kullanılmıştır. Kullanılan ölçek sonuçlarına göre, elde edilen ön test ve son test değerleri SPSS programı t-testi ile değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin biri hariç diğerlerinde hem kaygı hem de kaçınma alt ölçeklerinde de olumlu yönde bir azalmanın olduğu gözlenmiştir. Buna göre psiko-drama oturumlarının sosyal kaygısı olan gençler üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu söylenebilir.

7. Oturum

İLEM Lisans Oturumu – II

Oturum Başkanı: Arş. Gör. Dr. Taha Eğri

Kongre ve Kültür Merkezi III. Salon

11.00-12.40

Mehmet Sebih Oruç

*Yabancılaşmanın Olağanüstü Boyutları:
Gösteri Toplumu Teorisi ve Bugünkü Karşılığı*

Nazım Melih Kahramanlar

*Gelişen ve Değişen Sosyal Medya Üzerinden Bir Okuma:
Sosyalleşme ve Mahremiyet*

Ömer Faruk Özdemir

Kültür Emperyalizmi Bağlamında Bir Araç Olarak Reklamın Konumu

Zeynep Celile Karaman

Gündelik Hayatta Sosyal Medyanın Değişen Rolü

Esra Uz

*Müslüman Kadını Tanımlamak:
İslami Feminist Söylem Üzerine Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım*

Yabancılaşmanın Olağanüstü Boyutları: Gösteri Toplumu Teorisi ve Bugünkü Karşılığı

20. Yüzyılda Batıda, modernitenin ve kapitalizmin yarattığı krizler üzerine birçok tartışma yapıldı ve çeşitli düşünce okullarınca farklı eleştiriler yapıldı. Bu anlamda en radikal eleştirilerden birini -en önemli düşünürleri arasında Guy Debord ve Raoul Vaneigem'in yer aldığı- Sitüasyonist okul yapmıştır. Bu çalışmada bu okulun en önemli eseri olarak kabul edilen *Gösteri Toplumu* adlı eserin eleştirel bir çağdaş okuması yapılmaya çalışılacaktır. Sitüasyonizm ve Debord hakkında kısa bilgiler verildikten sonra özellikle yabancılaşma ve gösterinin totalitesi fikirleri üzerinden Debord'un kapitalist modernite eleştirisi üzerinde durulacaktır. Ayrıca onun 1970'li yıllarda söylediklerinin bugün, farklı bağlamlarda geçerliliğini nasıl koruduğu tartışılmaya çalışılacaktır. Gösterinin temel olarak içselleştirdiği değerlerin yabancılaşmaya aracılık ettiği ve insanın sadece ürettiği ürüne değil aynı zamanda kendisine ve çevresinde neler varsa onlara da yabancılaştığı görülmektedir. Gösteri Toplumu'nun içerdikleri ve dışarda bıraktıkları nelerdir? Modern hayatı bütüncül bir şekilde kuşatmakta mıdır? Kapitalizmin olduğu ama yabancılaşmanın olmadığı bir toplum mümkün müdür? Bu çalışmadaki temel tez, kapitalizmin totalitesinin modern hayatın her alanına nüfuz edip, insanı kuşattığı ve yabancılaşmanın kapitalizmin kaçınılmaz bir sonucu olduğudur.

Gelişen ve Değişen Sosyal Medya Üzerinden Bir Okuma: Sosyalleşme ve Mahremiyet

Teknolojinin gelişmesi ve buna bağlı olarak yaygınlaşmasıyla modern zamanın insanları, gündelik yaşamlarında bilgi almaktan sosyalleşmeye kadar geniş bir yelpazede sosyal medya uygulamalarını kullanmaktadır. Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın 2013 yılında gerçekleştirdiği "Gençlik ve Sosyal Medya" araştırmasında ortaya çıkan sonuçlardan birisi de internet kullanımında bulunan gençlerin %96'sının sosyal medya kullanıcısı olduğu gerçeğidir. Bu veriden yola çıkarak gençlerin ruhsal iyilik hallerinin devamı ve bütünlüğü için sosyal medya üzerinde farklı olumlama ve engelleme çalışmalarında bulunulması gerektiği düşünülmektedir. Bu makalede teşhircilik, görme ve görünme, takip etme, mahremiyet, gizlilik ve sosyalleşme gibi kavramların fotoğraf ve video paylaşım uygulaması olan Instagram örnekleminden farklı algıların ölçülmesi hedeflenmektedir. Çalışmada örneklem olarak aktif Instagram kullanıcısı 10 kişiyle, bütünsel veri sağlayabilmesi amacıyla yapılandırılmamış, açık uçlu, derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak veri toplanmıştır. Yapılan çalışmayla katılımcıların bir internet uygulaması üzerinden gündelik hayatlarını nasıl şekillendirdikleri görülmüş, Instagram uygulamasını kullanım amaçları üzerine farklı bilgiler elde edilmiştir.

Kültür Emperyalizmi Bağlamında Bir Araç Olarak Reklamın Konumu

21. yüzyılda artık bir gösteri çağında yaşanmaktadır. Bu çağda önemli olan hakikatin ne olduğu değil, neyin nasıl gösterildiği ve algılandığıdır. Bu durum karşısında insanın, düşünsel bir tavır alması hayatı açısından vazgeçilmez bir durumdur. Kültürel erklerin medya aracılığı ile tek bir elde toplandığı ve bununla insanların hayır dediğinde dahi evet olarak anlaşıldığı bir tahakküm sistemi içerisinde yaşanmaktadır. Bu değişime karşı toplumsal yapı, algılarını açık hale getirmek zorundadır. Aksi halde, fark edilmeyen bu dönüşüm ile tüm bireyler birer pazar ve bu yapının taşeronları haline gelecektir. Bu çalışmada öncelikle kültür emperyalizminin genel olarak ne olduğu anlatılacak. Bu kavram ve teori üzerine yapılan çalışmalar üzerinde durulacaktır. Kültür emperyalizminin araçları arasında bir tasnif yapılacaktır. Reklamın bu bağlamda ne olduğu ve nasıl kullanıldığı anlatılacaktır. Çalışma sonucunda bireylerin davranış ve düşünüş şekilleri ile kültür emperyalizmi arasında ki bağ incelenecek. Ortaya çıkan veriler üzerinden reklamın toplumsal yapı üzerinde oluşturduğu değişimler ve sonuçları değerlendirilecektir.

Gündelik Hayatta Sosyal Medyanın Değişen Rolü

Teknolojinin gelişmesiyle günlük hayatın bir parçası olan sosyal medya, farklı amaçlarla insanların kullanımına açık bir mecradır. Twitter özelinde sosyal ağlar, yeni ilişkilerin önünü açmakla beraber gün geçtikçe artan kullanıcı sayısından ötürü gerek kurum, kuruluş ve kişilerin tanınması için gerekse herhangi bir toplumsal olay karşısında halkın kolayca örgütlenebilmesi açısından önemli bir yere sahiptir. Başlangıçta bilgi alışverişiinde bulunmak, haber almak, sosyal çevre edinmek amacıyla kullanılmaya başlanan sosyal medya, bugün hitap ettiği geniş kitle sayesinde tanıtım yapma, müşteri kitlesi edinme gibi daha farklı amaçlara da hizmet edebilmektedir. Bu araştırmada amaç, on yıllık kısa tarihinde Twitter'ın değişen rolünü inceleyerek bu değişimin neden ve hangi doğrultuda gerçekleştiğini analiz etmektir. Özellikle Twitter'ın örgütleyici gücü üzerinde durulacak olan bu araştırmada, Türkiye'de yakın geçmişte yaşanmış birtakım toplumsal olaylar karşısında kullanıcıların Twitter'ı hangi amaçla kullandığı incelenecektir. Bu incelemeyle Twitter uygulamasının sadece eğlence amaçlı değil aynı zamanda bir kitle iletişim aracı olarak kullanıldığı, ayrıca bu sosyal ağın siyaset ve toplumsal sorumluluk gibi ciddi ve önemli alanlarda toplumun örgütlenmesinde önemli bir rolü olduğu örneklerler açıklanacaktır.

Müslüman Kadını Tanımlamak: İslami Feminist Söylem Üzerine Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım

Müslüman kadının hak talebi, kamusal alanda görünür oluşu, Müslüman kadının feminist ve ataerkil perspektiflerden tanımlanması ve konumlandırılmasına yol açmaktadır. Bu tanımlamalar belli sınırlılıkları da beraberinde getirmektedir. Peki, bu ikilem arasında kalan Müslüman kadın kendini bir özne olarak nasıl inşa etmekte ve tanımlamaktadır? Bu makalede genel olarak 1980'lerde gelişen İslami feminizm terkibi, İslam'ın/Kuran'ın ataerkil yorum ve uygulamalarına getirdiği eleştiriler bağlamında ele alınmıştır. Ayrıca bu terkinin İslam ve feminizmin kesiştiği noktadan neşet eden melez bir düşünce oluşu itibariyle teorik anlamda beslendiği Post-kolonyal feminist eleştiri ile ortak noktalarına da değinilmiştir. Bu bağlamda ataerkil dini geleneğin kadını ikincilleştirdiği söylemi ile hareket eden Müslüman feminist kadınların çalışmaları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

8. Oturum

Osmanlı Tarihi - I

Oturum Başkanı: Dr. Hamdi Çilingir

Kongre ve Kültür Merkezi IV. Salon

11.00-12.40

Hilal Menküç

*Neşriyât-ı Mefsedetkârâne: II. Abdülhamid Döneminde
Yasaklanan Mısır Gazeteleri*

Esra Bembeyaz

Osmanlı Devleti'nde Tev'im Maaşı

Celal Öney

*Osmanlı Filistini'nde Kız Çocuklarının Eğitiminde
Protestan Misyonların Rolü'ne Bir Bakış (1820-1860)*

Fehminaz Çabuk

*19. Yüzyılda Hudut Boylarında Yaşayan Göçebe Kürt Aşiretlerin
Osmanlı-İran İlişkilerine Etkisi*

Neşriyât-I Mefsedetkârâne: II. Abdülhamid Döneminde Yasaklanan Mısır Gazeteleri

II. Abdülhamid döneminde Osmanlı siyasetinde ortaya çıkan pek çok gelişme, bu çalkantılı dönemde devlet aygıtlarının toplumu kontrol altında tutma çabasını doğurmuş, bu amaçla muhalif kabul edilen bazı bası-yayın organlarına sıkı bir sansür uygulanmıştır. Bu sansürün Osmanlı topraklarında faaliyet gösteren gazete ve mecmualar üzerindeki etkisine ilişkin yapılmış araştırmalar, sınırlı sayıda da olsa vakıanın Devlet-i Aliyye'deki görünümüne ışık tutmaktadır. Fakat II. Abdülhamid döneminde resmen Osmanlı egemenliği altında bulunmakla birlikte neşir faaliyetlerinin görece özgür biçimde yürütüldüğü Mısır'da yayınlanan gazete ve mecmuaların Saray ve Bab-ı Âlî tarafından nasıl değerlendirildiğine dair müstakil bir çalışma bulmak zordur. Osmanlı arşiv kayıtlarından anlaşıldığı kadarıyla es-Sâika, el-Müeyyed, el-Muktebes, Ümmülkurâ ve Hilâfet gazetelerinin başını çektiği yayınlar, bazen II. Abdülhamid ve Saray bürokratları, bazen de İttihat ve Terakki iktidarı tarafından “neşriyât-ı mefsedetkârâne” olarak nitelenmiş, devlet sınırları içerisinde dolaşımı yasaklanmıştır. Bu tür yayınlara uygulanan sansür çoğu zaman Osmanlı Hilafetinin eleştirmek yahut Arap hilafeti propagandası yapmak ve meşrutiyet rejimini kötülemek şeklinde gerekçelendirilmiştir. Bu çalışmada, 19. yüzyılın ikinci yarısında özellikle Arap ve Kürt asıllı Osmanlı muhalifelerinin uğrak noktası haline gelmiş Mısır'da üretilen neşriyatın Devlet-i Aliyye için nasıl bir tehdit olarak algılandığı, hangi yayınların hangi tarihlerde sansüre maruz kaldığı ve bu yasakların sebepleri Osmanlı arşiv kayıtları ışığında ayrıntılı olarak incelencektir.

Osmanlı Devleti'nde Tev'em Maaşı

48

Osmanlı'da klasik dönemde sosyal yardım, vakıflar aracılığı ile gerçekleşirken XIX. yüzyılda vakıfların ve imaretlerin etkinliğinin zayıflamasıyla beraber yoksulların ve muhtaçların korunması alanı merkezî devletin faaliyet alanına girmeye başlamıştır. Sosyal alan, bir yandan modern devletin müdahale alanı, diğer yandan da modern siyaset için bir meşruiyet kaynağı olmaya başlamıştır. Bu dönemde devlet tarafından yoksullar için yapılan pek çok yardım uygulaması söz konusudur. Tev'em maaşı da bu bağlamda değerlendirilebilecek uygulamalardan biridir. Bu çalışmada Osmanlı Devleti'nde ikiz, üçüz gibi bir batında birden fazla çocuğu dünyaya gelen ailelere bağlanan Tev'em maaşı incelenmektedir. Çalışmanın temel kaynağını Başbakanlık Osmanlı Arşiv Belgeleri ve mevcut literatür oluşturmaktadır. Osmanlı Devleti'nin yıkılışına kadar devam eden uygulamanın başlangıcı 1791'e kadar dayanmaktadır. Ailelerin ikiz, üçüz çocuklarının doğumlarını bildirerek maaş bağlanmasını istemeleri, bu taleplerinin araştırılması, maaşların ödenmesi sırasındaki problemlere dair hususların yanı sıra maaşlara devlet gelirlerinden kaynak ayrılması, maaşın miktarı ve çocuklar kaç yaşına gelinceye kadar ödeneceği gibi hususlar belgelere yansımaktadır. Tev'em maaşı, bölge, din ve millet ayırmaksızın halkın her kesiminden ikiz çocuk sahibi ailelere ödenmektedir. Ailelere bu yardımın yapılmasının tek şartı fakirlik ve muhtaç olma durumudur. Bu çalışmada Tev'em maaşı, daha önce yardım fonksiyonunu yerine getiren vakıfların merkezî otoritenin kontrolüne girerek alanının kısıtlanması nedeniyle bu fonksiyonun devlet eliyle gerçekleştirilmeye başlanması bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. Vakıfların alanının kısıtlanması ile bu kurumların icra ettiği fonksiyonu modernleşen toplumun şartlarına göre doldurmak mümkün olmamakta, nitekim geleneksel sadaka usulü de toplumda terkedilmeye başlanmaktadır.

Osmanlı Filistini'nde Kız Çocuklarının Eğitiminde Protestan Misyonların Rolü'ne Bir Bakış (1820-1860)

Osmanlı Suriye'sine dâhil olan alanlar günümüz Suriye'si, Lübnan, Filistin ve Ürdün'ün kuzey bölümünden ibaretti. Bu coğrafya, 19. yüzyılın başlangıcından itibaren özellikle Protestan misyoner örgütlerin adeta hücumuna uğradı. İngiltere, ABD ve Almanya başta olmak üzere İskandinav ülkelerin desteklediği Protestan örgütler, tüm insanlığın kurtuluşu erdirilmesini sağlamak için misyonerlik faaliyetlerinin başlangıç noktası olarak Kudüs'ü seçmişlerdi. Bölgedeki Yahudi ve Müslümanları öncelikli hedef olarak Protestanlaştırma amacı güden bu örgütler daha sonra bölgedeki Ortodoks Hristiyan Araplara da yöneldiler. Dünya'nın diğer alanlarında bulunan Protestan misyonların uyguladığı yöntemlerden daha farklı yöntemlerin uygulandığı Ortadoğu'nun bu merkez bölgesinde, kız çocuklarının eğitimi, başvurulmuş en nemli misyonerlik yöntemi idi. Geleceğin Protestan nesillerinin yetiştirilmesi için kız çocuklarının eğitime büyük önem veren Protestan misyonerler bu sayede bölgedeki toplumun temel yapıtaşı olan ailenin de içine sızarak, kız çocuklarının ailesi ile de ilişki kurabilmekteydi. Bu amaç doğrultusunda açılan yatılı okullar, yetimhaneler ve diğer el işi öğreten atölyeler, bölgenin kız çocuklarını içinde yaşadığı topluma yabancılaştırmaktaydı. Osmanlı Devleti ise içinde bulunduğu olumsuz durumdan kurtulmaya çalışırken bölgedeki eğitim ihtiyacına cevap verememekteydi. Durumun önemini anlamakta gecikmeyen II. Abdülhamit, bölgede okullaşmaya yöneldi fakat bu yeterli olmadı. Bu bildirimizde, özellikle 1830-1880 yılları arasında Osmanlı Filistin'inde Protestan misyonların kız çocuklarının eğitimiyle neyi hedeflediklerine bir bakışatacağız.

19. Yüzyılda Hudut Boylarında Yaşayan Göçebe Kürt Aşiretlerin Osmanlı-İran İlişkilerine Etkisi

Osmanlı-İran hudut boylarındaki Kürt aşiretlerin geleneksel yaşamı olan göçebelik, Osmanlı ve İran devletleri arasında siyasi ve ekonomik sorunlara neden olmuştur. Kasrı-Şirin Antlaşmasıyla belirlenen Osmanlı-İran hududu bu geleneksel Kürt göçebe yaşamını etkilemeye başlamış, ancak asıl sorunlar 19. yüzyılda iki devlet arasında imzalanan I. ve II. Erzurum Antlaşmasıyla başlamıştır. Bu antlaşmalarla birlikte hudut meselesi, iki devlet arasında göçebe Kürt aşiretlerini kendi taraflarına çekme ve kendi topraklarında iskan ettirme meselesine dönmüştür. Göçebe Kürt aşiretleri hangi devletin tebaası oldukları belirlenemediğinden iki devlet arasında bir sınır hattı oluşturulamamıştı. Göçebe Kürt aşiretlerin tabiiyet sorunundan dolayı Lahican, Vezne, Zuhab, Yarımkaaya, Tanbat, Kazlıgöl ve Kotur gibi yerler iki devlet arasında ihtilaflı yerler haline gelmişti. İhtilaflı yerler meselesi 1913 yılına kadar belli aralıklarla komisyonlarda müzakere edilmiş ancak bir neticeye kavuşturulamamıştı. Her iki devlette bu araziler ve buradaki göçebe Kürt aşiretleri üzerinde hak iddia etmiştir. Osmanlı Devleti'ne nazaran İran Devleti ihtilaflı yerler konusunda daha politik davranarak Kürt aşiretlerini bazı vaatler ve mükafatlarla kendi tarafına çekmişti. Ayrıca İran Devleti'nin tahrik ve teşvikiyle İranlı Kürt aşiretleri, Osmanlı Devleti'ne tabi aşiretlerin yaylak-kışlakları olan ihtilaflı bölgeleri zapt edip Osmanlı aşiretlerini buralardan defetmeye çalışmışlardı. Bu husus gerek aynı aşiret içinde gerek aşiretler arasında sorun teşkil edip aşiretler arasında çatışmalara neden olmuştur. Hudut ihlalleri ve ihtilaflı yerler iki devlet arasında başlı başına bir sorundu. Buna bir de aşiretlerin göç sırasında, köylere saldırma, gasp ve yağmada bulunma, hudut zaptiyelerine ve memurlarına saldırma gibi vukuatları eklenince mesele daha da büyüyerek iki devlet arasındaki dostane münasebetleri sekteye uğratmıştır.

9. Oturum

Din Felsefesi

Oturum Başkanı: Arş. Gör. Dr. Ramazan Turgut

Kongre ve Kültür Merkezi I. Salon

14.30-16.10

Zeynep Baktemur

Epistemolojik Temelleri Bakımından İlimli Dini Rasyonalizm

Arife Ünal Süngü

Sühreverdî Düşüncesinde Nuru'l Envâr'dan Sudur Eden İlk Nurun Özellikleri

Abdullah Basmacı

Din Dili Bağlamında Nietzsche'de "Tanrı Öldü" Sözüne Genel Bir Bakış

İbrahim Yıldız

*Türkiye'de Son 10 Yıl İçerisinde Din Felsefesi Alanında Yapılmış Olan
Doktora Tezlerinin Ele Aldığı Konular Açısından Analizi*

Epistemolojik Temelleri Bakımından İlmli Dini Rasyonalizm

52

Tarihe bakıldığında iman-akıl ilişkisine yönelik iki temel yaklaşım olduğu görülmektedir. Bunlar katı ve ılımlı versiyonları bulunan fideizm ve dini rasyonalizmdir. Fideizmin dogmatik ayağını oluşturan katı fideizm, imanın olduğu yerde akla yer olmayacağı/kalmayacağı düşüncesine dayanmakta, dini öğretiler karşısında bir tür fanatizmi ifade etmektedir. İlmli fideizm, dini öğretilerin nesnel hakikate ulaştırmadığı bir evrende, “iman sıçraması” vasıtasıyla öznel bir hakikat alanı yaratmak gerektiğini savunmaktadır. *Katı dini rasyonalizm*, dini öğretilerin akla aykırı olmadığı, dini inançların rasyonel ölçütleri karşıladığı düşüncesine dayanırken; katı dini rasyonalizmin eleştirilmesi ve zayıflatılmasının ardından, hakimiyetini iyiden iyiye hissettiren *ılımlı dini rasyonalizm*, Karl Popper’in bilim eleştirisinin çağdaş dini epistemolojideki yansımaları ifade etmektedir. Bu yaklaşıma göre, öznel hakikat alanı ancak, dini öğretilerin eleştirilmesi, bunlardan en makul, tutarlı, açıklama gücü yüksek olanlarının tespit edilmesi ile yaratılabilir. Fideizm, dini inançlar söz konusu olduğunda akli dışladığı, dini öğretilere yönelik epistemolojik arayışları “iman sıçraması”yla iptal ettiği gerekçesiyle dini rasyonalistler tarafından eleştirilegelmiştir. Fakat epistemolojik temellerine yakından bakıldığında katı dini rasyonalistlerin hakimiyet bayrağını devralan ılımlı dini rasyonalistlerin de düşüncelerini temellendirirken, fideizmdeki “iman sıçraması”na benzer bir “epistemik sıçrama” yaptıkları görülmektedir. Diğer yandan Popper sonrasında bilimsel düşüncede yaşanan gelişmeler, ılımlı dini rasyonalizmin de bazı problemlerle yüzleşmesini gerektirmektedir. Bu çalışmanın amacı bu problemleri göstermek, ılımlı dini rasyonalizmin epistemolojik temellerini sorgulamak, onun fideizme benzer yönlerini ortaya çıkarmaktır.

Sühreverdî Düşüncesinde Nuru'l Envâr'dan Sudur Eden İlk Nurun Özellikleri

Yeni-Platoncu Plotinus'un fikirlerini takip ederek evrenin yaratılışında “sudur” teorisini benimseyen İslam filozofları, Tanrı'dan meydana gelen ilk varlığı “ilk akıl, ilk mâlul, ikinci mevcut, küllî akıl” gibi çeşitli şekillerde isimlendirmişlerdir. *Hikmetü'l İsrâk*'da Nuru'l Envâr'dan sudûr eden ilk varlık hakkındaki açıklamalara iki bölüm ayıran Sühreverdî de evrenin oluşumunda Yeni Platonculuğun sudur teorisini ve onun “Bir'den yalnızca bir varlık sudûr eder” ilkesini aynen benimsemiştir. Sühreverdî, Nuru'l Envâr'dan meydana gelen ilk soyut nur için “Nuru'l evvel”, “Nuru'l azîm” ve “Nuru'l akreb” ifadelerini kullanmaktadır. Nuru'l evvel, kendinden aşağı olan soyut nurlardan hem olgunluk ve aydınlatma, hem de nurunun şiddeti bakımından üstün olsa da Nuru'l Envâr'a nispetle nuru yönüyle daha zayıftır. O, zâtı bakımından mümkün bir varlıktır bu nedenle var olmak için bir başkasına ihtiyaç duyar. O, aynı zamanda Nuru'l Envâr sayesinde tam ve eksiksiz (gânî)'dir. Sühreverdî'nin Nuru'l evvel ile ilgili verdiği bilgiler, meşşâî felsefede Fârâbî ve İbn Sînâ'nın Zorunlu Varlık'tan sudur eden ilk akıl ile ilgili açıklamalarıyla birebir örtüşmektedir.

Din Dili Bağlamında Nietzsche’de “Tanrı Öldü” Sözüne Genel Bir Bakış

54

Din felsefesi, bütün dinler üstüne konuşmadır. Din dili ise dini söylem olarak algılanan, Tanrı’ya dair konuşmaları, Tanrı’nın söylemlerini ve tüm dinler üstüne tartışmayı düzenli bir şekilde aktaran-düzenleyen yöntemdir. Bu yönetime dair görüşlerin çok eskilere dayanmamasının sebebi ise bu alana dair konuşmaların çok ciddiye alınmamasıdır. Çünkü Tanrı’ya dair radikal konuşan ve en çok bilinenlerden Martin Luther ve George Wilhelm Friedrich Hegel’in söylemleri dahi Nietzsche’nin “Tanrı Öldü” sözü kadar radikal görünmemişler ve tartışılmamışlardır. Bu durumda Luther ve Hegel’in benzer söylemlerinin önemsenmemesine karşın niçin Nietzsche’nin bu söylemi bu denli önemsenmiştir? Nietzsche “Tanrı Öldü” demekle ne kastetmektedir? Nietzsche’nin felsefesinde “Tanrı Öldü” sözü, anlaşılması gereken Tanrı hakkında bir yargı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda Nietzsche “Tanrı Öldü” sözünü kendi felsefesinde dört farklı şekilde kullanır. Bu dört kullanım şeklini, din felsefesinin alt dalı sayılan din dilinin bizim ele aldığımız yönetsel bağlamıyla ele aldığını söyleyebiliriz. Nietzsche “Tanrı Öldü” sözünün ilk üç kullanımını kendi felsefesi olan Nihilizm’in “Güç İstenci” ve “Ebedi Döngü” kavramları çerçevesinde ele alırken; dördüncü kullanımını genel bir anlamda Avrupa Nihilizmi içerisinde değerlendirir. Yani “Tanrı Öldü” sözü Nietzsche’de değersizleştirmeyi, Hiç’i ifade etmektedir. Ve bu ifadeler, Nietzsche’nin felsefesinde değişik dönemlerde değişik anlamlar kazanmaktadır.

Türkiye’de Son 10 Yıl İçerisinde Din Felsefesi Alanında Yapılmış Olan Doktora Tezlerinin Ele Aldığı Konular Açısından Analizi

Din Felsefesi birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de son yarım yüzyıldır gelişmekte olan bir bilim dalıdır. Bu bilim dalı Türkiye’de özellikle 1990’lardan sonra pek çok üniversitede ders olarak okutulmuş ve lisansüstü tezlerin yapıldığı bir alan haline gelmiştir. Son yıllarda farklı üniversitelerde çalışılan bu tezlerde çeşitlilik ve çokluk kendini göstermeye başlamıştır. Bu tezlerin ele aldıkları konuları bütüncül bir bakış açısı ile ele alıp değerlendirmek önemlidir. Bu sayede ülkemizde yapılmış olan çalışmaların alanın hangi konularını ele aldıklarını ve hangi konuların çalışılmadığı tespit edilmiş olacaktır. Türkiye’de tamamlanmış olan doktora tezlerini konularına göre ele alan bu çalışma söz konusu tezleri niceliksel olarak betimsel bir analiz ile ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaçla din felsefesi alanında son on yıl içerisinde yapılan ve YÖKTEZ veri tabanında yer alan doktora tezleri incelenecektir. Bu tezler ele aldıkları konulara göre tasnif edilip tartışılacaktır. Böylece son on yılda yapılmış olan çalışmaların ele aldıkları konuları bütüncül bir şekilde görmek mümkün olacaktır. Ayrıca bu çalışma, ileride Din felsefesi alanında yapılacak çalışmaların ele alabilecekleri konulara ışık tutacaktır.

10. Oturum

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler-I

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Murat Çemrek

Kongre ve Kültür Merkezi II. Salon

14.30-16.10

Serhat Akbal

*Sivil İtaatsizlik Düşüncesi Bağlamında
Filistin İntifada Hareketi Üzerine Genel Bir Değerlendirme*

Burak Kol

*2003 Irak Müdahalesinin Sonuçlarının
Suriye'deki Tarafların Oluşmasındaki Etkisi*

Marhabo Abdujabarova

Orta Asya'nın Hidropolitiği: Tacikistan ve Kırgızistan Örneği

Sivil İtaatsizlik Düşüncesi Bağlamında Filistin İntifada Hareketi Üzerine Genel Bir Değerlendirme

Filistin, çok köklü bir tarihe sahip olmakla birlikte Yahudi kavminde mevcut olan “*Arz-ı Mev’ud*” anlayışından mülhem Yahudi ile Arap halkları arasında yaşanan problemlerin merkezinde olagelmıştır. Bu paylaşılamayan coğrafyada bir işgal kültürü doğarak günümüze dek varlığını devam ettirmiştir. Bu işgal kültürü, diyalektik anlamda bir direniş kültürünün doğmasına neden olmuştur. 1987 yılında, uzun yıllar işgal altında yaşayan bir halkın topyekûn ayaklanması olarak görebileceğimiz “İntifada” vuku bulmuş ve direniş kültürünün sembolü hâline gelmiştir. İntifada, uzun yıllar işgal altında yaşamış bir halkın direniş tecrübesinden yoksun genç, yaşlı ve kadınlar dâhil topyekûn ayaklanmasını vurgulamaktadır. Bu kavram ve bağlı bulunduğu sosyolojik gerçeklik üzerine birçok çalışma yapılmış ve bu direniş hareketi tüm hatlarıyla incelenmiştir/incelenmektedir. Fakat bize göre; yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunda, İntifada ele alınırken benzer muhtevaya sahip sivil itaatsizlik mefhumu üzerinden okumalar yapılmakta ve bu bağlamda analogik bir hataya düşülmektedir. Bu durum, hem sivil itaatsizlik düşüncesinin tam olarak anlaşılabilmesine, hem de İntifada hareketinin içeriğine -bazı noktalarda hâle getirmektedir. Bu çalışmada her iki mefhumun da nevi şahsına münhasırlığı üzerinde durulacaktır. Sivil itaatsizlik; literatüre Henry David Thoreau tarafından kazandırılan, yönetimin keyfiliği ve gücünü çıkarları için kullanması nedeniyle yaşamın sorunlu hale geldiği durumlarda kendiliğinden ortaya çıkan “pasif direnme hakkını” ifade etmektedir. Bir direnme hâlini ifade etmesinden mülhem, Filistin intifadası da birçok çalışmada bir sivil itaatsizlik örneği olarak ele alınmaktadır. Fakat intifada hareketi, yapısı itibarıyla sivil itaatsizlikten farklı bir noktada konumlanmaktadır. Zira İntifada hareketi, sivil itaatsizlik unsurlarının bazılarını bünyesinde barındırmamakta ve muhtevası itibarıyla bir “aktif direnme hakkını” ifade etmektedir. Bu çalışma içerisinde her iki düşüncenin biricikliği üzerinden genel bir değerlendirme yapılacaktır.

2003 Irak Müdahalesinin Sonuçlarının Suriye'deki Taraflarların Oluşmasındaki Etkisi

58

ABD 2003 yılında Irak'ın, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 687 sayılı kararının gerekliliklerini yerine getirmedeğini, silah sanayisine yatırım yaptığını ve kitle imha silahları ürettiğini öne sürerek yine Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 1441 sayılı kararı ile Irak'a müdahalede bulunmuştur. Ancak müdahale başladığından itibaren günümüze kadar ne ABD'nin ileri sürdüğü kitle imha silahları bulunabilmiş ne de Irak'a özgürlük ve demokrasi getirilmiştir. Aksine Irak görece ABD'nin isteklerine göre dizayn edilmiş, Sünni Araplar dışlanarak Şii Araplar ve Kürtler bölgede ayrıcalıklar kazanmıştır. Bu da hem birçok bölge ülkesinin çıkarlarına ters düşmüş hem de bölge ülkelerinin, Sünni Arapların ve islamcı grupların ABD'ye nefretle bakmasına neden olmuştur. Bu doğrultuda özellikle IŞİD gibi Sünni'lerin savunuculuğunu yaptığını ileri sürerek giderek güçlenen radikal islamcı grupların bölgede daha çok destek bulmasına ve büyümesine neden olmuştur. ABD'ye duyulan bu nefret ve Irak müdahalesinin sonuçları doğrultusunda istediğini alamayan örgüt ve ülkelerin Suriye'de daha etkin bir rol üstlenmeye çalıştığı görülmektedir. Özellikle ABD, Rusya, Çin, İran ve Türkiye gibi ülkeler; IŞİD, El Nusra gibi örgütler ve Suriye'deki bölgesel güçler Irak'ta kaybettikleri çıkarları, Suriye'de de kaybetmemek için ya da Irak'taki kazanımlarını Suriye'de de devam ettirebilmek için bölgeye müdahil olmaktadır. Bu çalışmada Suriye'deki tarafların bölgeye hangi çıkarlar doğrultusunda girdiği, 2003 Irak müdahalesinin sonuçlarının bu çıkarları ne doğrultuda şekillendirdiği araştırılacaktır. Bu çıkarların kesiştiği noktalarda bugüne kadar neler yaşandığına bakılarak bundan sonraki dönemde çıkarların kesiştiği noktalarda neler olabileceğine dair öngörülerde bulunulacaktır.

Orta Asya'nın Hidropolitiği: Tacikistan ve Kırgızistan Örneği

SSCB döneminde Orta Asya devletlerinin sınırları göz ardı edilerek her birine tek bir ekonomik bölge içinde kendine özgü roller dağıtıldığı söylenebilir. Genel olarak bölge ülkelerini tarım bölgeleri ve tarım alanlarının sulama ihtiyaçları için su sağlayan bölgeler olarak iki gruba ayırabiliriz. SSCB'nin dağılımıyla birlikte merkezi planlamadan kısmen vazgeçerek bağımsız devletler ulusal stratejik önceliklerine göre ekonomi politikalarını tasarlamaya yöneldiler. Bu yeni uygulamalar ve bölgenin yirmiye yakın sınır aşan suları üzerinde hakimiyet kurma rekabeti komşu devletler arasında gerginliğe yol açmaktadır. Günümüzde bölge devletleri karşılıklı bağımlılık ilişkileri içinde daha cazip çözümler arayışı içinde oldukları görülmektedir. Diğer taraftan zaman zaman ihtilaflar bu işbirliği çabalarını yavaşlatmaktadır. Çalışmamızın kapsamı Tacikistan ve Kırgızistan ile sınırlandırılmaktadır. Bu iki ülkeyi seçmemizin nedeni, diğer komşu ülkelere kıyasla ekonomik ve askeri güçlerinin zayıf olması (siyasi baskılara maruz kalması), petrol ve doğal gaz gibi alternatif enerjiye sahip olmaması, dolayısıyla enerji açısından hidroelektrik santrallerin tamamlanmasına son derece ihtiyacı olan iki devlettir. Ayrıca halen proje aşamasında olan baraj inşaatları için finansman arayışı içinde olmaları ve Orta Asya bölgesi ile ilgili çıkarları olan küresel güçlerin de konuya dahil olma ihtimalleri bölgenin stratejik önemini arttırmaktadır.

11. Oturum

Medya ve Toplum

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Ejder Ulutaş

Kongre ve Kültür Merkezi III. Salon

14.30-16.10

Servet Tuğluk, Hande Hekimoğlu

*Terör Olaylarının Yazılı Medyada Yansıtılma Farklılıkları:
2015 Ankara Patlaması Örneği*

Sinan Baran

Dijital Medya ve Algı Yönetimi

Murat Karaman

*Yurttaş Gazeteciliğinin Ana Akım Medyaya Etkisi:
WhatsApp İhbar Hatları Örneği*

Sinan Sümeli

Kültürel Ekoloji Olarak Tiyatro

Terör Olaylarının Yazılı Medyada Yansıtılma Farklılıkları: 2015 Ankara Patlaması Örneği

İnsanlık, var olduğu günden bu zamana kadar sürekli yöneten ve yönetilen ilişkisi ve bu ilişkinin devamı için bir iletişim ve etkileşim içerisinde yer almıştır. Yöneticiler, yönettikleri insanların ne düşündüğünü, yönetilen insanlar ise yöneticilerine beklentilerini arzu ve isteklerini iletme çabası içerisinde olmuşlardır. Tam da bu ilişkilerde yazılı ve görsel medyanın büyük bir etkisi söz konusudur. Keza yazılı ve görsel medya; milleti, devleti, birbirleri içinde nasıl ve nerede yer aldıklarını, hizmetleri, verilen veya çekilen destekleri ve daha birçok unsurun şekillenmesinde vazgeçilmez bir işleve sahiptir. Bu çalışma da buradan yola çıkarak medyanın özellikle de yazılı medyanın terör konusunda insanları ne derece etki altına aldığını, haberleri nasıl yansıttığını ve ideoloji farklılıklarının haberleri nasıl etkilediğini göstermek için kaleme alınmıştır. Bu araştırmanın temel amacı 10 Ekim 2015 Ankara Patlaması terör olayı sonrası yazılı medyanın haber anlayışı farklılıklarını, haberlerine yansıttıkları farklı ideolojilerini incelemek ve söylem farklılıklarını ortaya koymaktır. Araştırma kapsamında 2015 Ankara Patlaması terör olayından sonra ki ideolojik farklılıkları ortaya koymak için 11-15 Ekim tarihleri arasında örneklem alınan Cumhuriyet, Hürriyet ve Yeni Akit gazetelerinde yer alan 23 haber, Van DİJK'in eleştirel söylem analizi yöntemi ile incelenmiş, sonuçlar analiz halinde, günlük periyotlar şeklinde yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda; 2015 Ankara Patlaması terör olayından sonra yazılı medyanın, olaylara kendi bakış açılarını ve ideolojilerini yansıttıkları ve her gazetenin farklı bir söylemi olduğu, analizler ve bulgular ile açıkça belirtilmiş, objektif bakış açısı ile haberin kaleme alınmadığı ortaya konmuştur.

Dijital Medya ve Algı Yönetimi

62

Dünyada her şeyin çok hızlı değiştiği ve değişen her şeyin kendini yeni bir şeylere bıraktığı bir çağda, bu hızlı değişimi gerçekleştiren araç gereçlerin başında şüphesiz medya gelmektedir. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişle birlikte, iletişim alanındaki gelişmeler, bilginin üretimi, depolanması, paylaşılması ve eleştirilmesini zamandan ve mekândan bağımsız hale getirmiştir (Eren ve Aydın, 2014: 1). Bu bağlamda, medya mesajı bombardımanına karşı insanoğlu savunmasız bir konumdadır. Medyanın temel işlevi olarak kabul edilen eğitime, eğlendirme, kamuoyu oluşturma, haber verme vb. gibi temel unsurlarını yitirerek küresel dünya sisteminin hazırlayıcısı olup aynı zamanda bunu gerçekleştirmek için kasıtlı yönlendirme faaliyetinde de bulunmaktadır. Medya, çok sesliliğini kaybedip, kapitalist bir güçle iktidar olma yolunda gücünü kullanmaktadır. Bu gücü kullanırken insanları etkileme, kendisine doğrudan ya da dolaylı yoldan taraf toplayarak algı oluşturma yoluna gitmektedir. Bu çalışmada, algı yönetimi ele alınmıştır. Medyanın zamandan ve mekândan bağımsız olması sonucu hemen herkesin anında ulaştıkları medya mesajlarının, insanlar üzerinde etkisi kapsamında, “kamuoyu ve algı oluşturma”, “sosyal medya ve algı oluşturma”, “propaganda ve algı oluşturma”, “terör ve algı yönetimi”, “tüketim kültürü ve algı yönetimi” başlıkları altında bir literatür taraması yapılmıştır.

Yurttaş Gazeteciliğinin Ana Akım Medyaya Etkisi: Whatsapp İhbar Hatları Örneği

Yurttaş gazeteciliği, profesyonel mesleği gazetecilik olmayan bireylerin haber üretme ve yayma süreçlerinde aktif rol almasını ifade etmektedir. Ana akım medyanın sahip olduğu yapısal bir takım sorunlarla birlikte iletişim teknolojilerinde yaşanan dönüşümler neticesinde yaygınlık kazanan yurttaş gazeteciliği günümüzde farklı şekillerde vücut bulabilmektedir. Bunlardan bir tanesi de merkez medyanın ana haber bültenlerinde kullanılan WhatsApp ihbar hatlarıdır. Bir haberleşme aracı olarak ortaya çıkan WhatsApp uygulaması, kişilerin seslerini duyurabilme potansiyeli nedeniyle yurttaş gazeteciliğinin zeminlerinden birisi haline gelmiştir. Söz konusu uygulama ile bireyler şahit oldukları bir olaya ait görüntüleri haber merkezlerine ulaştırdıkları gibi, yaşadıkları bir mağduriyeti de haber merkezlerine iletebilmektedirler. Son tahlilde, haber profesyonellerinin dışındaki bireyler de haber süreçlerinde aktör olarak ortaya çıkmaktadırlar. Bu çalışma, reyting oranları en yüksek olan üç ana haber bülteninin bir aylık periyottaki haberlerini analiz ederek; WhatsApp ihbar hatlarının ana haber bültenlerine etkisini ölçmeyi amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra WhatsApp ihbar hattına gelen haberlerinin içerik analizini yaparak, söz konusu etkinin nicel boyutunun yanı sıra, nitel boyutunu da ortaya koymayı hedeflemektedir. Yapılan bu analiz yalnızca yurttaş gazeteciliğinin ana haber bültenlerine etkisini ortaya koymakla kalmayıp, medya toplum ilişkisi üzerine saptamalar yapma imkânı da vermektedir.

Kültürel Ekoloji Olarak Tiyatro

64

Bu çalışmanın konusu olan ‘Kültürel Ekoloji Olarak Tiyatro’ daha önce üzerinde çalışılmamış bir konudur. Bilimsel ve romantik anlamda çevre sorunlarının, edebiyat ve kültür çalışmalarıyla bütünleştiği en üretken ve görünür çalışma alanlarından biri olan Amerika menşeli Ekoeleştiri’nin bir alt dalı olan kültürel ekoloji, doğa ve kültür ikililiğini çeşitli yaklaşımlarla açıklayan disiplinlerarası bir çalışma alanıdır. Bu alan antropoloji, sosyoloji, tarih, sanat gibi pek çok farklı bilim dallarıyla ilişkilidir. Bu çalışmada, kültür ve doğa ikililiği çatışmacı ve uzlaşmacı modellerle ortaya konulurken tiyatro sanatının kültürel bir ürün olarak bu ikililikteki yeri ve işlevi anlatılacaktır. Çalışmada, kültürel ekoloji literatürüne yazın sanatından örnekleri inceleyerek bunların kültürel alt metinlerini ve kültürü dönüştürme şekillerini inceleyen, Hubert Zapf’ın ‘*Kültürel Ekoloji Olarak Edebiyat*’ çalışmasından ilham alınmış ve kendisinin kültür ve doğa ilişkisini edebi metinler yolu ile açıklaması çalışmamız için teşvik edici olmuştur. Böylece literatürdeki boşluk göz önünde bulundurularak, kültürel ekolojiyi yaratıcı ve imgesel bir sahne sanatı olan tiyatro ile açıklama fikri ortaya çıkmıştır. Çünkü tiyatro, özü gereği kültür ve doğa arasındaki farklı ve ortak yanların birbirlerine nasıl etki edip birbirlerini nasıl dönüştürdüklerini ortaya koymakta, bu yolla kültürü dönüştürmektedir. Bu çalışma ile tiyatronun kültürel ekoloji olarak bu işlevi nasıl yerine getirdiğini anlatmak amaçlanmaktadır. Bu öncelikle taze bir alan olan kültürel ekolojinin tanıtılması ile yapılacaktır. Kültürel ekolojiyi anlatırken de ekoeleştirden bahsedilecektir. Daha sonra kültür ve doğa kavramları, kültür bilim ışığında tanımlanacaktır. Kültürel ekoloji kapsamında kültür ve doğa arasındaki ilişkileri tiyatro sanatı ile ilişkilendirip bununla ilgili olarak tiyatro tarihi ve kuramlarına da değinilecektir. Son olarak kültürel ekoloji olarak tiyatroyu açıklarken dramatik metinlerden örneklemeler yapılacaktır.

12. Oturum

Hukuk

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Necmettin Kızılkaya

Kongre ve Kültür Merkezi IV. Salon

14.30-16.10

Betül Dürgen

Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Durumlarının İncelenmesi

Gözde Aygün

*Batı Hukukunun Benimsenmesi Sürecinde
1924 Yılı Mecelle Tadilat Komisyonu Çalışmaları*

Nurefşan Torunoğlu Yasul

*Suçta Süürüklenen Çocuklar Hakkında Hükmecilen
Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı*

Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Durumlarının İncelenmesi

66

Komşu ülke Suriye'de yaşanan sıkıntılı süreç Türkiye'yi de etkilemiştir. Suriyeliler ülkelerindeki zulümden dolayı zorunlu göçe maruz kalmışlardır. Yazılı ve görsel medyadaki haberlerde, resmî açıklama ve yazılarda Suriyelilerin hukukî statüsü hakkında terminolojik olarak bir birliğin olmadığı görülmüştür. Çalışmanın amacı; Türkiye'deki Suriyelilerin hukukî statüsünü açıklığa kavuşturup, uygulama ve teoride Suriyelilerin sahip oldukları hak ve yükümlülükleri tespit etmektir. Bu çalışma kapsamında uluslararası koruma bakımından mülteci ve sığınmacı kavramları incelenmiş ve bazı ülke uygulamalarına yer verilmiştir. İlgili kavramlar açıklandıktan sonra uluslararası ve bölgesel belgeler ele alınmıştır. Türkiye'nin mülteci politikası; 1951 Cenevre Sözleşmesi, 1967 Protokolü, 2013 tarihli Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve Geçici Koruma Yönetmeliği ile birlikte değerlendirilerek incelenmiştir. Türkiye uyguladığı açık kapı politikası ile gelen Suriyelileri kabul etmiş ve onları misafir olarak adlandırmıştır. Uluslararası hukukta bu kavrama yer verilmemekte ve tanımı bilinmemektedir. Bu nedenle genellikle Suriyeliler için mülteci, sığınmacı, göçmen gibi kavramlar kullanılmaktadır. Oysa uluslararası hukukta tüm bu terimlerin farklı anlam ve kapsamı haizdir. Bu sebeple Türkiye'ye gelen Suriyelilerin hukukî statüsünün tespit edilmesi ihtiyacı doğmuştur. Ayrıca Türk hukukunda 2013 yılında yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ilk kez uluslararası koruma statülerini düzenlemiş ve bu alandaki boşluğu doldurmuştur. Kanunda mülteci dışında, şartlı mülteci, ikincil koruma, geçici koruma gibi statülere yer verilmiştir. Uluslararası koruma kapsamında düzenlenen bu statüler teker teker ele alınarak, Türkiye'deki Suriyelilerin statüsü hukuki boyutuyla incelenmiştir.

Batı Hukukunun Benimsenmesi Sürecinde 1924 Yılı Mecelle Tadilât Komisyonu Çalışmaları

Osmanlı Devleti’nde Tanzimat ile birlikte sınaî, ticari ve kültürel birçok alanın yanı sıra hukuk alanında da önemli değişiklikler olmuştur. Bunda, ekonomik ve kültürel hayattaki gelişme ve değişmelerle birlikte Batılı devletlerin baskısı önemli rol oynamıştır. Tanzimat dönemi, çağdaş anlamda kanunlaştırmaların başladığı dönem olmuştur. İslam Hukukunun, düzenlenmesini devlete bıraktığı meselelerde bağımsız bir kanunlaştırma gerçekleşmiş ve bu doğrultuda yabancı hukuktan özellikle de Fransız hukukundan önemli ölçüde iktibaslar olmuştur. Ancak düzenlenmesi şer’i hukuka bırakılan meselelerde bu dönemde yabancı hukuktan yararlanılmamıştır. Hukuki hayatın merkezi olan medeni hukuk alanında Fransız Code Civile’sinin alınması fikri karşısında milli ve dini bir kanun hazırlanması fikri ağır basmış ve bu fikrin ürünü olarak Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye Cevdet Paşa’nın başkanlığında hazırlanmıştır. Zamanın ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için Mecelle üzerinde farklı zamanlarda bir takım komisyonlarla tadilât çalışmaları düzenlenmiştir. İlk çalışmayı Mecelle’yi hazırlayan komisyon gerçekleştirmiş ve istenilen sonuca ulaşamamıştır. Bu çalışmaları 1916, 1923 yıllarında oluşturulan komisyonlar takip etmiştir. Lozan anlaşmasının imzalanmasına kadar olan bu komisyonların talimatnamelerinde kabul edilen esaslarda “ahkâm-ı fıkhiye ve milel-i sâirece kabul edilmiş اساسattan” istifade edileceği yer almıştır. Anlaşmayı takip eden süreçte Mecelle üzerinde en son çalışma 1924 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu komisyonun kuruluşunu bildiren talimatnamede kendisinden önceki komisyonların uyacağı söylenen esaslardan farklı olarak, “ahkâm-ı fıkhiye” uyulacak esaslardan sayılmamıştır. O zamanda Medenî Hukuk alanında milli bir kanun hazırlanması fikrinden henüz vazgeçilmiş değildir. Ancak Batılı devletlerin, azınlık haklarını bahane ederek adli alana müdahaleleri artınca devrin hukukçuları, 1924 yılındaki kanun çalışmalarında elde edilen sonuçların yetersiz olduğunu öne sürerek şekli bağımsızlık uğruna doğrudan yabancı bir hukukun çeviri yoluyla benimsenmesini çözüm olarak görmüşlerdir.

Suçta Sürüklenen Çocuklar Hakkında Hükmedilen Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı

Çalışmanın konusunu suçta sürüklenen çocuklar hakkında hükmedilen ceza ve günlük tedbirlerinin infazı oluşturmaktadır. Konunun öznesi “çocuk” olduğundan öncelikle çocuk kavramının anlamı/ mahiyeti ve bunun hukuk kurallarını nasıl etkilediği, ilkeler ışığında incelenecektir. Çalışmada çocukları esas alan normlar çerçevesinde infaz aşamasının daha iyi anlaşılabilmesi için çocuk, adalet sistemi içerisinde suçta sürüklenen çocukların ceza sorumluluğuna ve adli makamlarla karşılaşmasına değinilecektir. Bu basamaktan sonra konunun çekirdeğini oluşturan ceza ve güvenlik tedbirlerinin suçta sürüklenen çocuklar hakkında infaz edilmesine geçilecektir. Yapılan araştırmalar neticesinde elde edilen bilgilerle uygulamadaki sorunlar ortaya konulacaktır. Bu bağlamda suçta sürüklenen çocuklar hakkında hükmedilen güvenlik tedbirleriyle veya özgürlüğü kısıtlanmış çocukların ceza infaz kurumları aracılığıyla ıslah edilip yeniden topluma kazandırılması amacı sorgulanacaktır. Takip eden kısımda da çözüm olabilmesi açısından suçta sürüklenen çocuklar için denetimli serbestlik uygulamasına yer verilecektir. Böylelikle suçta sürüklenen çocuğun yeniden topluma kazandırılmasının etkili bir infaz rejimiyle gerçekleşmesi gerektiği görülecektir. Son olarak, Türkiye’de suçta sürüklenen çocuklara yönelik infaz sisteminin değerlendirilmesi ile çalışma sonlandırılacaktır.

13. Oturum

Felsefe Tarihi

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Hakan Hemşinli

Kongre ve Kültür Merkezi I. Salon

16.30-18.10

Necip Uyanık

Kierkegaard'da Yabancılaşmanın Kökenleri

Sena Aydın

Filozoflar ve Kelamcılar Arasında Gerçekleşen Fizik Tartışmaları:

Tehafüt Örneği

Olkan Senemoğlu

Karşılaştırmalı Bir Analizle Yabancılaşma

Seyfettin İliter

Nurettin Topçu'nun İsyan Ahlakı Görüşünün

Günümüz Toplumu Açısından Önemi

Kierkegaard'da Yabancılaşmanın Kökenleri

70

Felsefe tarihinde Descartes'ın tartıştığı *res cogitans*(ruhsal varlık)- *res extensa* (madde) ikiliğini Kierkegaard'ın farklı bir konuda yani yabancılaşmanın kökeni olarak tartışmış olması önemli bir sorundur. İnsan - dünya ilişkisinin yabancılaşma sorununun kaynağı olup olmadığını ve insanın ruhsal olarak bedeninin içinde olmasının yabancılaşmayı açığa çıkarıp çıkarmadığını tartışmak çalışmanın amacıdır. Kierkegaard'da yabancılaşmanın kökenine ulaşabilmek için, onun insanın bu dünyaya fırlatılmasını ve bu dünyadaki yerini nasıl tartıştığına bakmak gerekir. Dünyaya fırlatılmış insanın durumu özetle şöyledir: 'Bu dünyada olup da bu dünyadan olmamak'. Bu durumu, ilk defa bulunduğumuz bir yerde yaşadığımız durumla açıklayabiliriz. İlk defa bulunduğumuz yerdeyiz ama oraya ait değiliz. Bu durumun her ben'e yaşattığı his yabancılaşma hissidir. Yabancılaşmanın kökeninin bu ifadede bulunabileceğini Kierkegaard'ın *Ethier/Or* çalışmasındaki inkarnasyon üzerine yaptığı yorumlarından çıkarılabilir. İnsanın hem bu dünyada olması hem de bu dünyadan olmaması bir gerilimi de beraberinde getirir. Burada ruh- beden ilişkisinden yola çıkarak belirtilmesi gereken önemli bir sorun ise yabancılaşmanın ben-dünya arasındaki ilişkide ortaya çıkmasıdır. Bir ben'e sahip olan bireyin dünyadaki yalnızlığının, güçsüzlüğünün yabancılaşmaya neden olabileceğini belirtmek gerekir. Dünyaya atılmış insan aslında kaybolmuştur. Bu durumda insan, kendisini arayarak insan olmaya başlar ve insanın bu arayışı tetikleyen en önemli durum veya his ise yabancılaşmadır. Dünyada kaybolan insanın bu his ile kendini bir noktada durdurup kendine yönelmesi için bir çaba içine girmesi olumlu ve gerekli bir hamledir. Bu çerçevede denilebilir ki, kaybolma ve ölüm korkusu insanın bu dünyada gözlerini açmasıyla kendisiyle birlikte var olur. Her iki durumun en önemli göstergesi ise insanın bu dünyada kendini sürekli olarak sığıntı olarak görmesidir.

Filozoflar ve Kelamcılar Arasında Gerçekleşen Fizik Tartışmaları: Tehafüt Örneği

Osmanlı bilim tarihine yönelik zengin literatür her ne kadar filozof ve kelamcılar arasında geçen yoğun tartışma geleneği çerçevesinde şekillenmiş olsa da konunun kelâmî tarafına yönelik incelemeler henüz oldukça yenidir. Kelam kitaplarına dâhil edilmiş olan fizik tartışmalarının henüz tam bir dökümü çıkartılmamış olmakla birlikte yeni yapılan çalışmalar bu eserlerin fizik ve doğa felsefesi alanında pek çok çalışmayı içerdiğini ve Osmanlı bilim tarihi incelemelerinin bir parçası olarak görülmelerinin gerektiğini göstermektedir. Bu çalışma, Osmanlı fizik tarihini, Osmanlı klasik dönem felsefe-kelam tartışmaları bağlamında bir inceleme denemesidir. Çalışmada öncelikle Meşşâî filozoflar ve kelamcılar arasında atomculuk, maddenin yapısı, evrenin mahiyeti, boşluk gibi farklı fizik ve doğa felsefesi konularına dair temel görüş farklılıkları ortaya koyulmaya ve sonra tehafüt geleneği çerçevesinde tartışılan fizik bahisleri irdelenerek felsefe-kelam tartışmalarının bir örneği sunulmaya çalışılacaktır. Bu bağlamda Gazzali'nin eseri *Tehafütü'l-felasife*'de geçen yirmi mesele, içerdiği fizik bahisleri bakımından yedi başlık altında sınıflandırılacak ve bu meselelere İbn Rüşd'ün *Tehafütü't-tehafüt* adlı eserinde, Osmanlı'da bu geleneği devam ettiren Ali Tusi'nin Hocaşade'nin ve Kemalpaşazade'nin eserlerinde verdiği cevaplar irdelenecektir.

Karşılaştırmalı Bir Analizle Yabancılaşma

Yabancılaşma fikri; hem Hegel felsefesinde insanın, tinin kendi bilincine varması olarak, hem de Feuerbach'ın din eleştirisinde, tarihi ve sınıfı belli olmayan nispeten soyut insanın yabancılaşması olarak önemli bir yer tutar. Aynı zamanda Marx da yabancılaşma üzerine fikirler ileri sürer. Fakat Marx'ın, Hegel'in "dışsallaşma" olarak yabancılaşma (*Entäußerung*) fikrinden ziyade, Feuerbach'ın tartışmaya çalıştığı yabancılaşma fikrine daha yakın olduğu söylenebilir. Hegel'e göre yabancılaşma-dışsallaşma, fikrin gerçek olmasını sağlayan şeydir. Olumsuz, varlığın kendi kendinin yakınında bulunmasını sağlayan dolayımıdır. Tersine, 'yabancı bir şekilde' yabancılaşma (*Entfremdung*'un Jean-Pierre Lefebvre tercümesini alırsak) kendine sahip olamamadır, bölünmedir (*Spaltung*). Feuerbach'ın dinsel yabancılaşmayı tartışırken bu iki tür yabancılaşmayı birleştirdiği haliyle Tanrı Figürü içinde insanın özünün dışsallaşması, insanı kendi kendine yabancı olmaya yöneltir. Görüleceği üzere -Almancadaki iki terimi farksız olarak kullanan- Marx'taki yabancılaşma kavramı doğrudan doğruya Feuerbach'tan alınmadır. Zira Marx'ın yabancılaşma derken, kişinin kendi kendine sahip olamaması, işçinin bütün bu çalışma alanını kendine aitmiş gibi hissedememesi ve çalışmanın işçiye dışsal ve yabancı bir etkinlik olarak görülmesi durumları buraya tekabül eder. Bu bildiri de Hegel, Feuerbach ve Marx'tan hareketle yabancılaşma tartışmasına bakıp, günümüzde yabancılaşmanın nasıl bir görünüm sergilediğine odaklanılacaktır.

Nurettin Topçu'nun İsyan Ahlakı Görüşünün Günümüz Toplumu Açısından Önemi

İsyan Ahlakı, Nurettin Topçu'nun felsefesinde ahlaki yaşantıya ilişkin önemli bir yer teşkil eden ahlak öğretisidir. Bu ahlak öğretisinin temelinde ise sorumluluk ve hareket fikirleri bulunmaktadır. Ancak fikirler olarak ifade edilen bu iki kavramın soyut anlamların ötesinde bizahati bir eyleme karşılık geldikleri bilinmektedir. Zira Topçu açısından sorumluluk, bir eylemin neticesinde ortaya çıkması temenni edilen ahlakilik halini kapsayan ve hareketin oluşumuna kaynaklık eden itici bir kuvvettir. Bu kuvvet sayesinde gerçekleştirilen hareket ise basit bir bedensel eylem olmayıp bir şuur halini takip eden ve ahlakiliği mümkün kılan bir harekete karşılık gelmektedir. Topçu, Hareket felsefesinin temelini oluşturan bu ahlaki duruşu kendi toplumuna kazandırmak için yaşamı boyunca mücadele etmiştir. Doktora tezi *Conformise Et Revolte (İsyan Ahlakı)* yi yazmasından bu yana geçen seksen iki yıllık süre zarfında zaman zaman görüşleri tekrardan ele alınmıştır. Son yıllarda özellikle düşünce dünyamızda Topçu'nun görüşlerinin yeniden ele alınması entelektüel çevrelerde yeniden bir heyecan yaratmıştır. Çünkü o insanlığın temel problemlerinin başında ahlak sorununa işaret ederek, insanlığın ve özelde de toplumumuzun bir ahlak krizi geçirdiğini düşünmüş ve çözüm olarak da Hareket felsefesi'nin merkezinde bulunan isyan ahlakı'nı ileri sürmüştür. Bizler bu çalışmamızda Nurettin Topçu'nun günümüz toplumuna seslenişinin bir imkanı olarak isyan ahlakı düşüncesini felsefi bir kaygıyla ele alarak açıklamaya çalışacağız.

14. Oturum

İletişim Bilimleri Oturum

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Ceren Yeğen

Kongre ve Kültür Merkezi II. Salon

16.30-18.10

Mehmet Fiğan

*Seçim Kampanyalarında Yeni Medyanın İşlevi:
2016 ABD Başkanlık Seçimlerinde Facebook'un Siyasal Amaçlı Kullanımı*

Dicle Kavak Ekmekci

*Seçim Kampanyalarının Amerikanvarileşmesi Sürecinde
Politik Pazarlamanın Yeri: ABD, Fransa ve Türkiye Örnekleri*

Rufana Gurbanova

*Kapitalist Dünyada Nesnelere Yüklenen Farklı Anlamlar:
'İstikbal Mobilya' Reklamları Üzerine Bir İnceleme*

Hasan İsoev

Tüketirken Tükenmek

Seçim Kampanyalarında Yeni Medyanın İşlevi: 2016 ABD Başkanlık Seçimlerinde Facebook’un Siyasal Amaçlı Kullanımı

Siyasal seçim kampanyalarının biçim ve içeriğı, çağımızda yaşanan teknolojik ve toplumsal gelişmelere bağılı olarak, önceki dönemlerden farklılaşmıştır. Özellikle gelişen yeni medya teknolojileri, siyasal kampanyaları düzenleyenlerin ilgi odağı haline gelmiştir. Bunun başlıca sebebi, yeni medya teknolojilerinin seçmene doğrudan ulaşabilme imkânı sunmasıdır. Siyasal partiler bu yolla, seçmenlerini ve yüzer-gezer oyları doğrudan etkilme ve faaliyetlerinden haberdar edebilme olanağı bulmaktadır. Aynı şekilde siyasi parti veya kurumla koyu bağılılık ilişkileri geliştiren kişilerin hesapları üzerinden de farklı kesimlere ulaşılabilir. Günümüzde, “Facebook”un adı geçen yeni iletişim ortamlarının en etkililerinden biri olduğu bilinmektedir. Kullanıcılarına çok boyutlu kullanım imkânları sunan uygulama, seçim kampanyaları döneminde sokaktan daha fazla propagandanın yapıldığı bir alana dönüşmektedir. Bunun yanında genelde yeni iletişim teknolojileri, özelde de Facebook, yine özellikle siyaset ve ideolojilerin etkisinin ülke genelinde güçlü şekilde hissedildiğı dönemlerde, “fake haber” ve “yanlış bilgi”nin en yaygın dolaşıma sokulduğu mecralara dönüşmektedir. Bireyler veya kurumlar, böylesi dönemlerde, bilgiyi bilinçli olarak çarpıtıp, rakibi pasifize etmeyi ve güçlerini pekiştirmeyi hedefler. Nitekim bu tür hamlelerin kimi zaman ülke içi iktidarı dahi belirlemeye hizmet ettiği, son ABD başkanlık seçimlerinde görülmüştür.

Seçim Kampanyalarının Amerikanvarileşmesi Sürecinde Politik Pazarlamanın Yeri: ABD, Fransa ve Türkiye Örnekleri

Siyasal kampanyalar, 1932 yılında ilk kez Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) başlamış ve günümüze kadar farklı tekniklerle devam ederek gelişmiştir. Uluslararası alanda başlayan küreselleşme dönemiyle birlikte, seçim kampanyalarında bu dönemle bağlantılı olarak bazı değişimler gözlenmiştir. Seçimler ve siyasal kampanyalar açısından bu süreç, küreselleşme döneminde iletişim teknolojilerinin gelişimiyle, kampanyalarda meydana gelen yeni tekniklerin gözlemlenmesiyle kendini göstermiştir. ABD'de 1950'li yıllardan itibaren kullanılan pazarlama teknikleri, kitle iletişim araçları ve yüksek bütçeli imaj çalışmalarıyla yapılan seçim kampanyaları, 1960'lı ve 1970'li yıllardan itibaren, Avrupa'da da katılımı artırmak ve halkı siyasete dâhil etmek için kullanılmaya başlar. Böylece Amerikan seçim teknikleri ABD coğrafyası dışına yayılarak küreselleşme dönemine girer. Pazarlama tekniklerinin ve iletişim teknolojilerinin kullanıldığı, medyatikleşmenin yoğun bir biçimde yer aldığı, özellikle kararsız seçmeni yakalamak için hazırlanan kampanyaların üretildiği ve karizmatik, güçlü lider söyleminin yer aldığı teknikler, Amerikanvarileşen kampanyaların en belirgin özellikleridir. Bu çalışmada, vatandaşın seçmen rolünden çıkarak siyasal tüketiciler olarak görülmesi, tüketimi arttırmada başarılı olan reklamın, politik alanda da boy göstermesi incelenecektir. Amerikanvarileşme kuramı ışığında ABD, Türkiye ve Fransa'da meydana gelen ilk Amerikanvari seçim kampanyaları irdelenecektir.

Kapitalist Dünyada Nesnelere Yüklenen Farklı Anlamlar: 'İstikbal Mobilya' Reklamları Üzerine Bir İnceleme

Kapitalist dünya içerisinde her bir insan bir tüketici konumundadır. Ve aslında kapitalist düzeninde insandan istediği sürekli tüketen bir birey olmasıdır. Sürekli tüketen birey olmak, aslında kişiyi yabancılaşma sürecinin içine sürüklemektedir. Günümüz dünyası içerisinde bireyin sürekli tüketime açık olması için artık tüketilen nesnelere de farklı anlamlar yüklenmeye başlamıştır. Nesneler insana farklı sunulduğu zaman onları tüketmek için daha çok istek uyandırmaktadır. Artık nesneler sanki insanın rahatlığını sağlayacak, farklı güçleri olan mucizevî varlıklar olarak sunulmaya çalışılmaktadır. Bu durumlar ile özellikle reklamlarda karşılaşılmaktadır. Örneğin kanepe, oturmak için kullanılan bir eşya konumundan çıkıp, sanki insanın tüm isteklerini tatmin edecek bir özne durumuna getiriliyor. Ve en önemli sorunlardan biri nesnelerin erken eskimesi ve onların yerine çok çabuk yenilerinin üretilmesidir. Bu çalışmada, modern öncesi çağda nesneye yüklenen anlam ile modern sonrası çağdaki anlamı karşılaştırılacaktır. Aynı zamanda nesneye günümüzde nasıl farklı anlam yüklendiği çeşitli örneklerle gösterilmeye çalışılacak ve o nesneleri tüketmek için yaşanan psikolojik sorunlara da değinilecektir. Bu amaçla Türkiye'nin en çok tanınan mobilyalarından biri olan 'İstikbal Mobilya'nın reklamları incelenecektir. Reklamların içeriği incelenecek ve nesnelere verilen anlamlara vurgu yapılmaya çalışılacaktır. Reklamları incelemek için içerik analizi kullanılacaktır.

Tüketirken Tükenmek

78

Her toplum tarihi süreç içerisinde yaşanan gelişmelerden gittikçe etkilenmiş ve farklı eğilimlerin içine girmiştir. Yaşadığımız dünyada her şeyin hızlı bir şekilde tüketildiği ve tüketim kavramının da farklı bir boyut ve anlam kazandığını görmekteyiz. İnsanın hayatında önemli bir rol oynayan tüketim kavramı tarihten bu yana fazlasıyla değişmiş ve kendisine özgü sosyal davranış kalıpları oluşturarak, insanların sahip olduğu kültürel sermayenin de bir göstergesi olmuştur. Tarih boyunca üzerinde çok konuşulan ve yazılan bir konu olan hedonizm (haz arayıcılık), tüketim kültürünün en belirgin boyutlarından olarak günlük yaşantımızda da karşımıza çıkmaktadır. Yaşam boyu gerçekleşen deneyimlerden, duyular aracılığıyla elde edilebilecek haz kalitesini olabildiğince elde edebilmek temel amaçtır. Hedonist yaklaşım, duyguların ötesine geçerek hazzın kaynağı olan tüketim deneyimindeki duyuların rolüne önem vermektedir. Çağdaş hedonizmin gelişmesi, temel ilginin, tüketimden duyular aracılığıyla elde edilecek hazzın, duygular ve düşler aracılığıyla elde edilmesine geçmesine neden olmuştur. Bu makalede, özellikle Fransız sosyolog, Baudrillard'ın "*Tüketim ve Medya*" eleştirileriyle yola çıkarak günümüz dünyasında Medya ve Hedonist (hazcı), Gösterişçi tüketim ve onun tehlikeleri ve özellikle tüketimle insanların yozlaştığı, tüketimin yeni bir din olarak ortaya çıktığı ve alışveriş merkezlerinin, büyük mağazaların bu yeni dinin mabetleri olduğu ortaya konulacaktır.

15. Oturum

İslam Hukuku ve Tefsir

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Yunus Kaplan

Kongre ve Kültür Merkezi III. Salon

16.30-18.10

Seyit Mehmet Uğur

Hanefî Mezhebinde Müftâ Bih Görüşün Belirlenmesinde Meşâyihin Rolü

Seher Erdem Örs

Nassı Anlama Yöntemi Olarak İktizanın Delaleti

Muhammet Yurtseven

Günümüzde İcra Edilen Kur'an Tilâvetleri Üzerine Bir Değerlendirme

Sıddık Baysal

Tefsirde Te'vilin Epistemolojik Dayanakları:

Ebu'l-Berekât En-Neseî Örneği

Hanefî Mezhebinde Müftâ Bih Görüşün Belirlenmesinde Meşâyihiin Rolü

İslam Hukukunda mezhepler arası ihtilaflar gibi mezheplerin kendi içerisindeki ihtilafları da dikkat çekici niteliktedir. Özellikle Hanefî mezhebinde, Ebû Hanîfe ve ashabı birçok meselede ihtilaf etmekte, sonraki fakihlerin farklı görüşleri de ilave edildiğinde, mezhep içerisinde bir meselenin hükmüne ilişkin çok farklı görüş ve rivayetle karşılaşılmaktadır. İctihad hürriyetinin ve ihtilafın rahmet telakki edilmesinin bir sonucu olan ve hukukî çeşitlilik ve zenginlik açısından olumlu karşılanması gereken bu ihtilaflar, özellikle hukukî istikrar ve emniyeti tehdit etme potansiyelini de beraberinde getirebilmektedir. Bu nedenle mezheplerin teşekkülünden sonra müntesip fakihlerin en önemli uğraş alanlarından birisi, fetva ve yargılama faaliyetlerinde esas alınacak müftâ bih görüşleri tespit etmek olmuştur. Hanefî mezhebinde bu belirleme işini gerçekleştirenlerin başında ise, meşâyihi gelmektedir. Bu çalışmada kısaca meşâyihi kavramı üzerinde durulduktan sonra, Hanefî mezhebindeki müftâ bih görüşlerin belirlenmesi konusunda meşâyihiin rolü, hem teorik olarak mezhep içi tercih usûlü (resmü'l-müftî) üzerinden, hem de uygulamalı olarak fûrû-ı fıkıh kaynaklarındaki bazı tercihler üzerinden tespit edilmeye çalışılacaktır. Son olarak meşâyihiin bu rolüne ilişkin itirazlara, sınırlamalara ve bu çerçevedeki tartışmalaraververilecektir.

Nassı Anlama Yöntemi Olarak İktizanın Delaleti

Kur'an ve sünnet nasslarının şer'î ahkâmı anlamada aslî kaynaklar olması nedeniyle İslam hukukçuları, bu nasslardaki lafız ve mana arasındaki irtibatı ve lafzın hükme delaletini anlamaya çalışmış ve usul eserlerinde bu bağlamda lafızlar konusunu oldukça detaylı bir şekilde tartışmışlardır. Bu tartışmalarla hukukta objektif bir sistem oluşturma çabasıyla dil ve mantık kuralları çerçevesinde bir hukuk metodolojisi ortaya koymaya çalışmışlardır. Kuran ve sünnet nasslarını doğru bir şekilde yorumlamak, lafzın manaya delalet şekillerini anlamakla bağlantılı olduğundan âlimler, eserlerinde lafızlar konusuna önemli bir yer vermişlerdir. Ancak farklı disiplinlere yönelik eğilimleri ve çeşitli ilmî tutumları nedeniyle lafızların taksiminde mütekellimîn ve fukaha (Hanefî) âlimleri lafızları kendi doktrinleri çerçevesinde incelemişlerdir. Bu iki yöntemde âlimler, özellikle de lafzın manaya delalet şekilleri açısından farklı yaklaşımlar sergilemişlerdir. Bu tartışmaların oldukça geniş ve ayrıntılı olması nedeniyle, yalnızca fukaha metodundaki tartışmaların baz alınarak lafzın manaya delalet şekillerinden iktizanın delaletinin bir metot içerisindeki tartışma seyri gün yüzüne çıkarılmaya çalışılacaktır. İktizanın delaleti, nassın anlamının doğru ve şer'î açıdan sağlıklı anlaşılması için sözde zikri geçmediği halde var olduğu kabul edilen bir şeyin nassa eklenmesidir. Buna göre iktizanın delaletine başvurmadan nassın sıhhatli bir şekilde anlaşılması mümkün görülmemektedir. Usul âlimleri iktizanın delaleti için Kur'an ve hadis metinlerinden örnekler getirerek sözün doğruluğu için takdir edilen ziyadenin şer'î mi yoksa aklî mi olması hususunda farklı tutumlar göstermişlerdir. Buna bağlı olarak iktizanın delaletinde mukteza ile mahzuf arasındaki farklara, muktezanın özellikleri, muktezanın umûmîliği gibi noktalara değinerek iktizanın çerçevesini oluşturmaya çalışmışlardır. Çalışmada, bu tartışmaları mercek altına alarak kavramın, ilk Hanefî usul eserlerinden başlayarak günümüze kadarki gelişim süreci ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Günümüzde İcra Edilen Kur'an Tilâvetleri Üzerine Bir Değerlendirme

Lafzını okumanın ve dinlemenin ibadet olarak kabul edildiği Kur'an-ı Kerim, yeryüzüne indirildiği günden itibaren Müslümanlar tarafından özenle tilavet edilmiş ve her alanında olduğu gibi bu konuda da ayrı bir hassasiyet gösterilmiştir. Fem-i Muhsin bir Kârî tarafından usulüne uygun olarak icra edilen Kur'an tilaveti, dinleyici üzerinde manevi bir etki yaparak kişiyi ruhani bir atmosfere taşımaktadır. Kur'an ayetlerinin ilahi esrarını barındıran lafız-ses bütünleşmesi, güzel bir ağız tarafından icra edildiğinde ortaya çıkan manevi atmosferin kaynağı, elbette ki Allah'ın ayetlerinin okunuyor olmasıdır. Okuyan Kârînin manevi atmosfere etkisi de yadsınamayacak kadar önemli bir husustur. Günümüzde televizyon ekranlarında, radyo kanallarında, sosyal medya paylaşımlarında, dini veya kültürel organizasyonlarda sıklıkla karşılaştığımız Kur'an tilaveti, icra meselesini ve olması gereken icra yöntemini tartışmalı bir mecraya taşımaktadır. Değişen dünya ile birlikte okuyuş tavırlarımızda ortaya çıkan bu değişim eleştirilmekte ve konunun incelenmesini de kaçınılmaz hale getirmektedir. Bu çalışmada geçmişteki Kârîlerin örnek okuyuşları ile birlikte günümüz Kur'an tilavetinin icra şekilleri mukayese edilecek ve ortaya çıkan tablonun değerlendirilmesi yapılacaktır.

Tefsirde Te'vilin Epistemolojik Dayanakları: Ebu'l-Berekât En-Nesefî Örneği

Şurası kesindir ki Tefsir ilminin kullandığı bilgi, basit malumat yığınınından ibaret değildir. Gerek sabit (nass) gerekse dinamik bilgiler (te'vil), zihinsel ve sistematik bir çabanın eseri olarak gerçeklikleri/hakikatleri çoklu mekanizmalarca denetlenmiş, ardından da mahiyetine, işlevine ve değerine göre tasnif edilmiş spesifik bilgilerdir. Dolayısıyla Tefsir ilmi bağlamında rivayet-dirayet, tefsir-te'vil, nass-içtihat, beyan-burhan gibi nakil-akıl ve beyan-irfan gibi nakil-sezgi/ilham diyalektiğinde oluşan kategoriler, İslami ilimlerin kullandığı bilginin mahiyet ve metoduna dair kategorilerdir. Üstelik bu kavramların bizatihi kendileri, tefsirin müracaat ettiği bilgilerin ham halde bırakılmayıp analitik ve sentetik işlemlere ve süreçlere tabi tutulduğunu, mahiyet itibarıyla da salt tasdiki ve tecrübî olmayıp aynı zamanda tasavvurî olduğunu gösteren sembol kuramsal ifadelerdir. Şu halde bir tefsir eserinin orijinal manalarına ulaşmak için o eseri telif eden yazarın beslendiği zihinsel ve kültürel ortamı ve zihnindeki bilgi ve varlık tasavvurunu bilmek gerekir. Bunun için de yazarı biçimleyen bilgi sosyolojisi ve bilgi felsefesi ile birlikte benimsediği ontolojik tasavvurların da bilgisine ihtiyaç vardır. Burada amaç, dil ve tarihin yanı sıra mutlak surette İslami ilimlerde yetkin olması gereken bir müfessirin sabit metinlere dair tikel bilgileri ne şekilde tasnif ettiğine, o metinlerden yeni bilgileri hangi usule dayanarak ürettiğine ve onlara hangi değerleri atfettiğine dair epistemolojik usulü belirlemektir. Bu nedenle söz konusu tez, Tefsirde olduğu kadar Fıkıh ve Kelamda da tebarüz etmiş bir örnek olan Ebu'l-Berekât en-Nesefî (710)'nin Medâriku't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vîl isimli eseri üzerinden incelenecektir.

16. Oturum

İktisat & İşletme

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Mahmut Bilen

Kongre ve Kültür Merkezi IV. Salon

16.30-18.10

Büşra Doğan

*Kriz Koşullarında Para Politikası Uygulamalarının
Türkiye'de 2001 ve 2008 Deneyimleri Açısından Karşılaştırmalı Analizi*

Ayşegül Özkan

*Türkiye'de Cari İşlemler Açığının Sürdürülebilirliğinin
Literatür Taraması*

Ayşe Oktay, Bahar Görgün

*Yeşil Pazarlama Faaliyetlerinin Tüketicilerin
Satın Alma Davranışlarına Etkilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma:
Elazığ İli Örneği*

Kriz Koşullarında Para Politikası Uygulamalarının Türkiye’de 2001 ve 2008 Deneyimleri Açısından Karşılaştırmalı Analizi

Dünya ekonomisinde özellikle son yıllarda hızı giderek artan finansallaşma, arkasında ekonomik krizleri de getirmiştir. Krizlerin çok sayıda ülkeyi uzun sürede etkilemesi ve uygulanan para politikalarının beklenen etkileri yaratmaması para politikalarına yönelik eleştirilerin artmasına neden olmuştur. Geleneksel para politikası ne 2008 küresel finans krizinin gelmekte olduğunu öngörebilmiş ne de geldikten sonra nasıl düzeltilebileceğini gösterebilmiştir. Bu çalışmada öncelikle para politikasında yaşanan değişimleri tespit etmek için tek kırılmalı Zivot-Andrews testi uygulanmış ve sonucunda fiyat ile döviz kuru değişkenleri için Mart 2001’de kırılma tespit edilmiştir. 2001 ve 2008 krizinden dolayı tek yapısal kırılma testi yeterli görülmemiş ve Bai-Perron çoklu yapısal kırılma testi de uygulanmıştır. Test sonuçları, tahmin modelinde yer alan değişkenlere ilişkin birden fazla kırılma olduğunu göstermiştir. 2001 ve 2008 kriz sürecinde uygulanan para politikalarının çıktı üzerinde etkisinin bulunmadığı, tam aksine krizlerin çıktı üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu görülmüştür. ARDL sınır testi sonuçlarına göre, 2001 krizinde TÜFE’yi kısa vadede döviz kurunun, uzun vadede ise döviz kuru ile birlikte para arzının etkilediği görülmüştür. 2008 krizinde ise TÜFE’yi kısa ve uzun vadede toplam kredilerin etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. 2000’li yıllarda Türkiye’de uygulanan döviz kuru ve enflasyon hedeflemesi gibi iki farklı para politikası stratejisinin iç ve dış şoklar karşısında para politikası aracı olarak politika faizinin Türkiye’de kriz anında, öncesinde ve sonrasında fiyat ve çıktıyı yönlendirmede etkisiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye’de Cari İşlemler Açığının Sürdürülebilirliğinin Literatür Taraması

Makro ekonomik politikaların amacı, bir ülke ekonomisinde iç ve dış dengenin eş anlı olarak sağlanmasıdır. Bir ekonominin dış dengesi denildiği zaman akla ülkenin dışarıdan sağladığı gelirler ile dışarıya yaptığı ödemelerin birbirine denk olması gerektiği ifadeyi ya da başka bir ifadeyle dış ödemeler bilançosunun bir açık veya fazlanın olmadığı durum gelmektedir. Ülkenin dış ekonomik ilişkilerinin incelenmesinde ve olası problemlerin ortaya çıkmadan belirlenmesinde cari işlemler hesabı göz önüne alınır. Bu yüzden söz konusu ülkenin dış dengesi cari işlemler açığının sürdürülebilirliği ile ifade edilmektedir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de cari işlemler açığının sürdürülebilirliğini incelemektir. Bu amaçla, ilk olarak cari açık kavramı ve Türkiye’de cari işlemler açığının gelişimi açıklandıktan sonra, Türkiye’de cari açığın sürdürülebilirliği konusunda yapılan çalışmaların literatür taramasına yer verilmiş ve sonrasında Türkiye’deki cari açığın sürdürülebilirliği 1992:01-2014:12 aylık veriler kullanılarak kurulan modelde, ihracat ve ithalat serilerinin eşbütünleşme durumları Johansen Eşbütünleşme testi ile araştırılmıştır. İhracat ve ithalat arasında pozitif bir ilişki olduğu ve bunun teorik beklentiler ile uyumlu olduğu, yapılan analiz sonucu doğrulanmıştır.

Yeşil Pazarlama Faaliyetlerinin Tüketicilerin Satın Alma Davranışlarına Etkilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Elazığ İli Örneği

Teknolojinin gelişmesiyle beraber küçük bir köy haline gelen dünyamızda insanlar birbirleriyle daha fazla iletişim ve etkileşim içine girmişlerdir. Bu da daha fazla araştıran, daha fazla sorgulayan, çevre bilinci yüksek olan tüketicileri beraberinde getirmektedir. Tüketiciler, artık insan ve hayvan sağlığına zarar vermeyen, enerji ve kaynak israfını önleyen, çevreyi koruyan doğa dostu ürünleri tercih etmektedir. Çevre problemlerindeki artışlara tepki olarak yeşil tüketici olarak adlandırılan tüketiciler; insan, hayvan ve bitkilerin sağlığına ve çevreye zarar veren ürünlerden satın alma gücünü kullanarak sakınan tüketicilerdir. Çevreye verdiği tahribatı fark edip, yaşam tarzını değiştiren bireyler artık satın alma davranışlarında çevreye daha az zarar veren ürünleri tercih etmeye başlamışlardır. Bu durumu fark eden işletmeler de bunu bir rekabet avantajı olarak görüp, üretim ve pazarlama faaliyetlerinde kullanmaya başlamışlardır. Üretim aşamasında çevreyi daha az kirletmekle işe başlayarak, pazarlama faaliyetlerinde de tüketicilere fark ettirmişlerdir. Kimi işletmeler bunu kendi isteğiyle yaparken; kimileri de rekabet baskısı gibi nedenlerden dolayı tüketicilerin değişen isteklerine cevap verebilmek ve iş dünyasında ayakta kalabilmek için yapmışlardır. Tüm bu gelişmeler sonucunda “çevresel (yeşil) işletme”, “yeşil pazarlama”, “yeşil tüketim”, “yeşil tüketici” ve “yeşil ürün” gibi kavramlar ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada yeşil pazarlama faaliyetlerinin tüketicilerin satın alma davranışları üzerindeki etkisi incelenmeye çalışılmıştır. Başlangıç kısmında konuyla ilgili kavramlar açıklanmış, sonraki kısımda konuyla ilgili hazırlanan bir anketin, Elazığ il merkezinde faaliyet göstermekte olan bir alışveriş merkezinde uygulaması yapılmıştır. Tüketicilere uygulanan anketler sonucunda elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS paket programıyla istatistiksel değerlendirmeleri yapılmıştır.

17. Oturum

Çağdaş Türk Edebiyatı

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Servet Şengül

Kongre ve Kültür Merkezi I. Salon

9.00-10.40

Ferhat Çiftçi

Necip Fazıl'ın "Siyah Pelerinli Adam" Oyununda İmtihan Olgusu

İbrahim Biricik

Cahit Sıtkı Tarancı'nın Şiirlerinde İmge ve Görüngüleri

Elif Bulut

Metinlerarasılık Bağlamında İhsan Oktay Anar'ın

"Suskunlar" Romanındaki Dinî Motifler

Ufuk Sarıtaş

"Aganta Burina Burinata" ve "Denizin Kanı" Romanlarında Denizin Çağırısı

Necip Fazıl'ın “Siyah Pelerinli Adam” Oyununda İmtihan Olgusu

Kemale erme gayesiyle ortaya konan bilgelik uğraşı, bütün zamanların büyük arayışı olarak edebiyat dünyasında oldukça mühim bir yer tutmaktadır. Aynı zamanda bu uğraş, kişi varlığının bir salahiyyete varması için, yazarı ve eseri aşan geniş bir alakaya sahiptir. Çünkü kökeninde, insanlığın vazgeçilmez bir arayışı olan ‘kurtuluş olgusu’ yatmaktadır. Tabii ki bu kurtuluş gayesi, çatışanlarını var etmeden söz konusu olamamaktadır. Bu çatışmayla ortaya çıkan gerilim, sanatsal üretimlerde kadim ve ortak bir tını olarak karşımıza çıkar. Bu açıdan, insanlık tecrübesi ve insan fıtratına kodlanan çabayla edebi eserlerde somutlaşma imkânı bulur. Böylece mitik ve mistik metinlerin tematik bir unsuru olarak kalmaz, hayattan ve edebiyattan karşılıklar bulur. İnsanın bu asil çabasını, eserlerinde büyük bir yetkinlikle işleyen Necip Fazıl, sadece şiirlerinde değil oyunlarında da bu konuya ilişkin büyük bir iddia taşımaktadır. Bu çalışmamızda Necip Fazıl'ın *Siyah Pelerinli Adam* oyunundaki sınanma örneğine, yukarıdaki bağlam dâhilinde bir bakış yöneltilecek ve sanatçının bu meseleye sunduğu katkılar söz konusu edilecektir.

Cahit Sıtkı Tarancı'nın Şiirlerinde İmge ve Görüngüleri

90

Şiir, bir bakıma nesnel/reel dünyanın şair tarafından öznel tasarımlarla yorumlanarak mısralara dökülmesiyle oluşan estetik bir sanat uğraşısıdır. İmge ise şiirde sözü etkili kılmanın bir yöntemi olduğu gibi şairin, varlıklara kendine has anlamlar yükleyerek meydana getirdiği zihinsel tasarımların ifadesidir. Şiiri oluşturan sözcüklerin kendi anlamlarından başka bir anlama çağrışımlarda bulunması, imgesel söylemdir. Ayrıca imgenin; şiirde anlam ögesini nasıl ve ne şekilde oluşturduğunun bilinmesi, şiirsel yaratımın anlaşılması için gereklidir. Çünkü imge, şairin psikolojisinin anlam kodlarını ve zihin dünyasının şifrelerini verir. Bununla birlikte şiirin tematik bileşenlerinden olan imgenin oluşumu, şairin bilinçaltısal gizemli dünyasından haber verir. Şairin şuur ve şuuraltının yansımaları, şiirde yankısını bulduğu için, şairin ruhsal yapısı ve yapıtı arasında bazı bağlantılar varlığını hissettirir. Şiirsel yaratı eylemini, psikolojik bir arınma olarak görmenin yanında şairin ruh dünyasının yansıtılması olarak algılayan psikanalistler; S.Freud'un psikanalitik edebiyat kuramının da takipçileridir. S. Freud'un, şairi nevrotik bir varlık olarak tanımlaması; Cahit Sıtkı Tarancı'da büyük ölçüde karşılığını bulur. Çünkü Cahit Sıtkı Tarancı'nın şiirlerinde; nesnel dünyanın realitesi karşısında tutunduğu tavır ve iç dünyanın dinamiklerinin bu tavra karşı yansımaları vardır. Bu yansımalar ise kadın, aşk, anne, ayna, meyve, su, lale, ölüm gibi hayatın her alanında karşılaşılan imgelerdir. Şiiri realiteden kaçışta bir sığınak noktası gören Cahit Sıtkı; bu imgelerle, okuyucuyu kendi sığınağına yönlendirir. Bu çalışmada amaç, Cahit Sıtkı Tarancı'nın şiirlerinde varlığını hissettiren imgeleri ortaya çıkarmaktır. Bunun için imgelerin tek tek ele alındığı çalışmalar incelenip imgeler tek çatı altında toplanmıştır. Şiirlerinden örneklerle de desteklenen bu çalışma, Cahit Sıtkı'nın hâlet-i rûhiyesi ve şiirlerinde kullandığı imgeler hakkında ipuçları vererek bu imgeler yoluyla şairin ruhsal dünyasına ışık tutmaktadır.

Metinlerarasılık Bağlamında İhsan Oktay Anar'ın “Suskunlar” Romanındaki Dinî Motifler

Postmodern edebiyatın beslendiği kaynaklardan biri olan metinlerarasılık; edebî eserin bünyesinde kendisinden önceki dönemlerde yazılmış olan her türlü metne gönderme bulundurmasıdır. Özellikle postmodern romanın oluşum sürecinde yaygın olarak kullanılan ve romanı ‘alıntılar mozağı’ne dönüştüren metinlerarasılık, çok katmanlı ve çoğulcu bir anlatının adeta gereğidir. Son dönem Türk edebiyatının dikkat çekici romancılarından biri olan İhsan Oktay Anar'ın *Suskunlar* romanının ilk baskısı 2007 yılında yayınlanmıştır ve aynı yıl I. Oğuz Atay Roman Ödülü'ne layık görülmüştür. *Suskunlar* romanı, dinî kitaplardaki anlatı ve figürlerin büyüğü gerçekçilik ve kişi sembolizmi temelli bir anlayışla parodikleştirilmesi ile kaleme alınmıştır. Bu özelliğiyle değerini zaman ve mekân sınırlamasına uğramaksızın koruyacak eserlerinden biri olan *Suskunlar*, tasavvuf inancındaki “Her şey zıddı ile kaimdir.” fikrinden hareketle adının aksine sesin ve musikînin romanı olarak metinlerarasılık anlayışla kurgulanmıştır. Bu bildiride; İhsan Oktay Anar'ın *Suskunlar* romanındaki figürler ve unsurların kutsal kitaplardaki anlatılarla metinlerarasılık bağlamında oluşturduğu kurgu incelenerek, İhsan Oktay Anar'ın çok katmanlı kurgu dünyasının içerisinde dinî motiflerin işlevleri tespit edilmeye çalışılacaktır.

“Aganta Burina Burinata” ve “Denizin Kanı” Romanlarında Denizin Çağrısı

92

Edebiyat kendisine merkez olarak insanı seçer. İnsanın davranışları, mizacı ve psikolojisi edebiyatın başlıca konusudur. İnsanoğlunun psikolojisinin etkilendiği ilk alan kendisini saran evren, yani yaşadığı coğrafyadır. Deniz, insanoğlunun dünya üzerinde var olma macerasında en başından beri çok önemli rol oynar. Suyun hayat verici özelliğinin yanı sıra, dünya üzerinde denizler birçok medeniyetin oluşmasında Akdeniz örneğinde olduğu gibi çok önemli bir etkidir. İnsanoğlunun yaşamını şekillendirmesinde bu derece etkili olan deniz kaçınılmaz olarak edebiyata da yansımıştır. Deniz, tarih boyunca mitlerin oluşma döneminden günümüze kadar birçok edebiyat eserinde doğrudan ya da dolaylı olarak kendisini gösterir. Ülkemizin üç tarafının denizlerle çevrili olduğu göz önünde bulundurulursa Türk edebiyatında da deniz, önemli bir yere sahiptir denilebilir. Türk edebiyatında deniz denilince akla gelen ilk isimlerden birisi Halikarnas Balıkcısı’dır. Eserlerinde denizi ve geçimini denizden sağlayan insanları canlı ve ayrıntılı bir biçimde yansıtır. *Aganta Burina Burinata* romanı da Halikarnas Balıkcısı’nın deniz tutkusunu ve denizin insan hayatında oynadığı rolü anlattığı önemli bir eserdir. Aynı şekilde Tarık Dursun K.’nın *Denizin Kanı* romanı da denizi ve deniz işçilerinin hayatlarını konu alır. Bu iki eserde de denizin, roman kahramanları üzerindeki etkisi bazı paralellikler gösterir. İki eserde de deniz merkezli olarak geçim kaygısı, aşk ve denize olan sevgi benzerlikler gösterir. Bu çalışmada *Aganta Burina Burinata* ve *Denizin Kanı* romanları, eserlerde vurgulanan deniz- kara karşıtlığı ve mitolojik göndermeler göz önünde bulundurularak coğrafya-insan ilişkisi bağlamında incelenecektir.

18. Oturum

Toplumsal Yapı ve Değişme - II

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Mahmut Hakkı Akın

Kongre ve Kültür Merkezi II. Salon

9.00-10.40

Sultan Gülşen

*Almanya ve Türkiye Örneğinde Din Dersi Öğretim Programlarında
Hedeflenen İnsan Modeli*

Hilal Uludağ

*Kolektif Müslüman Kadın Kimliğinin Yapıbozumu:
Reçel Blog Örneği*

Gulnar Tazhibayeva

Kazakistan'daki Etnik Gruplar ve Onların İç Siyasi Süreçlere Etkileri

Sait Yıldırım

Kadına Yönelik Şiddet ve Ataerkillik

Muhammet Enes Vural

*Dindarlığın Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi:
Yetişkinler Üzerine Ampirik Bir Araştırma*

Almanya ve Türkiye Örneğinde Din Dersi Öğretim Programlarında Hedeflenen İnsan Modeli

Bir toplumun kültürünün ve ahlâki yargısının oluşmasında etkisi olan faktörlerin en başında sayılabileceklerden bir tanesi dindir. Kültürel ve ahlaki değerlerin aktarımı ve bireyin içerisine doğduğu toplumun karakteristiğine göre sosyalleşmesi/yetişmesi, eğitim faaliyetleri ile sağlanır. Bu eğitim faaliyetlerinin içerisinde ise, sosyalleşme sürecinde dinin sahip olduğu etkinin büyüklüğü nedeniyle, din dersleri önemli bir görev üstlenirler. Bu çalışmanın örneklemini oluşturan Almanya'nın Niedersachsen Eyaleti'ndeki Katolik Din Dersi Öğretim Programı ile Türkiye'de zorunlu ders olarak müfredatta yerini alan Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretim Programında detaylı bir şekilde ele alınmakta olan hususlar, ülkelerdeki insan yetiştirme sürecine dair fikir edinmemizi sağlamaktadır. Çalışmamızda iki örnek ülkede uygulamada olan, ilköğretim 4. sınıflar için hazırlanmış olan din dersi öğretim programlarının karşılaştırmalı incelemesi yapılacaktır ve yukarıda zikredilen hususların bu öğretim programlarında ele alınış biçimleri tespit edilecektir. Bu yapılırken her iki ülkenin idari yapılarına ve eğitim sistemlerine değinilecek, ülkelerdeki diğer din dersi uygulamalarına da yer verilecektir. Bunlardan hareketle çalışmada; bu iki farklı toplumda yetiştirilmeye çalışılan insan modelinin, benzer ve farklı yönleri ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Kolektif Müslüman Kadın Kimliğinin Yapıbozumu: Reçel Blog Örneği

Müslüman kadınların, Müslüman kadınlık üzerinden konuşulması; kadınların nasıl giyinmesi gerektiğinden, nasıl konuşması gerektiğine, nerede oturup kalkabileceğinden, nerede çalışabileceğine kadar gündelik hayatına ilişkin pek çok yargının üretilmesini beraberinde getirmektedir. Üretilen bu yargılar, tasavvur edilen ideal kadınlık üzerinden kadınların hayatlarını düzenleme amacının ürünleri olarak tüm Müslüman kadınlardan soyut olarak çizilen, tek tipçi kolektif Müslüman kadın kimliğine uygun davranmalarını beklemektedir. Bu çalışma, homojenleştirilerek tekil bir kimliğe sığdırılan Müslüman kadınların hareket alanlarına; kurgulanan/idealize edilen Müslüman kadınlığı eleştirme ve bununla mücadele veya bunu dönüştürme biçimlerine odaklanmaktadır. Bu bağlamda kadınların kadınlar dışından tanımlanmalarına bir karşı duruş olarak, “Müslüman kadın dediğin...” söylemine karşı üretilmiş, kadınların gündelik hayattaki tüm sıradanlıklarıyla orada olduğu, idealize edilmiş kadınlıklarla mesafelerini gösterdikleri bir mecra olarak 2014 yılında kurulan Reçel Blog örneği, kolektif Müslüman kadın kimliğinin yapıbozumu ekseninde; blogda yer alan yazılar çerçevesinde; isminden, kuruluşuna, mücadele alanlarına, söylemlerine giden bir doğrultuda ele alınmakta, “reçelin reçeli” yapılmaya çalışılmaktadır. Çalışma, Reçel Blog’un Müslüman kadınların farklılaşan, çoğullaşan deneyimlerinin altını çizdiğini; böylece hatları keskince belirgin olan kolektif Müslüman kadın kimliğini parçalayıp, karşıtlıklarla şekillenmeyen çoğulcu Müslüman kadın kimliklerini ön plana çıkardığını ve Müslüman kadın(lar) olmayı dönüşüme uğrattığını göstermektedir.

Kazakistan'daki Etnik Gruplar ve Onların İç Siyasi Süreçlere Etkileri

Etnik grupların farklı birleşmeleri tarihin gelişim sürecinin ürünüdür. Sosyolojik bakış açısından, etnik topluluğun değişmesi toplumsal değişmeye de etkiler. Günümüzde, bütün Dünya'da toplumunun etnik gruplardan teşkil edildiği için etnik gruplar kendilerine daha fazla dikkat çekilmesini istiyorlar. Dünya'nın her tarafında ister Kazakistan'da, ister Türkiye'de olsun etnik gruplara çok önem vermemiz gerekiyor. Onları bir arada bir dengede tutmamız için sosyo-ekonomik durumlarına dikkat etmemiz gerekiyor. Çünkü Devletin oluşmasına onların etkileri çok vardır. Sovyet Birliği dağıldıktan sonra Kazakistan büyük sayıda etnik grupların mekanı olmaktadır. Küreselleşme sürecinde etnik grupların hem görünürlüğü hem de ilişkileri artmıştır. Bu günlerde Kazakistan'daki etnik grupların barış içinde birlikte yaşadıkları tespit edilmektedir. Sosyolojik araştırmaların sonuçlarına göre, Kazakistan'da yaşayan etnik grupların arasında gerginlik düzeyinin düşük ve hoşgörülük düzeyinin yüksek olduğunu görmekteyiz. Kazakistan'da etnik grupları bir arada tutan ve onların kendi medeniyetlerin, tarihin, dilin, örf-adetlerin kaybetmeleri için onlara destek veren, Kazakistan Halk Meclisi çalışmaktadır. Kazakistan Halk Meclisi 1995 yılın 1. Mart'ında kurulmuştu. Bu çalışmada, Kazakistan'daki etnik grupların iç siyasî süreçleri hakkındaki bilgilerle tanışmaktayız.

Kadına Yönelik Şiddet ve Ataerkillik

Kadına yönelik şiddet eylemleri tarihsel ve kültürel dinamiklerin baskın olduğu bir dışavurum potansiyelidir. Şiddet her toplumun kendi kültürel değerlerine göre şekillenmekle birlikte mevcudiyetini hep muhafaza etmektedir. Şiddetin kültürel yönü dikkate alındığı zaman dikkate alınması gereken en önemli form ataerkillik karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada ataerkilliğin modern yaşam içerisinde mevcudiyetini ve şiddet eylemlerine olan etkisi incelenmiştir. Kadına yönelik şiddet ve ataerkil kültür kapsamında yüksek lisans tezi olarak şahsım tarafından yapılmış olan bu çalışma, makale haline getirilmiştir. Çalışmada şiddet mağduru on kadın ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ses kaydı alınıp daha sonra metodolojiye göre analizler yapılmıştır. Yöntem olarak anlamacı metodolojiden hareketle sosyal öğrenme yaklaşımını temele alınarak nitel görüşme tekniği kullanılarak analizler yapılmıştır. Araştırma kuramsal olarak Albert Bandura'nın Sosyal Öğrenme yaklaşımı çerçevesinde ele alınmıştır. Çalışmanın amacı kadına yönelik şiddet eylemlerinde kadının etkisini ölçmektir. Bu süreçte hipotez, hem fail hem mağdur olarak kadının ataerkil yapının taşıyıcısı olduğundan hareket etmektedir. Kadın aile içi ilişkilerde mağdur olduğu kadar etkin bir pozisyonda bulunmaktadır. Çocukların yetiştirilme sürecinde kadın ön plandadır. Kalıp yargılar, kültürel dinamikler ve kadın erkek ilişkilerin belirlenmesinde ilk ve ilkel eksende pay sahibi anne-kadındır. Cinsiyet rolleri daha çocukluk evresinde belirlenmeye başlamaktadır. İlerleyen dönemlerde eğitim, çevre, din ve kültür içerisinde ataerkil ilişkiler yerleşir. Çalışmanın hedefi şiddet yelmelerine yönelik teori ve politika üretiminde çok yönlü düşünme noktasında farkındalık oluşturmaktır. Şiddet konusunda erkek üzerinden tasarlanan ve tanımlanan çözümler yetersiz kalmaktadır. Bu süreçte kadını dâhil ederek orta ve uzun vadede politika üretimine yönelim önem arz etmektedir.

Dindarlığın Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: Yetişkinler Üzerine Ampirik Bir Araştırma

İnsanın duygu, düşünce ve davranışının şekillenmesinde önemli bir rol oynayan din, bireysel ve toplumsal hayatta pek çok açıdan farklı algılanmakta, yorumlanmakta ve yaşanmaktadır. Şüphesiz sosyo-demografik konum, bu noktada belirleyici faktörlerden biri olmaktadır. Bu araştırmanın amacı “yaşanan din” olarak ifade edilen dindarlık ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmektir. Buna göre dindarlığın cinsiyet, yaş, medenî durum, gelir durumu, eğitim düzeyi ve sosyal çevre gibi demografik değişkenler açısından anlamlı farklılıklar gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma ilişkisel tarama modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini; 2015 yılında, İstanbul’da yaşayan 18 - 60 yaş arası 146 erkek 169 kadın olmak üzere toplam 315 yetişkin bireyden oluşmaktadır. Araştırmada ölçme aracı olarak, katılımcıların demografik özelliklerini tespit etmek amacıyla *Kişisel Bilgi Formu*; dindarlık düzeylerini tespit etmek amacıyla ise Ok (2011) tarafından geliştirilen ve dört alt boyuttan oluşan *Ok-Dinî Tutum Ölçeği* kullanılmıştır. Yapılan veri analizi sonucunda dindarlığın cinsiyet, medenî durum ve gelir durumuna göre anlamlı farklılıklar gösterdiği anlaşılmıştır. Buna göre, kadınların erkeklere, bekârların evlilere ve gelir durumu iyi olanların düşük olanlara göre daha yüksek dindarlık eğilimine sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmada dindarlık ile yaş, sosyal çevre ve eğitim düzeyi ilişkisine ait bulgulara da yer verilmiştir.

19. Oturum

İslam Felsefesi

Oturum Başkanı: Arş. Gör. İzzet Gülaçar

Kongre ve Kültür Merkezi III. Salon

9.00-10.40

Rıdvan Yıldız

Said Nursi'nin İbn Sina'ya Yönelttiği Teşebbüh-ü Bi'l-Vâcib Eleştirisi

Mehmet Emin Güleçyüz

Fahreddin Er-Râzi ve W.V. Quine'da Dilin Belirsizliği Problemi

Saime Hızır

Aristoteles ve İbn Sina'da Maddesi Olmayan Cevherlerin Tanımı

Emine Aslan

İbn Sina ve Schopenhauer'da Aşk ve İrade: Ontolojik Bir Araştırma

Said Nursî'nin İbn Sînâ'ya Yönelttiği Teşebbüh-ü Bi'l-Vâcib Eleştirisi

Çağdaş İslâm düşünürlerinden Said Nursî felsefenin insana sunduğu etik idealin Teşebbüh-ü bi'l-Vâcib anlamında Tanrıya benzeme olduğunu söyler. Bu hususta antik Yunan filozofları Platon ve Aristoteles'i eleştirmenin yanı sıra bu eleştirilerini İslâm filozoflarından Fârâbî ve İbn Sînâ'ya da yöneltmiştir. Yunan filozofları Platon ve Aristoteles insan ve Tanrı'yı aynı varlık düzleminde ele alarak insan ve Tanrı arasında bir mahiyet geçişliliği olduğunu varsayar. Fârâbî ve İbn Sînâ ise kendi felsefî sistemlerini oluştururken yeni-Platonculuk üzerinden birçok noktada antik Yunan felsefesinden faydalanmışlardır. İbn Sînâ mahiyet-öz ayrımını ifade etmekle beraber eserlerinde Tanrı'ya benzeme, İlk'e benzeme (teşebbüh bi'l-evvel) kavramıyla geçmektedir. İbn Sînâ, Aristoteles'in Ay altı ve Ay üstü âlem ilişkisinden ve bunun açıklandığı südür teorisinden faydalanmak suretiyle Ay altı âlemdeki insan dâhil olmak üzere bütün varlıkların Onuncu Akıl olan Fa'al Akl'a benzemek suretiyle Tanrı'ya benzemeye çalıştığını ifade eder. Bu durum İbn Sînâ'nın teleolojik düşüncesiyle paralellik arz eden açıklamalar olarak izah edilebilir. Said Nursî eserlerinde, gerek Yunan gerek İslâm filozoflarının insan için önerdikleri bu ideal etik duruşu eleştirir. Said Nursî'nin bu eleştirileri Eş'ari geleneğin eleştirilerine benzemekte ve birçok noktada Gazâlî'nin eleştirilerini çağrıştırmaktadır. Said Nursî Tanrı'ya benzemeye yönelik eleştirilerini İbn Sînâ'nın teleolojik düşüncesine yöneltir ve İbn Sînâ'nın südür teorisi içerisinde gök varlıklarının feleklerin cisimlerini ve onlar aracılığıyla Ay altı âlemdeki unsurları yönetme düşüncesini, Allah'ın fail-i muhtar olma düşüncesine bir şirk olarak yorumlar. Bunun yanı sıra İbn Sînâ'nın teleolojik sisteminde bulunan determinist ilkeyi, yine Tanrı'ya benzemeye çalışma düşüncesi içerisinde eleştirir. Bu çalışmada, Nursî'nin *"Bediüzzaman Said Nursî'nin Benlik Düşüncesi"* adlı master çalışmamızın spesifik bir konusunu teşkil eden İbn Sînâ'ya yönelik eleştirileri sunulacaktır.

Fahreddin Er-Râzî ve W.V. Quine’da Dilin Belirsizliği Problemi

Fahreddin er-Râzî (ö. 1210) ve Willard Van Orman Quine (ö. 2000) iki ayrı dünyada yaşamış ve düşünmüş filozoflardır. Onları bir arada düşünmeye sevk eden husus ise tartıştıkları meselelerin çeşitli açılardan ciddi yakınlıklar, hatta ortaklıklar göstermesidir. Fahreddin er-Râzî, dilde yer alan ifadelerin anlamların aktarılmasında ne derece kesinlik taşıyabileceğini İslâmî ilimlerin belagat, fıkıh usulü, mantık, kelâm gibi alanlarının kesişim noktasında durarak derinlemesine sorgulamış ve tartışmıştır. Râzî’nin tartışmaları, onun bilgi ve varlık hakkında sahip olduğu küllî bakış açısına götüren ipuçlarıdır. Willard Van Orman Quine da çevirinin imkânsızlığı ve gönderimin belirlenemezliği olarak bilinen fikirlerden hareketle davranışçı bir dil teorisi benimsemiş, bu tavrını ontolojik rölativizm ile tamamlamıştır. Böylece her iki filozof da dilin belirsizliği problemini varlık problemi ile irtibatlandırmışlardır. Bu çalışmada söz konusu iki filozofun, iki ayrı dünyaya ait olmalarını ilk bakışta unutturacak tarzda ortak bir mesele üzerinde yürüttükleri tartışmalar mukayeseli bir şekilde incelenecek, sonuçta iki farklı dünya arasında mesele boyutunda kurulacak ortak zeminin yine dünyaların ayrılığına götürüp götürmediğine bakılacaktır.

Aristoteles ve İbn Sina'da Maddesi Olmayan Cevherlerin Tanımı

İbn Sina, Aristoteles'in madde-suret anlayışına dayanan tanım teorisini büyük ölçüde benimsemiştir. Buna göre her iki filozof için de tanım, 'mahiyeti ifade eden söz' olarak anlaşılmakta olup, tanımın bileşenlerinden olan cins; cevherde maddeye, fasıl ise suret'e tekabül etmektedir. Her ne kadar bu kavramlar arasında kurulan paralelliğin ardında yatan saikin ontolojik mi yoksa analogik mi olduğu hususunda iki filozof arasında tam bir mutabakat sağlanamasa da, hem Aristoteles hem de İbn Sina için mahiyet bileşik cevherlere ait olup, ancak bu tür var olanların tanımları yapılabilir. Buna göre madde ve suret'ten oluşan duyulur cevherlerin tanımının nasıl yapılacağı hususu pek kapalı değildir. Şeyler arasında ortak olarak paylaşılan madde, tanım teorisinde cins'e, ayırıcı unsur olan suret de fasıl'a irca edilecektir. Fakat maddesi olmayan göksel akıllar ve nefis gibi cevherlerin tanımlarının nasıl yapılacağı tartışmalı bir konudur. Çünkü bu tür cevherler sırf suret'ten oluştukları için mahiyetleri de sırf bu sureti ifade etmektedir. İbn Sina, bu tür var olanların tanımlarının işlevlerinden hareketle yapılabileceğini söylemektedir. Şüphesiz bu iddiasının arkasında, cevheri, bir kuvve ve fiil bütünü olarak görmesinin etkisi vardır. Nitekim Aristoteles için de duyulur cevherler, bir tarafta kuvve diğer tarafta fiilin oluşturduğu bütünlüğün ta kendisidir. Fakat her iki filozof içinde kuvvenin ifadesi olan madde ile fiilin ifadesi olan suret'in arasındaki ilişki farklıdır. Bu farklılık onların, maddesi olmayan cevherleri nasıl tanımladıkları hususunu da etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı; Aristoteles ve İbn Sina'nın felsefi sistemlerinde göksel akıllar ve nefis gibi sırf bir suret'ten oluşan cevherlerin tanımının nasıl yapıldığını araştırıp, ortak ve farklı noktaları belirlemeye çalışmaktır.

İbn Sîna ve Schopenhauer'da Aşk ve İrade: Ontolojik Bir Araştırma

Ontoloji söz konusu olduğunda, tüm zihinsel çabanın hasredildiği temel soru, şu şekilde formüle edilebilir: Neden hiçlik değil de bir şey var? Hem İbn Sîna hem Schopenhauer mezkûr problem bağlamında varlığın ortaya çıkış keyfiyetine ve sebeplerine yönelik ontolojik irdelemelerde bulunmuşlardır. İbn Sîna, aşk konusunda özgün düşünceler serdettiği *Aşkın Mâhiyeti Hakkında* adlı risâlesinde varlığın varlık sahnesine çıkışının vasatı ve vasıtası olarak telakki ettiği, ontolojik bir prensip olan aşk kuvvetinin, tüm hüviyetlerde var oluşunun detaylı izahını sunmaktadır. İbn Sîna sisteminde mahza iyilik olan Tanrı, zorunlu bir sudûr sonucu kendisinden sâdır olan varlıklara varlıklarını devam ettirmeleri konusunda bir iştîyak vermektedir. Bu şevk ise âşktır. Organik âlemden inorganik âleme varana kadar varlıkların bütününe sirayet eden aşk, varlığın garantörü ve bizatihi kendisidir. Bu anlamda Âşk, Âşık ve Mâşuk özdeşdir. Diğer taraftan Schopenhauer, *İrade ve Tasavvur Olarak Dünya* adlı eserinde dünyanın iki farklı kutbunu birbirinden tefrik etmektedir. Bu eserinde tek ve aynı hakikatin dört farklı alanda objektifikasyonunu/ nesneleşmesini etraflıca tartışır. Schopenhauer düşüncesinde eşyayı varlık sahnesine çıkaran varoluş iradesi, uzam ve zaman içerisindeki tüm tezahürlerine rağmen bir ve aynıdır. Bütün bir âlem iradenin kendini somutlaştırmasından ibarettir ve iradeden bağımsız bir gerçeklik yoktur. Buna göre denilebilir ki; yaşamın devamını sağlayan irade, hem insanda hem de taşta aynı düzeydedir. Gerek Schopenhauer ve gerek İbn Sîna açısından aşk/ irade her bir fenomen için onun özünü oluşturan şeye tekabül etmekle birlikte, var olmaya ve varlıkta kalmaya dönük bir meyle işaret etmektedir. Bu bağlamda, bu tebliğde benzer ontolojik entiteler olan irade ve aşkın, ilk nesneleşme basamağından başlayıp en somut haline kadar fenomenal âlemde dışavurumunun izleri sürülecektir.

20. Oturum

Radio, Sinema ve Televizyon

Oturum Başkanı: Arş. Gör. Kamuran Gökdağ

Kongre ve Kültür Merkezi IV. Salon

9.00-10.40

Tuncay Pusat

*Postmodern Sufizm: Sufi Cemal Nur Sargut'un
Türk Seküler Medyasında Temsili*

Şükran Karaş

Türk Sinemasında Çingenelerin Temsili

Emine Şahin

Osmanlı'dan Erken Cumhuriyet'e Kadar Dergiler Işığında Sinema

Serap Gün

*Çingenelerin/ Romanların Medyada Sunumu:
"Roman Havası Dizisi" Örneği*

Postmodern Sufizm: Sufi Cemal Nur Sargut'un Türk Seküler Medyasında Temsili

Sufizm, en kısa ifadesiyle İslam mistisizmidir. İslam'ın ruhani yanından ziyade kuralcı yanını öne çıkaran, onu daha çok bir dizi norm olarak sunan Ortodoks yoruma karşı, dinin sezgisel boyutunu vurgulayan bir "alternatif yorum" olarak ortaya çıkmıştır. Bu mistik yorum Osmanlı/ Türk kültürüne nüfuz edip, toplumsal yapının tamamlayıcı bir parçası olma özelliğini uzunca bir dönem korumuş; Batılılaşma ve modernite deneyiminden sonra, özellikle de Kemalist sekülerizmin, *tarikatlari* yasaklamasından ve ortaya çıkardığı *kolektif amneziden* (hafıza kaybı) sonra bile, modern Türkiye'deki rolünü kısıtlı da olsa sürdürebilmiştir. Bununla birlikte, bugün giderek küresel bir üne kavuşan sufizm, Türkiye'de son dönemde hiç olmadığı kadar görünürlük elde ederek ayrı bir önem kazanmıştır. Postmodern de denilen bu dönem, sufizmin; popüler ikonlar, entelektüeller, medya, tüketim endüstrisi gibi farklı kültürel unsurlar tarafından "yeniden keşfedildiği" ve farklı söylemler içinde kamusal alana taşındığı yeni bir aşamayı işaret etmektedir. Bu çalışma, sufizmin son dönemde Türkiye kamusal alanındaki görünürleşme biçimlerini, içine döküldüğü söylemleri ve bunların üretimlerini tetikleyen toplumsal ve kültürel dinamikleri seküler medya metinleri üzerinden analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma, kültürel çalışmalar alanının öne çıkan isimlerinden olan Stuart Hall'ın "temsil kuramını" kullanacaktır. Hall, medya metinlerinin mesajı söylem biçiminde kurduğundan bahsetmektedir. Bu detay dikkate alındığında, sufizmin, sekülerizmin korunması için, seküler medya tarafından "İslam'ın ve dindarlığın alternatif bir formu" olarak temsil edildiği, böylece çeşitli şekillerde seküler söyleme nüfuz ettiği görülmektedir. Bu yüzden bu çalışmada, modern zamanlar Rabiası sıfatıyla Türk seküler medyasında "çağdaş bir derviş" olarak sunulan sufi Cemal Nur Sargut'un temsili incelenecektir. Bu temsil analizinin, okurla/ izleyiciyle ilgili metinlerin içinde üretilmiş oldukları yerel ve küresel bağlama dair bazı ipuçları verebileceği düşünülmektedir.

Türk Sinemasında Çingenelerin Temsili

Farklı olana duyulan merakla senaristler, yönetmenler renkli gördükleri Roman/Çingene kültürüne eğilmiş, onlara çalışmalarında yer vermiştir. Bu makalenin amacı Türk sinemasında yer alan filmlerdeki Çingene temsiliyi incelemektir. Bu çalışmada, Türk sinemasında Çingene kahramanlar tip olmanın ötesine geçip, karakter olabilmişler midir sorusuna yanıt aranmaktadır. Makalede sırası ile Çingene adı, “kimlik ve öteki” kavramları irdelendikten sonra temsil kavramı, son olarak da Çingenelerin Türk sinemasındaki temsilleri üzerinde durulmuştur. Sinemanın toplumsal hayata dair nüanslarının, toplum tarafından bilinmeyi gözet önüne sermek, toplumsal gerçekleri inşa etmek gibi bir işlevi vardır. Bu yönüyle sinema bir nevi görsel tarihtir. Geçmişe dair toplumsal bir hafızanın oluşmasında etkin olan sinema, bizi içinde bulunduğumuz küçük odadan çıkarıp hiç bilmediğimiz görmediğimiz, duymadığımız bir dünyaya yolculuğa çıkarır. Bu yolculukta bilmediğimiz bir evin odalarında, bir şehrin sokaklarında hiç tanımadığımız kişilerle tanışır onların kültürlerine dair bellek oluştururuz. Bu bakımdan filmler kültür içinde ve kültürler arasında bilgi taşıma açısından büyük öneme sahiptirler. Balazs’a göre “Film gerçekliğin değil, insanlaşmış doğanın görüntüsüdür. Bir arka plan öğesi olarak filmde yeralan görüntüler de kültürel örüntünün parçalarıdır. Gördüğümüz şeyler doğal değil, kültürel” (Büker, 1989:16). Çalışmada, ‘Çingene’ etnik bir topluluğun adı olarak ele alınmış, ona yüklenen olumsuz anlamlardan bağımsız olarak, tarihsel süreci göz önünde tutularak kullanılmıştır.

Osmanlı'dan Erken Cumhuriyet'e Kadar Dergiler Işığında Sinema

Hareketli fotoğraflardan oluşan sinema gösterimleri, cinematographe aleti ile 19. yüzyılın sonlarında, önce Paris'te daha sonra ise dünyanın pek çok yerinde halkla buluşmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'na da bazı sinema operatörleri tarafından getirilen bu aletle önce sarayda daha sonra İstanbul'un çeşitli yerlerinde film gösterimleri yapılmıştır. Devlet, sinemanın propaganda gücünden yararlanmak istemiş ve cinematographe aletini kendi imaj çalışmaları için kullanmıştır. II. Abdülhamid ile başlayan bu propaganda çalışmaları Erken Cumhuriyet döneminde de devam etmiştir. Bu dönemdeki sinema faaliyetleri, dönemin siyasal iktidarının çizmek istediği modern insan profiline uygun olan Muhsin Ertuğrul'un yönetiminde gerçekleşmiştir. Cumhuriyet rejimi istediği modern insan ve toplum yapısını Muhsin Ertuğrul'un önderliğinde filmler aracılığıyla yaymaya çalışmıştır. Milli birlik ve ulus devlet algısı da yine filmlerle halka yansıtılmaya çalışılmıştır. İlk dönem sineması teknik alt yapının da az olmasından dolayı büyük ilerleme kaydedememiş olsa da yine de incelemeğe değer çalışmalar yapılmış, ilerleyen zamanlardaki sinemaya öncülük etmiştir. Bu dönemde ayrıca sinema mecmuaları ile filmlerin ve sinema Salonlarının reklamı yapılmış, dergiler halkla sinemanın buluşmasında oldukça önemli bir yere sahip olmuştur. Bu çalışma, 1890'ların sonundan 1927'e kadar olan Türk sinemasını mercek altına almaktadır. Bu bağlamda ilk dönem yayınlanan *Sinema Postası* ve *Sinema Yıldızı* gibi mecmualardan da yararlanılmıştır. Sinemanın iktidar tarafından nasıl kullanıldığı ise çalışmanın esas gayesini oluşturmaktadır.

Çingenelerin/ Romanların Medyada Sunumu: “Roman Havası Dizisi” Örneği

Türkiye’de 1980’li yılların başından itibaren Çingene/Romanları konu edinen sinema ve uyarlama TV dizileri yayınlanmıştır. 1981 yapımı “Gırgiriye” adlı sinema filmi ile başlayan, akabinde devam eden benzer temalı sinema filmleri ve uyarlama dizilerin ortak özelliği, gerek içerik gerekse de biçim açısından benzer yapım olmalarıdır. En son 2014 yılında “Roman Havası” adlı “yeni” bir dizi ekranlarda yer almıştır. Diziyi betimleyen “yeni”nin ifadesi, yeniden ziyade aradan 30 yılı aşkın zamana karşın ne hikaye, ne kostümler, ne karakterler ne de Çingene/Roman kimliğine yönelik algının hiç değişmemiş olduğunu gösteren ‘eski’nin taklidi olmasıdır. Bu taklit yapımlardan sonuncusu olan “Roman Havası” dizisi, ciddi eleştiriler alması nedeniyle sadece altı bölüm ekranlarda kalarak yayından kaldırılmıştır. Çalışma, Türkiye’de kültürel bir grup olarak Çingenelerin/ Romanların medyadaki sunumunu tarihsel seyirden hareketle izleyerek “Roman Havası” dizisi özelinde ele almaktadır. Bu bağlamda 4 Aralık 2014-10 Ocak 2015 tarihleri arasında yayınlanan altı bölümün tamamı izlenerek dizideki Çingene/Roman kimliğinin nasıl bir sunumla yapıldığı, dizide indirgemeci bir anlayışla yansıtılan Çingene/Romanların nasıl ötekileştirildiği eleştirel şekilde incelenecektir. “Roman Havası” dizisindeki eksik/yetersiz/hatalı/abartılı Çingene/Roman temsili, Çingene/Romanlara yönelik önyargı ve kalıp yargıları yeniden üretmekte, ötekileştirmeyi derinleştirmektedir.

21. Oturum

Dinler Tarihi

Oturum Başkanı: Öğr. Gör. Talip Tuğrul

Kongre ve Kültür Merkezi I. Salon

11.00-12.40

Aynur Çınar

Yahudi Mitolojisinde Diş Bir Şeytan Olarak Lilith

Gonca Ünal Chiang

*Antik Çin'de "Gök" Kavramının Oluşumu:
Ön-Qin Dönemi Dinsel İnançlarının Rasyonalizasyon Süreci*

Haneef C. Muhammad

*Hindistan Müslümanlarının 'Din Değiştirme' Sorunu ve Âlimlerin Tepkileri:
Diyoband Örneği*

Yahudi Mitolojisinde Dişi Bir Şeytan Olarak Lilith

Lilith kelimesinin, Sümer kökenli “hava, rüzgâr” anlamındaki *lil*’den türediği, bu dilden de Akkadçaya *lilitu* olarak geçtiği kabul edilir. Lilith’in etimolojik kaynağı ise, MÖ. III. binyıla ait *Gılgamış Destanı*’nda İnanna’nın diktiği ağacın gövdesine sarılan yılanı ifade eden *ki-sikil-lil-lá* ifadesidir. Ayrıca *Lilith*, “gece” anlamındaki İbrânice *laylâ* (לילה) ve Arapça *le ylâ* (ليلي) ile kökteştir. Lilith miti, *lilitu*, *lamashtu* ve *lilith* olarak Mezopotamya’dan Suriye bölgesine kadar tüm Levant’a yayılmıştır. Babil’de rüzgârın yıkıcılığına ve şehvete hükmeden dişil bir ruh hatta Fırtına Tanrıçası olan *lilitu*; ataerkil zihniyetin gittikçe yerleşmesiyle, cazibesiyle geceleri erkekleri tuzağa düşüren ve çocukları öldüren özellikleriyle kötücül bir varlığa dönüşmüştür. Aynen bu özellikleriyle Yahudi mitolojisine geçen Lilith, burada demonik bir ruh olmanın ötesinde, kısır ve seksualiteye sahip en büyük dişi şeytan olarak kötülüğün zirvesine oturmuştur. Ayrıca Lilith, Yeşaya 34:14’deki atıf sebebiyle Yahudi şeytan araştırmalarında kilit isim olmuş ve Yahudi tarihinde başta Âdem’in Havva’dan önceki ilk eşi olmak üzere hem pek çok kötü kadın özdeşleştirilmiş hem de Tek Tanrıcılığın karşısındaki en büyük dişi düşman olarak kabul edilmiştir. Mitolojide yılan, baykuş ve karanlık sembolleriyle ifade edilen Lilith, çağlar boyu eril şeytanın yoldaşı olarak anılmış ve pek çok halk inancına farklı isimlerde malzeme olmuştur. Bu çalışmada, Lilith’in etimolojik bağlantılarından ve mitolojideki özelliklerinden yola çıkılarak, Yahudi mitolojisi ve mistisizminde şeytani Lilith’in genel nitelikleri ortaya konulacak ve Yahudi liğin “kötülük” profili yakalanmaya çalışılacaktır.

Antik Çin’de “Gök” Kavramının Oluşumu: Ön-Qin Dönemi Dinsel İnançlarının Rasyonalizasyon Süreci

“Ne kadar ilkel olursa olsun, dünya üzerinde dinsiz ve büyüsüz bir halk yoktur.”

(Bronislaw Malinowski)

İnsanlık tarihinde, doğa olaylarını yaratan ve insan faaliyetlerini yöneten doğaüstü gizil güçlere duyulan inancı tüm ilkel halklarda görmek mümkündür. Antik Çin’de yazının henüz var olmadığı resimli ifade dönemi olan Xia Hanedanlığı (M.Ö.21~17.yy) toplumda animistik inancın yaygın olduğu bir dönemdir. Xia Hanedanlığının ardından gelen Shang Hanedanlığı (M.Ö.17~11.yy); Çin tarihinde ilk sistematik yazının ortaya çıktığı ve yazılı ifadenin başladığı dönemdir. Yazının etkin kullanımıyla teknik ilerlemenin de yaşandığı bu dönemde, animizm kültürü yerini önce Ata Tanrı’lara, sonra da Ata Tanrıların üzerinde konumlandırılmış olan irade sahibi *ShangDi*’ye bırakmıştır. *ShangDi*; sahip olduğu *en yüksek mevkide olan tanrı* anlamının yanı sıra, Shang halkının inanç sisteminde geniş yer tutan batıl inançların da kaynağı olmuştur. Çeşitli fal yöntemleriyle geleceğe dair tüm planlarını *ShangDi*’ye soran Shang halkı, karar verme ve seçim yapma konularında bireyselleşmiş; insan aklından çok batıl düşüncenin vurgulandığı bu inanç sistemi hanedanlığın yıkılışına zemin hazırlamıştır. Shang Hanedanlığının ardından gelen Zhou Hanedanlığının (M.Ö.1121~221) kurucularından ZhouGong; insan aklının hiçe sayıldığı, ahlâk, erdem, birlik ve eşitlik gibi kavramların yerine bireysellik ve bencillik kavramlarının yaygın olduğu Shang döneminden önemli dersler çıkarmış; bu bağlamda akla, insana yakın duran ve insan ahlâkının sembolü olarak kabul edilen *Gök* kavramını ortaya koymuştur. Ön-Qin dönemi inanç sisteminin rasyonalizasyon sürecinde gelişim gösteren *Gök* kavramı; *insandan* yola çıkılarak ortaya atılmış bir kavramdır. Göğün bilgisine ulaşmayı amaçlayan insan, işe kendi varlığından yola çıkmakla başlamıştır. İnsanın, evrenin ve kendi varlığının temel kaynağına doğru yaptığı bu yolculuk, aklın önderliğinde gelişim gösteren bir anlama ve ifade etme sürecidir.

Hindistan Müslümanlarının ‘Din Değiştirme’ Sorunu ve Âlimlerin Tepkileri: Diyoband Örneği

Hindistan, birçok dinleri ve çeşitli kültürleri bünyesinde barındıran bir diyardır. Genel kabule göre Hindistan’daki dinlerin en eskisi, kuruluşu milattan önceki yıllara dayanan Hinduizm’dir. Hindistan’ın İslamiyet’le ilk olarak tanışması, önce Arap tüccarlar vasıtasıyla, sonra Emeviler, Gazneliler ve diğer İslam devletleri döneminde olmuştur. Ayrıca dönemin büyük âlimlerinin ve sufilerinin önderliğinde yapılan tebliğ faaliyetleri sonucu İslam, Hindistan’da önemli bir din konumuna gelmiştir. Hinduizm’in belirli ve çok net bir inanç sisteminin, tanrı tasavvurlarının ve ibadet şekillerinin olmayışı, sati ve kast sistemi gibi topluma olumsuz etkiler yaratan uygulamaların bulunması gibi birçok faktörler İslam’a karşı zemin kaybetmesinde öneli rol oynamıştır. 19.yüzyıl’ın başlarında Ayra Samaj, Hindu Maha Sabha gibi Hinduizm’deki reformcu hareketler bu durumu engellemek için Hinduizm’den İslam’a geçenleri geri getirmek amacıyla shuddhi (temizlik anlamında) hareketini başlattılar ve başarılı da oldular. Buna karşı farklı ekollere mensup Müslüman âlimler Müslümanların dinini korumak, onlara dini eğitim vermek ve diğer din adamlarıyla dini tartışmalar düzenlemek gibi farklı faaliyetlerde bulundular. Bu çalışmada, Hindistan’daki en önemli Müslüman ekollerinden birisi olarak bilinen Mevlana Kasim Nanootavi’nin önderliğinde kurulan Diyoband hareketi ve bu hareketin İslam tebliğ konusunda yaptığı çalışmalarının yanı sıra Hinduizm’e karşı yürütülen dini tartışmalar da incelenmeye çalışılacaktır.

22. Oturum

Sosyoloji

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Adem Palabıyık

Kongre ve Kültür Merkezi II. Salon

11.00-12.40

Suat Alan

Korkut Tuna'nın Türk Sosyoloji Tarihindeki Yeri

Bahattin Cizreli

Sosyolojiye Yöntemsel Destek: Ritüel Bilim

Gökhan Topluk

*Mümtaz Turhan'ın Türk Sosyojisindeki Yerine Dair Tartışmalar ve
Bir Metod Önerisi*

Sefa Altay

Pozitivizm-Anti-Pozitivizm Dikotomisini Aşmak: Eleştirel Realizm

Zeynep Kayseri

*Riaz Hassan'ın "Müslüman Zihinler" Adlı Eseri ile Clifford Geertz'in
"İki Kültürde İslam" Adlı Eserindeki Evrensel İslam
Ulusal Müslümanlık Temalarının Karşılaştırılması*

Korkut Tuna'nın Türk Sosyoloji Tarihindeki Yeri

Türk sosyoloji tarihi, bir asrı aşan tarihi birikime sahiptir. Bu bir asırlık birikim, Türk sosyoloji tarihinin bir külliyyatını da oluşturmuştur. Bu külliyyatın sayfaları arasında, İstanbul sosyoloji geleneğini ve bu geleneğin önemli bir halkası olarak da Korkut Tuna'yı görmek mümkündür. Bu bağlamda, Korkut Tuna'nın Türk sosyoloji tarihindeki yeri incelemeye değerdir. Korkut Tuna'nın Türk sosyoloji tarihindeki yeri ele alınırken, Türk sosyoloji tarihinde İstanbul ekolü diye nitelendirilen sosyoloji geleneğine önemli ölçüde değinilmektedir. Çünkü Tuna'nın sosyoloji çalışmaları, İstanbul ekolünün bir gelenek olarak varlığını sürdürmesinde ve yeni anlayışlar kazanmasında önemli bir etkiye sahiptir. Bunun yanında, Tuna'nın İstanbul sosyoloji geleneğinin serüvenine tanık olan *Sosyoloji Dergisi* ile olan münasebetine de değinilmektedir. Zira Ziya Gökalp tarafından yayın hayatına başlanan *Sosyoloji Dergisi*, Türkiye'nin en uzun süreli yayın yapan dergileri arasında yer almaktadır. Bunun yanında, bir asırlık sosyoloji birikimine de tanıklık etmesi bu dergiyi önemli kılmaktadır. Tuna'nın, Türk sosyoloji tarihindeki yeri ele alınırken, sosyoloji anlayışı da önemli bir başlık olarak değerlendirilmektedir. Tuna'nın sosyoloji anlayışı tarihsel ve eleştirel bir özellik sergilemektedir. Makro sosyolojik anlayışa tekabül eden bu özellik ile birlikte, Tuna mikro sosyolojik çözümlerlerin de önemine vurgu yapmaktadır. Onun *Yeniden Sosyoloji* çağrısında bu durumu görmek mümkündür. Bunun yanında teori ve pratik birlikteliği, aidiyet ve ön kabullerde Tuna'nın sosyoloji anlayışında dikkat çeken noktalar vardır. Korkut Tuna'nın Türk sosyoloji tarihindeki yerine ışık tutan bu çalışma, kuramsal bir çalışma olup, çalışmada tarihsel ve karşılaştırmalı yöntem kullanılmaktadır. Literatürde, Tuna'nın Türk sosyoloji tarihindeki yerini ele alan sınırlı sayıda çalışmanın bulunması, bu çalışmayı ayrıca anlamlı kılmaktadır.

Sosyolojiye Yöntemsel Destek: Ritüel Bilim

Toplumsal yapının sürekliliğini korumak ve kuşaklar arası deneyim aktarımında ritüeller önemli işlevlere sahiptir. Ritüeller düşünce, ideoloji ve inanç biçimlerinin sosyal görünümleridir. Gerek avcı-toplayıcı kültür formlarında gerekse de sanayileşmiş ve post-endüstriyel toplum yapılarında ritüeller iletişimsel işlevleri ile vazgeçilmez aksiyonlardır. Ritüellere günlük hayatın sıradan akışında anlık biçimleriyle rastlayabileceğimiz gibi; mimari ve sembolik organizasyonların eşliğinde de ritüellerin kapsamlı örneklerini görebiliriz. Sembollerin kalıpsal biçimleri olarak ritüeller her tür hiyerarşiden bireyin kültürlenme evrelerine kadar toplumsal olanın analizinde bize pek çok ip ucu sunar. Önemli antropologlar ritüel incelemeleri ile çağdaş kentli grupların araştırılmasında sosyologlara yöntemsel ve teknik açıdan imkanlar sunmaktadır. Geliştirdikleri bakış açısı sayesinde ritüel incelemeleri ayrı bir disipline dönüşmüştür. Ritüel bilim (ritoloji), çağdaş dini hareketlerden, iş ofislerine; ideolojik hareketlerden suç örgütlerine; spor aktivitelerinden hobi gruplarına kadar geniş bir konu alanında çalışan sosyal bilimcilere metodolojik destek sağlamaktadır. Çalışmamız kapsamında Roy A. Rappaport, Victor Turner, Max Gluckman, Maurice Bloch ve ilgili diğer antropologların ritoloji hakkındaki kaynakları taranacaktır. Görüldüğü üzere çalışma literatüre dayalı bir nitel araştırmadır. Araştırmanın ana gövdesini bu antropologların kuram ve çözümlemelerinin aktarımı oluşturacaktır. Araştırmanın sonucunda ise ritüel çalışmalarının çağdaş sosyolojik araştırmalarda nasıl kullanılabileceğine dair görüşlerimiz aktarılacaktır.

Mümtaz Turhan'ın Türk Sosyolojisindeki Yerine Dair Tartışmalar ve Bir Metod Önerisi

Ülkemize sosyolojinin bir bilim dalı olarak girişi ve kurumsallaşma vetiresi dikkate alındığında iki hakim paradigmanın, iki ana sosyoloji akımının varlığı dikkati çeker. Bunlardan birincisi Durkheim sosyolojisinin Türkiye adaptasyonu olarak değerlendirilebilecek Ziya Gökalp'in bayraktarlığındaki "İçtimaiyat Okulu" iken, diğeri Le Play'in öncülüğündeki "science sociale" ekolünün Türkiye uyarlaması olan Prens Sabahattin'in "Meslek-i İçtimai Okulu" dur. Türkiye'deki siyasi çekişmelere ve siyasal konjonktürün rüzgarına göre mezkur iki sosyoloji ekolünden birisi hakim paradigma halini almıştır. İki paradigmanın ilim usulleri incelendiğinde aralarındaki farklılıkların Türkiye'nin idari yapısının merkeziyetçi mi adem-i merkeziyetçi mi olması gerektiği, birey/toplum dikatomisinin yarattığı gerilimin vatandaşların hakları ve vazifeleri bağlamında nasıl aşılabileceği, uluslaşmanın ve batılılaşmanın hangi esas ilkelerle tahakkuk edebileceği gibi temel tartışma konularından kaynaklandığı görülecektir. Mümtaz Turhan, 1950-1970 arası dönemindeki düşünceleriyle bu tartışmalara dahil olmuş ve getirdiği yaklaşımlarla milliyetçi muhafazakar cenanın fikir önderliğini üstlenmiştir. Bu yönüyle bazı araştırmacılar tarafından Ziya Gökalp fikriyatının devamcısı olarak görülmüştür. Ancak kendisini bilhassa tedris etmiş olduğu antropolosi ve tecrübî psikoloji formasyonunun Anglo-Saksoncu muhtevasından dolayı Prens Sabahattin düşüncesinin peyrevi olarak görenler de mevcuttur. Bu çalışmada, öncelikle söz konusu iki ana sosyoloji ekolu esas hatlarıyla ve -konuyu ilgilendirdiği kadarıyla- özetlenmeye çalışılmış sonra Mümtaz Turhan'ı Ziya Gökalp'in düşünce çevresine dahil edenlerle Prens Sabahattin düşüncesine yakın bulanların görüşleri gerekçeleriyle birlikte ıktibas edilmiştir. Son olarak, bu karşıt görüşler tahlil edilerek Mümtaz Turhan'ın Türk düşünce hayatındaki yerine dair bir öneri sunulmuştur.

Pozitivizm-Anti-Pozitivizm Dikotomisini Aşmak: Eleştirel Realizm

Eleştirel realizm, 1970'lerin ikinci yarısında Roy Bhaskar tarafından temelleri atılan sosyoloji kuramıdır. Temel olarak; pozitivist/ampirist geleneğin dünyayı yassı, tek düze, yapılaşmamış ve farklılaşmamış olarak görmesine ve hermeneutik(yorumbilgiselin)/anti-pozitivizmin sosyal yapıların anlamının yegâne kaynağının bireyler olduğu anlayışına karşı çıkar. Önerdiği bakış açısı, bizim bilgimizden bağımsız bir dünyanın varlığı ve bu dünyaya ait bilgimiz sayesinde bu dünyanın anlam kazandığı şeklindeki diyalektik anlayıştır. Bu bakış açısının tek amacı, insanın özgürleşmesinin sağlanmasıdır. İlk olarak, eleştirel realizmin felsefi temellerine göz atacağız. Bu başlık altın ontolojik, epistemolojik ve eleştirel temeller, sosyal bilimlerde doğa bilimleri anlayışı, gerçekliğin nasıl anlaşıldığı ve diyalektik düşüncesi incelenecek. İkinci bölümde eleştirel realizmin toplumsala ilişkin söyledikleri mercek altına alınacak. Bu minvalde, bireycilik(Weber)-kolektivizm(Durkheim) anlayışlarının karşıtlığı, sosyal yapı ve gerçeklik, sosyolojinin inceleme nesnesinin ne olduğu, Weber, Durkheim ve Berger'in toplum-birey anlayışlarının incelenmesi ve eleştirel realizmin alternatif bakış açısı ve Marksizme'e dair görüşleri ortaya konacak. Bunlar doğrultusunda eleştirel realizmin "toplum" kavramı temellendirilecek. Son bölümde ise eleştirel realizmin önerdiği bakış açısı olan "dönüşümsel sosyal etkinlik modeli"nin açıklanmasına girişilecek, Bhaskar'ın "somut ütopya" kavramı insanî özgürleşme bağlamında değerlendirilecek ve son olarak eleştirel realizm bize ne söylüyor?, söyledikleri sosyal bilimlerin kısır tartışması olan pozitivizm(modernizm) – hermeneutik(post-modernizm) dikotomisini ne derecede aşar ve özgürleşme fikri gerçekten "somut" mu? tartışmaları yapılacak. Yeni bir paradigma olarak ortaya konulan eleştirel realizm sosyal bilimler için bir açılım sağlayabilir. Bu açılımı sağlayabilmesi için öncelikle kuramın ne olduğu ortaya konulmalıdır. Ardından kuram merkezli dünyanın yorumuna ve dönüştürülmesine geçilebilir. Amacım böyle bir imkâna kapı aralayabilmektir.

Riaz Hassan'ın "Müslüman Zihinler" Adlı Eseri İle Clifford Geertz'in "İki Kültürde İslam" Adlı Eserindeki Evrensel İslam Ulusal Müslümanlık Temalarının Karşılaştırılması

Clifford Geertz *İki Kültürde İslam* adlı eserinde 1952-54'te Endonezya'da Java, Jakarta ve Jogjakarta'da dini ve toplumsal yaşamı incelemi, 1957-58'de yeniden bölgeye giderek Bali, Sumatra ve Orta Java'da çalışmalar yapmıştır. 1964-65'de ise Fas'a giden yazar alan çalışmasına son derece önem vermiş ve kültürleri bizzat yerlerinde gözlemlemiştir. Aynı şekilde Riaz Hassan yedi müslüman ülkede (Türkiye, Kazakistan, Pakistan, Malezya, İran, Mısır, Endonezya) İslam dini ve toplumsal yaşam üzerine empirik araştırmalar yapmış *Müslüman Zihinler* adlı eserini yazmıştır. Bu iki eser İslam dininin evrenselliğini ele alıp onun ulusal etmenlerle halkın gündelik yaşantısında nasıl yoğrulduğu üzerine bina edilmiştir. Bu çalışmada Clifford Geertz ve Riaz Hassan'ın eserleri evrensel İslam, ulusal Müslümanlık başlığı altında değerlendirilecektir. Söz konusu çalışma İslam dininin geniş bir alana yayılıp insanların sorularına nasıl cevap verdiğini, kültürel ve bireysel kodlara göre kendisine nasıl bir saha oluşturduğunu mukayese etmeye çalışacaktır. Çalışmada, İslam çatısı altında farklılaşan mezhebî dindarlıklar, bireysel, ülkesel, tarikatî dindarlıklar ve daha pek çok dini algının farklı olmasının en temelindeki özün ne olduğu, niçin Endonezya İslamı işraki güdümlü ve daha yumuşak iken, Fas İslam'ının daha katı kurallı ve sert mizaçlı olduğu, İslam tek ise bu kadar çeşit müslümanlığın kaynağının ne olduğu, evrensel olan bir dinin nasıl bu kadar farklı anlaşılabilir her toplum için ulusallaştığı gibi soruların cevapları bulunmaya çalışılacaktır.

23. Oturum

İLEM Lisans Oturumu – III

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir Macit

Kongre ve Kültür Merkezi III. Salon

11.00-12.40

Adem Pervan

Muhammed Hamidullah'ın Çağdaş İslam Düşüncesindeki Yeri

Beytullah Mısırlı

Muhammed Hamidullah'ın ve Oryantalistlerin Siyer Anlayışı

Emre Özgören

*Muhammed Hamidullah'ın Tespitleri Doğrultusunda
İslam'da Devlet Yönetiminin Esasları*

Nur Kevser Aşçıoğlu

Özgür İrade Bağlamında Eş'arî Sistemde Ahlak Mümkün Müdür?

Muhammed Hamidullah'ın Çağdaş İslam Düşüncesindeki Yeri

Son zamanların önde gelen alimlerinden biri olan Muhammed Hamidullah, köklü bir ilim geleneğine sahip olmasına rağmen okumuş olduğu İslami kaynaklar ve bu kaynaklardan yola çıkarak yapmış olduğu yorumlarla ele almış olduğu meseleleri, güncel boyuta taşıması sayesinde Türkiye’de dahil olmak üzere birçok ülkede kabul görmüş bir kişidir. Hamidullah bu süre zarfında Müslümanların bilinçlendirilmesi hususunda bir sorumluluk üstlenmiş ve ömrünün sonuna kadar da bunun için gayret sarf etmiştir. Bu sebepten dolayı masabaşı akademisyen kimliğinden ziyade daha çok bir alim olarak ön plana çıkan Hamidullah, Çağdaş İslam Düşüncesi’nde nasıl bir yer edinmiş, kendisinin Kur’an-Sünnet-İttihad-ı İslam-İçtihad Anlayışlarını ele alarak sunmaya çalışacağız. Aynı zaman da Mehmet Ali Büyükkara’nın Çağdaş İslami Akımlar adlı kitabının içerisinde ele almış olduğu Gelenekçiler, Islahatçılar ve Modernistler başlığı altında kategorize ettiği özellikleri tahlil ederek, Hamidullah’ın hangi kategoride değerlendirildiğinin mukayese-si hedeflenmektedir.

Muhammed Hamidullah'ın ve Oryantalistler'in Siyer Anlayışı

İnsan yetiştirdiği çevreden, aldığı eğitimden, yaşadığı tecrübelerden bağımsız bir varlık değildir. İnsanın yaşadığı dış faktörler onun kendisine, dünyaya, insana, maddeye ve varlığa bakış açısını ciddi bir şekilde etkilemektedir. Hem vahiy alan bir peygamber hem de beşer olan Hz. Muhammed(sav)'e olan bakış açılarını da bundan müstağni tutmak mümkün değildir. Bu sebeptendir ki Hz. Peygamber'e tarih boyunca ve günümüzde farklı anlamlar yüklenmiş ve Hz. Peygamber(sav) çeşitli genel kabuller üzerinden okunmuştur. Tamamen olağanüstü ve mucize merkezli peygamber anlayışı, tüm hayatı savaşıla geçmiş bir komutan peygamber anlayışı, sadece Kur'an'ı bize ulaştırıp giden ve başka bir görevi olmayan iletici bir peygamber anlayışı, yalancı-sahte peygamber anlayışı, her yönüyle örnek bir peygamber anlayışı bu bakış açılarından bazılarıdır. *İslam Peygamberi* eseri ile Hz. Peygamber'e farklı/yeni bir bakış açısı ortaya koyan Muhammed Hamidullah, son devrin en önemli İslam âlimlerinden biridir. Kuran, Hadis, Hukuk, Arap Dili ve Tarih gibi pek çok alanda derin bilgi sahibi bir şahsiyettir. Siyer alanında yaptığı çalışmalar hala başyapıt olma özelliğini korumaktadır. Kendisi Hz. Peygamberi(sav) her yönüyle "Üsve-i Hasene" olarak algılamış ve siyer anlatımını da bu düşünce üzerinden gerçekleştirmiştir. Uzun yıllar batıda yaşamasına ve eserlerinin birçoğunu Fransızca yazmasına rağmen Oryantalist bir bakış açısına sahip olduğu asla söylenemez. Hatta tam tersine batılılara İslam'ı tebliğ noktasında ciddi gayretler göstermiş ve mesnetsiz eleştirilere karşı da cevaplar vermiştir.

Muhammed Hamidullah'ın Tespitleri Doğrultusunda İslam'da Devlet Yönetiminin Esasları

İslam'ın insanlığa tebliğ ve vaz' ettiği tevhid ilkesi, tarihi süreç boyunca İslam'ın vücu-
da getirdiği medeniyetin siyasi, iktisadi, toplumsal ve diğer yönlerinde tezahür etmiştir.
İslam medeniyeti sahip olduğu alemşûmul vasfını karşılaştığı diğer medeniyetlerin bi-
rikimlerini toptan yok saymayıp bilakis özümseyerek tahakkuk ettirmiştir. Günümüzde
İslam dünyasının; mezhepçilik, siyasi nüfuz vs. sebeplerle yüz yüze olduğu problemlerin
temelinde Müslümanların İslam'ın söz konusu vasıflarından ve tevhid anlayışının belir-
lediği kaidelerden uzaklaşmış olmaları yatmaktadır. İslam dünyasının özellikle siyasi
ve toplumsal konularda yüz yüze geldiği problemlerini aşmasında İslam medeniyetinin
birikiminden istifade edilmesi gereklidir. Bunu gerçekleştirmek için İslam medeniyet
birikimi ile irtibatın yeniden tesisi ve alemşûmul vasfın Müslümanlarca tatbik edilme-
sinin gerekliliği şüphesizdir. Bu bağlamda İslam hukuku ve tarihi alanlarında geçtiğimiz
yüzyılın en mühim ilim adamlarından olan Muhammed Hamidullah'ın bu konu hakkında
tespit ve değerlendirmeleri olmuştur. O, İslam'ın tüm millet ve medeniyetleri kuşatıcı
yönüne vurgu yapmış, günümüz problemlerinin aşılmasında takip edilecek yol olarak
bu hususun altını çizmiştir. Tarihi süreçte İslam toplumlarının en sık yüz yüze geldiği
meselelerin başında siyasi konular gelmektedir; zira İslam toplumlarının her yönüyle
birliklerini muhafaza edebilmek için çaba sarf ettikleri ve sonuçları itibariyle etkilendik-
leri konular devlet yönetimi ve sistemlerinin işleyişi olmuştur. Bu çalışmada Muhammed
Hamidullah'ın yönetim esasları özelinde İslam'ın insanlığa sunduğu yönetim esaslarının
neler olduğu sorularına dair verdiği cevaplar ve bu bağlamda sistem yerine niteliği önce-
leyen tespitleri ortaya konulmaya çalışılacaktır. Ayrıca Muhammed Hamidullah'ın, gün-
ümüz İslam dünyasının birlik ve bütünlüğüne katkı sağlama hedefini taşıyan teklifleri ve
bu bağlamda onun tekliflerinin en somut hali olan "Hilafet Konseyi" önerisi açıklanmaya
çalışılacaktır.

Özgür İrade Bağlamında Eş'arî Sistemde Ahlak Mümkün Müdür?

Günümüz din ve inanç sistemlerinde ahlak kavramı kaynağı itibariyle tartışılmaktadır. Tartışmalar sonucunda neredeyse her dini oluşumun ahlaki olanı diğerinden farklılaşmaktadır. Bu farklılıklar ise toplumlarda görüş ayrılıklarına neden olmaktadır. Bilme yetisi insanı diğer varlıklardan ayırmaktadır. İnsan bu yetisiyle eylemlerini belirli ilkelere göre gerçekleştirmektedir. Böylece insan akıl sahibidir. O halde insan eylemleri neticesinde meydana gelen iyilik, kötülük, doğruluk, yanlışlık gibi ahlaki olguların menşei nedir? Ahlakın muhtevasını belirleyen hususlar var mıdır? Varsa bunun bilgisine nasıl ulaşılır? İnsanın özgür iradesi iyiyi, kötüyü, doğruyu, yanlışlı belirlemeye yetkin midir? İnsan aklının iyiyi/kötüye taalluk etmesi ne şekildedir? Bu sorulara günümüze kadar çeşitli tartışmalar eşlik etmiştir. Tartışan ekollerden biri de Eş'arîyye kalam ekolüdür. Eş'arîlik ortaya çıktığı 10.yüzyıldan itibaren İslam coğrafyasının zihnine yön veren ekollerden biri olmuştur. Ekolün bazı görüşleri ahlakın kaynağını da kapsayan bir biçimde hüsün ve kubuh hususlarında diğer ekollerden ayrılmıştır. Bu makalede Eş'arîyye kalam ekolünün ahlakın kaynağı temelindeki görüş ayrılıkları ve dönemin diğer bir ekolü olan Mu'tezile ile görüşleri karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır.

24. Oturum

Edebiyat ve Dil Teorisi

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Osman Yılmaz

Kongre ve Kültür Merkezi IV. Salon

11.00-12.40

İsmail Taş

*Eski Anadolu Türkçesi Dönemi Eserlerinden
"Tefsiri'l-Lübâb Tercümesi" ve Dil Özellikleri*

Gül Mükerrer Öztürk

*Gürcü Yazar İlyâ Çavçavadze'nin "Yolcunun Yazıları" Adlı Romanının
Türkçe Çevirisindeki Dil Oyunları Üzerine İnceleme*

Ömer Özbek

Arap Dili ve Belagat'ında Söz Katma (İtnâb) Üslûbu

Eski Anadolu Türkçesi Dönemi Eserlerinden “Tefsirü'l-Lübâb Tercümesi” ve Dil Özellikleri

Eski Anadolu Türkçesi, Türkçenin XIII-XV. yüzyılları arasında gelişme gösteren dönemidir. Bu dönemde tercüme edilen eserler, adeta birer telif eser niteliği taşımaktadır. Türkçe, bu dönemde pek çok terim ve genel söz varlığı kazanmıştır. Bu çalışmada, Eski Anadolu Türkçesi dönemi eserlerinden “*Tefsirü'l-Lübâb Tercümesi*” ve dil özellikleri üzerinde durulacaktır. *Tefsirü'l-Lübâb Tercümesi*, Musa bin Hacı Hüseyin el-İznîkî'nin Hazin-i Bağdadî'nin Arapça olarak kaleme aldığı eserinin tercümesidir. Söz konusu eser, Anadolu sahasında yapılmış ilk tam tefsirli tercümedir. Çalışmada, eserin kimi varsayımlara göre aynı müellife ait olan Enfesü'l-Cevahir'in ikinci cildi olduğu üzerinde durulacak, yapılan tespit üzerine iki eserin ayrı ayrı eserler olduğu konusu ortaya konulacaktır. Tefsirü'l-Lübâb Tercümesi'nin şimdiye kadar tespit edilen Bursa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde bulunan ikinci cildinden hariç, Topkapı Sarayı Yazma Eserler Kütüphanesinde üçüncü cildinin varlığı ortaya konulacaktır. Eserin her iki cildinden de örnek çeviri yazımı yapılacak, metin üzerinde dönemin dil özellikleri tespit edilecek ve metnin söz varlığını tespit açısından örneklendirmeler sunulacaktır. İncelemesi yapılan *Tefsirü'l-Lübâb Tercümesi*, devrin dil yapısını, kelime hazinesini, anlam dünyasını ve düşünce yapısını çok ince bir çizgiyle okuyucuya sunmaktadır.

Gürcü Yazar İlya Çavçavadze'nin "Yolcunun Yazıları" Adlı Romanının Türkçe Çevirisindeki Dil Oyunları Üzerine İnceleme

19. yüzyıl Gürcü Edebiyatının ve siyasal yaşamının en önde gelen isimlerinden biri olan İlia Çavçavadze, Gürcistan'ın toplumsal gelişmesinin çok önemli bir dönemini oluşturur ve karmaşık olgusuyla dikkat çeker. Bir geçiş dönemi yazarıdır. Yapıtlarında dönemi için çok büyük önem taşıyan toplumsal sorunları sergilemiş, bu sorunlara çözüm getirebilmek için yaratıcı ideolojisinin silahıyla büyük bir mücadele veren bir kişidir. Bu çalışmadaki amaç; Gürcü Yazar İlya Çavçavadze'nin en önemli eserlerinden biri olan "Yolcunun Yazıları" adlı romanının ilk kez Türkolog Asmat Japaridze tarafından Türkçe çevirisi yapılan eserdeki dil oyunlarını tespit etmektir. Eserin tespit edilmesi sonucu çevirinin dilsel ve anlamsal açıdan oldukça başarılı olduğu, fakat dil oyunları çerçevesinde birtakım sorunları da beraberinde getirdiği tespit edilmiştir. Bu sorunlar kaynak metindeki sözcük düzeyinden kaynaklanmaktadır. Konu ilişkisi ve amaç -dil özellikleri göz önünde bulundurularak dil oyunlarının sorunlarının çözümü için de öneriler getirilecek ve tespit edilirken Türk Dil Kurumu'nun Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Eter Mamulia Türkçe-Gürcüce Deyimler Sözlüğü ve Türkçe - Gürcüce iki ciltlik sözlük kaynak olarak kullanılacaktır.

Arap Dili ve Belagatı'nda Söz Katma (İtnâb) Üslûbu

Kur'ân-ı Kerîm' in nüzulünden yaklaşık IV. Asra kadar Kur'ân-ı Kerîm' i hakkıyla anlamak ve i'câzını ortaya koymak için yapılan ilmi çalışmaları teşkil eden ve V. Asırda mustakil bir ilim olarak bağımsızlığını kazanan Belâgat ilminin alt disiplini me'ânînin konusu olan itnâb, "bir düşüncenin uygun olan yollarla haşve (gereksiz doldurma) ve tatvîle (gereksiz uzatma) girmeksizin mutad olunan lafızlardan daha fazlasıyla dile getirilmesi" diye tarif edilmektedir. İtnâb, eski belâgat âlimlerinin bahsettiği ve de açıkladığı en eski sanatlardan birisidir. Bir bedeviye belâgat ne diye sorulduğunda "zayıflık göstermeden îcâz, mânâyı bozmadan itnâb yapmaktır." cevabı ile Sırrü'l-fesâha adlı eserde nakledilen "Belâgat îcâz ve itnâbtır." sözü itnâbın yerini göstermektedir. Arap toplumuna bakıldığında, Cahiliye döneminde, muhatabı sözle ikna etmenin çok büyük bir rolü olduğu, bundan ötürü şairlerin itnâbı bu amaca ulaşmak için araç olarak çokça kullandıkları görülmektedir. İslamî dönemde ise yazı kültürünün yaygınlaşması bu üslûbun öneminin devam etmesine imkan tanımaktadır. Ebu Amr b. A'lâ, Halil b. Ahmed ve Câhız gibi İlk dönem belâgat âlimleri sözü uzatmak anlamında tatvîl, itâle, iksâr, teksîr, bast, istiksâ, ishâb ve tezyîl terimlerini kullanmakta, İbn Esîr ve İbn Sinân el-Hafâcî gibi âlimler onu tatvîl (itâle), haşiv ve ishâbtan ayırmakta, başta Sekkâkî olmak üzere birçok âlim ise onu me'ânî ilminin bir bölümü olarak ele almaktadırlar. İtnâbı İbn Esîr gibi bazı âlimlerin yapısından hareketle, Sekkâkî ve Kazvînî gibi âlimlerin gayesinden hareketle, daha sonra gelen Suyûtî gibi bazı âlimler de bu iki durumu göz önüne alarak taksime gitmektedirler. Bu çalışmamızda Ku'rân, Hadis, Arap şiiri ve nesrinden örnekler getirerek itnâbın, îcâz gibi önemli bir üslûb olduğu ortaya konulmuştur.

25. Oturum

Osmanlı Tarihi-II

Oturum Başkanı: Arş. Gör. Ahmet İğdi

Kongre ve Kültür Merkezi I. Salon

14.30-16.10

Beyza Topuz

Osmanlı İstanbul Mahallelerinde Sosyal Kontrol

Göktuğ İpek

II. Abdülhamid Döneminde Balıkçılıkla İlgili Çıkarılan Nizamnameler

Atilla Polat

Osmanlı Matematikçilerinden Vidinli Hüseyin Tevfik'in (1832-1901) Hayatı ve Eserleri Üzerine Yapılmış Çalışmalarla İlgili Bazı Değerlendirmeler

Duran Ceylan

Osmanlıda Sosyal Kontrol Kavramının Uygulanabilirliği Konusuna Eleştirel Bir Bakış

Osmanlı İstanbul Mahallelerinde Sosyal Kontrol

‘Mahalle’ kavramı mekânsal olduğu kadar sosyal bir anlamı da içermektedir. Her ne kadar günümüzde bu kavram daha çok şehir planlamanın bir parçası olarak görülse de, Osmanlı zamanında ‘mahalle’ denilince akla gelen mekândan ziyade mahallelinin mahalle içindeki yasayışı ve komşularıyla olan ilişkileridir. Mahallenin sınırları da zaten mahallelinin algısında başlayıp bitmektedir. Yani mahallenin mekânsal anlamı da sosyal anlamıyla şekillenmektedir. Bu yazıda, Osmanlı mahallesinin söz konusu karakteristiğinden yola çıkarak, Üsküdar Mahkemesi’nin 1741, 1745-46 ve 1746-1748 yıllarına ait 402, 425 ve 420 numaralı şeriiye sicilleri incelenecek ve kefalet-i bin nefis ile şühudü’l-hal içeren davalara yoğunlaşılacaktır. Söz konusu davalarda kefil olan ile kefil olunan arasında ne tür bir ilişki olduğu, mahkemede davalı hakkında hüsn-i hal ve su-i hali üzerine verilen ifadelerin ne dereceye kadar kefalet ve şahitlikle ilişkilendirilebileceği konularında sorgulama yapılacaktır. Bunlardan yola çıkarak, dönemin İstanbul mahallelerinde sosyal kontrol mekanizmasının varlığına dair bir hipotez oluşturulacaktır. Mahallelerdeki sosyal kontrolün sağlayıcısı, kontrol eden ve edilen ilişkisi üzerinde durularak mahallelerde sosyal harmonisinin sağlanmasında devletin olduğu kadar mukim kimselerin de rolünün altı vurgulanmaya çalışılacaktır.

II. Abdülhamid Döneminde Balıkçılıkla İlgili Çıkarılan Nizamnameler

II. Abdülhamid'in 33 yıllık padişahlık dönemi boyunca birçok önemli olay yaşanmıştır. Osmanlı Devleti ve dünya siyaseti açısından bir hayli öneme sahip bu olaylar 19. ve 20. yüzyıla adeta damgasını vurmuştur. Bu olayların yanı sıra II. Abdülhamid döneminde sosyal, kültürel, ekonomik vb. alanlarda gerçekleştirilen atılımlar da Osmanlı modernleşmesi bakımından epey önem taşımaktadır. İşte balıkçılığa dair çıkartılan nizamnameler de bu kapsamda yer almaktadır. İnsanların geçim ve besin kaynağı olarak tarihi yüzyıllar öncesine dayanan balıkçılık, Osmanlı'da da önemli bir konumdaydı. Payitaht yani İstanbul da sahip olduğu konum gereği bu konuda önemli bir avantaj sağlıyordu. Sahip olduğu öneme binaen gerekli görüldüğünde Osmanlı'da balıkçılık üzerine bir takım düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan bu düzenlemeler arasında balıkçılığa dair nizamnamelerin en önemlilerinden iki tanesi II. Abdülhamid döneminde çıkartılmıştır. Ayrıca bu iki nizamnamenin etkisi 4 Nisan 1971'de Su Ürünleri Kanunu çıkarılana kadar devam etmiştir. Tüm bu sebeplerden dolayı, bu nizamnameler incelenerek nizamnamelerin Osmanlı'da balıkçılığın gelişimine ne gibi etkileri olduğuna, yine bu sayede, söz konusu dönemdeki balıkçılığa ışık tutmaya ve bu nizamnamelerin önemini nasıl olup da günümüze kadar koruduğu saptanmaya çalışılacaktır.

Osmanlı Matematikçilerinden Vidinli Hüseyin Tevfik'in (1832-1901) Hayatı ve Eserleri Üzerine Yapılmış Çalışmalarla İlgili Bazı Değerlendirmeler

Vidinli Hüseyin Tevfik, Osmanlı döneminde yaşamış matematikçilerden bahsedildiğinde akla ilk gelen isimlerdendir. Bu şöhretinin haklı sebepleri olsa da kimi zaman hakkında bazı hatalı değerlendirmeler yapılmaktadır. Yazmış olduğu *Linear Algebra* (1892) isimli eseriyle, günümüzde “lineer cebir” olarak bilinen matematik dalının mucidi olarak gösterilmesi ve bu bilginin internet aracılığıyla da oldukça kolay bir biçimde yayılmış olması bizi böyle bir çalışmaya iten temel sebeptir. Bunun yanında, yapılmış bazı çalışmalarda Vidinli Hüseyin Tevfik'in hayatı ve eserleri ile ilgili bir takım hatalı bilgiler dahi mevcuttur. Bunlara örnek olarak kendisine ait olmayan bir fotoğrafın yaygın bir biçimde kendisininmiş gibi kullanılması, yazmış olduğu eserlerin isimlerinin yanlış bir biçimde verilmesi ve bazı çalışmalarının değerlendirilmesi noktasında dikkatsizlik yapılması gösterilebilir. İlk bakışta önemsiz gibi gözüken bu hatalar, yapılan çalışmalara referans verilmesi suretiyle tekrar edilmekte, bu ise Vidinli Hüseyin Tevfik özelinde, Osmanlı dönemi bilim ve kültür hayatı üzerine doğru olmayan sonuçlara ulaşmaya sebep olmaktadır. Bu noktadan hareketle, Vidinli Hüseyin Tevfik'ten bahseden çeşitli kitap, makale, tez ve internet sitelerini inceleyerek bunların içerdikleri hataları elden geldiğince ortaya koymaya çalışacağız. Bu hataları belirleme ve tashih etme yoluyla daha objektif değerlendirmeler yapabilmenin önünü açmayı hedefliyoruz.

Osmanlıda Sosyal Kontrol Kavramının Uygulanabilirliği Konusuna Eleştirel Bir Bakış

Osmanlı tarihinin toplumsal yapısı ve işleyişi üzerine günümüz tarih araştırmacılarının belgeler üzerinden yapmış olduğu geleneksel sonuç odaklı çalışmaların yoğunluğu bilinmektedir. Bu konuya ait daha orijinal çalışmaların ortaya konması meselesi, tarih biliminin sosyoloji disiplininin büyük ölçüde yararlanılması gereğini beraberinde getirdiği gibi halen Türk akademik camiası tarafından gereken ilgiyi halen görememiştir. Yapmış olduğum araştırmanın ana sorunsalı “Sosyal kontrol” kavramı temelinde Osmanlı toplum yapısı irdelenirken batı kaynaklı bu terimin Osmanlı toplumunda ki uygulanış biçimlerini ortaya koymak olacaktır. Bu çerçevede teorinin uygulanabilirliği meselesi, kavramın kökeni ve ortaya çıktığı dönem göz önüne alınarak tartışılacaktır. Nitekim sosyal kontrol teorisinin getirmiş olduğu ilkeler kavramsal açıdan Osmanlı toplum yapısı üzerine tam uygulanamamakla birlikte şu ana kadar yapılmış olan değerlendirmelerin eksikliği de göstermekte olduğu gibi yapılan çalışmalarda kavramsal bir anakronizme yol açmaktadır. Üzerinde durduğumuz konuyla birlikte Osmanlı toplumsal hayatında “sosyal kontrol” kavramının getirmiş olduğu salt “ceza - ödül” ilkeleriyle beraber, toplumda meydana gelen gayri ahlaki ve aykırı durumlarda sergilenen hal ve hareketlerini de değerlendirerek çalışmamda sunmaya çalışacağım.

26. Oturum

Hadis

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Rahile Kızılkaya Yılmaz

Kongre ve Kültür Merkezi II. Salon

14.30-16.10

Üsame Bozkurt

*Tabiîn Alimi Mesrûk B. El-Ecdâ'ın (V. 63/682-3) Hadis İlmine Katkısı ve
Rivayetlerine Dair Verilerin Değerlendirilmesi*

Şeymanur Keçeli

*İbnü'l-Faradî'nin "Târihu Ulemâi'l-Endelüs" Adlı Eserinden Hareketle
Muvatta Râvileri*

Kübra Çakmak

*Fazlurrahman'ın "Islamic Methodology In History" İsimli Eserindeki
Hadis/ Sünnet Görüşlerinin -Örnek Hadisler Bağlamında- Tenkidi*

Abdulalim Demir

*Bir Hadis İhtisas Medresesi Olarak Eşrefiyye El-Cevânîyye Dâru'l-Hadisî ve
İhtisaslaşmaya Katkısı*

Tabîîn Alimi Mesrûk B. El-Ecda'ın (V. 63/682-3) Hadis İlmîne Katkısı ve Rivayetlerine Dair Verilerin Değerlendirilmesi

Hız. Peygamber'in vefatı ve sonrasında sahabenin farklı bölgelere intikali ile ilmî merkezler oluşmuş ve her merkez oraya göç eden sahabenin ilmî bakış açısı, bölgenin sosyokültürel, coğrafi, demografik yapısı gibi etkenlerle kendine has bir yapıya kavuşmuştur. Bu merkezlerin en önemlilerinden birisi ise İbn Mes'ûd'un (v. 32/652-3) önderliğinde büyük bir önem kazanan Kûfe'dir. İslam teşri sürecinin tamamına şahitlik etmiş olan İbn Mes'ûd zengin birikimi ile burada pek çok talebe yetiştirmiş ve İslam'ın doğru şekilde intikalinde etkin rol oynamıştır. İbn Mes'ûd'un en önde gelen talebelerinden biri ise muhadram tabîîn Mesrûk b. el-Ecda'dır. (v. 63/682-3) Aslen Yemenli olan Mesrûk, başta İbn Mes'ûd ve Hz. Âişe (v.58/678) olmak üzere pek çok sahabeden rivâyetlerde bulunmuş, Kur'ân ve sünnetin naklinde etkin rol oynamış ve hadis ilminin de gelişimine katkıda bulunmuştur. Bu çalışmada Mesrûk'un biyografisine kısaca yer verildikten sonra onun bir ilim olarak hadise katkıları incelenecek sonrasında ise rivâyetlerine dair bazı istatistikî veriler üzerinden ona ve ilmî muhitine dair çıkarımlarda bulunulacaktır.

İbnü'l-Faradî'nin "Târîhu Ulemâi'l-Endelüs" Adlı Eserinden Hareketle Muvatta Râvileri

Endülüs'te dördüncü yüzyılın ortasından beşinci yüzyılın başına kadar yaşamış olan ve İbnü'l-Faradî olarak bilinen Ebu'l-Velîd Abdullah b. Muhammed b. Yusuf el-Ezdî, Endülüs-lü âlimler hakkında sonraki dönemde yapılan çalışmalara kaynaklık edecek olan *Târîhu ulemâi'l-Endelüs* adlı bir rical eseri yazmıştır. Bu eserde âlimlerin isim bilgisi, hoca-talebe ağı, yapmış olduğu rihleler, yazdığı veya naklinde aracı olduğu kitaplar gibi pek çok konu hakkında ayrıntılı bilgiler vermiştir. İki cilt halinde olan eserin satır aralarındaki bilgiler pek çok alana ışık tutmaktadır. Bu çalışmada, İbnü'l-Faradî'nin *Târîhu ulemâi'l-Endelüs* adlı bu eserinden hareketle *Muvatta* râvileri tespit edilip değerlendirilecektir. Söz konusu çalışma Müslümanların dokuz asır hakimiyet kurduğu Endülüs'te *Muvatta*'ın konumunu tespitte önem arz etmektedir. Zira İmam Mâlik'in *Muvatta*'ı hadis kitapları içerisinde Endülüs'te en çok yayılan, okunan ve üzerine en fazla çalışma yapılan kitap olmuştur. *Muvatta*' üzerine ihtisar, şerh, tahriç kitapları yazılmış, *Muvatta*' ile ilgili çok yönlü eserler meydana getirilmiştir. Endülüs'te bu kadar yayılma imkanı bulan bu eser hakkında yapılan her çalışma literatüre katkı sağlayacaktır.

Fazlurrahman'ın "Islamic Methodology In History" İsimli Eserindeki Hadis/ Sünnet Görüşlerinin -Örnek Hadisler Bağlamında- Tenkidi

Hadis ilmindeki konumu itibariyle metinlerin güvenilirliğinin tespitini sağlayan 'isnâd sistemi' bizatihi hadise ve ilmine ne derece önemli olduğunu göstermektedir. Hz. Peygamber'den (s.a.v.) rivâyet edilen her hadisin o'na aidiyetini ve sıhhatini kontrol etmek üzere böyle bir sistemin icrasının âlimlerin ilme duydukları titizlik ve büyük bir sorumluluk bilinciyle ilgili olduğu aşîkârdır. Bu çalışmada bahsedilen ilmî sorumluluğu sürdürmek ve göstermek temennisiyle Fazlurrahman'ın *Islamic Methodology in History* adlı kitabında yer alan, onun sadece anlam/metin kriteriyle tenkit ettiği hadislerin isnâdları incelenerek bu hadislerin sübutu değerlendirilmektedir. Bu bağlamda isnâda gereken değeri vermeyen Fazlurrahman'ın genel olarak sünnet algısı aktarılarak bu algıya yöneltilen tenkitlere değinildikten sonra eserinde tenkit ederek kabul etmediği ve hatta reddettiği hadislerden örnek teşkil edecek miktarda bir grubu inceleyerek nihayet Fazlurrahman'ın reddinde ne kadar isabetli olduğuna yer verilmiştir. Nihâî olarak *Islamic Methodology in History*'deki bu hadis grubu, Fazlurrahman'ın tenkitleri de dikkate alınarak değerlendirilmiş ve bu hadislerin yaklaşık olarak tamamının sıhhati hakkında müspet bir sonuç ortaya çıkmış ve dolayısıyla Fazlurrahman'ın tenkitlerinin klâsik hadis usulü cihetinden bir kıymeti hâiz olmadığı görülmüştür.

Bir Hadis İhtisas Medresesi Olarak Eşrefiyye El-Cevânîyye Dâru'l-Hadis'i ve İhtisaslaşmaya Katkısı

Günümüzde her alanda olduğu gibi Temel İslam Bilimlerinde de gittikçe branşlaşmanın ve ihtisaslaşmanın olduğunu müşahade etmekteyiz. Hadis alanında ihtisaslaşma ilk olarak Zengîlerle başlamış, Eyyûbîlerle gelişmiş, Selçuklular ve Osmanlılarla zirveye ulaşmıştır. Eyyûbî hükümdarı Melik Eşref Musa'nın emriyle Eşrefiyye el-Cevânîyye Dâru'l-Hadis'i kurulmuş, fikir, düşünce ve metotlarıyla Müslümanların birlik ve beraberliğine katkıları olan İbn Salâh eş-Şehrezurî, 'İmaduddîn b. el-Harestânî, Ebû Şâme el-Makdisi, Muhyiddîn en-Nevevî gibi önemli muhaddislerin idareciliğın yanı sıra ders verdiği, birçok İslam beldelerinden talebelerin gelip ders aldığı önemli bir hadis ihtisas okuludur. Sistemi, vakıfları ve iç işleyişini tanzim eden kurallar bütünüyle diğer dâru'l-hadisleri geride bırakıp tarihte kendisine sağlam bir yer edinmiştir. Bu tebliğimizde, Eşrefiyye el-Cevânîyye Dâru'l-Hadis'inin yönetimi, önemli hocaları, ders müfredatı, ders işleyiş metodu, Eşrefiyye el-Cevânîyye Dâru'l-Hadis'inde okutulan kitaplar üzerinde durulacaktır. Ayrıca Eyyûbîlerin Bâtınî/Fâtımî ideolojisiyle ve haclılarla mücadele ederken tebaasının arasında birlik ve beraberliği sağlamada Eşrefiyye el-Cevânîyye Dâru'l-Hadis'in özelinde Eyyûbî Dâru'l-Hadislerin rolü irdelenmeye çalışılacaktır.

27. Oturum

Siyaset Düşüncesi ve Siyasal İdeolojiler

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Bünyamin Bezci

Kongre ve Kültür Merkezi III. Salon

14.30-16.10

Veysel Ergüç

Carl Schmitt'in Düşüncesinde Egemenlik

Harun Akdemir

Siyasalın Krizi: Agonistik Yaklaşım Üzerinden Bir Değerlendirme

Ali Haydar Beşer

İslâmcılığın Tanımı ve Doğuşu Meselesi

Carl Schmitt'in Düşüncesinde Egemenlik

Carl Schmitt, Herbert Marcuse ve Hannah Arendt'in düşüncesinde yer alan *total devlet*, Hans Morgenthau gibi realistlerin düşüncelerinde merkezde duran *dost-düşman ayırımı* ve Yeni Sol tarafından dile getirilen demokrasinin liberalizmi, liberalizmin de demokrasiyi dışladığı tezi gibi önemli fikirleri ortaya atan siyaset felsefecisidir. Schmitt en önemli eserlerini yazdığı 1920'li yıllarda, dönemin diğer *muhafazakâr devrimcileri* gibi Versay yenilgisinin travması altındaydı. Bu sebeple çalışmalarında liberal-demokratik kurumlar, parlamento ve hukuk devletini suçlamış, bu kurumları Almanya'nın atılım yapmasının önündeki engeller olarak görmüştür. Düşünür, 1920'li yılların başlarında kaleme aldığı *Diktatörlük Üzerine* (1921), *Siyasi İlahiyat* (1922) ve *Parlamente Demokrasinin Krizi* (1923) adlı eserlerinde parlamentoyu ve pozitif-normatif hukuk anlayışını eleştirmiş, bu ilkelerin yerine *karar* kavramını önermiş, siyasal olanı bunun üzerine oturtmuştur. Yukarıda değinildiği üzere devlet otoritesinin kriz içinde olduğu dönemde yaşayan ve bu krizin aşılmasının yolunu karar kavramının kurucu unsur olmasında gören Schmitt, bu mantığa dayanarak felsefesinin temelini siyasal teolojiyle desteklediği egemenlik kavramı üzerine oturtmuştur. Düşünüre göre devletin kriz içinde bulunduğu olağandışı durumları aşmanın yegâne yolu karar verecek bir egemenin gerekliliği idi. Bu bağlamda Schmitt'e göre, olağanüstü kriz durumları, fikir çatışmalarının yaşandığı çoğulcu parlamentolarla değil, çoğunluğun iradesini temsil eden egemenin kararlarıyla aşılabılırdi. Schmitt, siyasal olanı ortak bir düşman karşısında devlet etrafında bütünleşmiş bir ulusun inşası ve bu ulusun iradesinin yegâne temsilcisi, diğer tabiriyle *olağanüstü durumların olağanüstü liderinin* toplumun yaşamı ile ilgili vereceği karar üzerine oturtmuş, kriz halinin bu şekilde aşılabacağını düşünmüştür. Bu çalışma Schmitt'in düşüncesini parlamentarizm eleştirisi, siyasal olan ve egemenliğe bakışı üzerinden anlatma çabasını sergileyecektir.

Siyasalın Krizi: Agonistik Yaklaşım Üzerinden Bir Değerlendirme

Siyasal alanda tek bir hakim ilkenin muhtelif yaklaşımları göz ardı etmesi ve onlara kendilerini ifade hakkını meşru görmemesi ile antagonizmaların şiddeti Mouffe'un düşüncesine göre artmaktadır. Soğuk Savaş sonrası "Tarihin Sonu" gibi ifadeler ile post-politik söylemlerin popülerlik kazandığı süreç, günümüzde daha yakından hissettiğimiz antagonizmaların şiddetini ortaya çıkarmıştır. Çoğalan antagonizmalar, liberalizmin karşı karşıya kaldığı bir çok farklılık ile yüz yüze gelmesine sebep olmuştur. Görmezden gelen çatışmalar doğrudan veya dolaylı olarak liberal değerlerin travma yaşamasına sebep olmuştur. Bu nedenle ABD'nin son seçiminde yaşananlar Mouffe'un kavramsal çerçevesinden açıklanabilir. Fakat bu çalışmada ABD seçimlerinde yaşananlar tartışılmayacaktır. Bundan ziyade post-politik söylemler ile şiddetlenen antagonizmaların demokratik değerleri nasıl etkilediği açıklanacaktır. Bu tartışmanın daha somut bir nitelik taşıması için de Trump'ın zaferi ile tezahür eden antagonizmalar ve ikilik yaşayan liberal değerler Mouffe'un "Siyasal Üzerine" düşünceleri ışığında ele alınacaktır. Bu açıklamalar şu iki soruya da cevap aramak için yapılacaktır; *"Agonistik yaklaşım demokratik kurumların varlığı için gerekli bir çözüm mü?"*, *"Agonistik yaklaşım ile antagonizmalar nasıl bir teşekkül biçimi alacaktır?"* Yapılan tüm bu mülâhazalar neticesinde agonistik yaklaşımın gerekli olup olmadığını, eğer gerekliyse niçin gerekli olduğunu ve antagonizmaları ne dereceye kadar azaltabileceğini daha doğrusu agonistiğin sınırlarını izah etmiş olmayı hedefliyorum. Bunların yanında tüm bu tartışmalar, çağdaş siyasal alanın yaşadığı krizleri de gösterecektir.

İslâmcılığın Tanımı ve Doğuşu Meselesi

İslâmcılık hakkındaki literatür son yıllara doğru gittikçe hızlanan bir ivmeyle artış göstermektedir. Fakat “İslâmcılık” kavramının oldukça muğlak, beklenilenden çok daha fazla esnek ve hatta farklı yerlerdeki kullanımlarının birbirleriyle örtüşen noktalarının yok denecek kadar az olabildiği de görülmektedir. Beşerî bilimlerde kavramların mutlak ve değişmez tanımlarının olması beklenemez. Fakat bir “alet” olarak kavramın, delalet ettiği ortak bir nesne alanının da olması gerekir. İslâmcılığın kullanımındaki esneklik, onun bilimsel kullanımını zedeleyici boyuttadır. Tanımı ve doğuşu arasındaki karşılıklı belirleyicilik ilişkisi, tercih edilen yaklaşımın hangi gerekçelere dayandığı ve bunların iç tutarlılığı sorunu, kavramı bilimsel bir mesele olarak ele almayı gerektirmektedir. Bu çalışmada bir sosyal bilim kavramı olarak İslâmcılığın bünyesinde barındırması veya barındırmaması gerekli olan unsurlar tespit edilmeye çalışılacak; İslâm, İslâmî hareketler/oluşumlar, siyasal İslâm, ideoloji, oryantalizm, siyaset gibi kavramlarla ilişkilerinden hareketle mevcut tanımlar tasnif ve tahlil edilecek; tanımıyla yakından ilişkili olan İslâmcılığın doğuşu meselesi de literatürdeki teoriler ele alınarak eleştirel bir gözle değerlendirilecek ve sonunda bir tanım teklifinde bulunulacaktır.

28. Oturum

Stratejik Yönetim ve Yönetim Organizasyon

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Berat Çiçek

Kongre ve Kültür Merkezi IV. Salon

14.30-16.10

Hülya Diğer, Melek Terzi, Bahar Önal

*Sağlık Yönetimi Bölümü Okuyan Öğrencilerin
Memnuniyet Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma*

Müntaz Korkutan, Özkan Yıldırımçakar

*Sağlık İşletmelerinde Markalaşma ve Marka Sadakatini Etkileyen Faktörlerin
Belirlenmesi: Fırat Üniversitesi Örneği*

Tuğba Orak

*Yeni Yöneticilerde Ast İletişimi Bağlamında İşleri Delege Etme ve Geribildirim
Sorunsalı: Yenidoğu Eğitim Kurumları Örnek Olayı*

Zakir Tekin, Cihan Önen

*Halk Sağlığı Bakış Açısıyla Muş İl Merkezi Afet Risk Yönetiminde
SWOT Analizinin Kullanılması*

Sağlık Yönetimi Bölümü Okuyan Öğrencilerin Memnuniyet Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma

Küreselleşen Dünya’da rekabet edilebilirlik, uluslararası boyutta taşıdığı önem kadar ulusal boyutta da ciddi bir yer edinmiştir. Bu durum, ülke içerisindeki kurumlarında birbirleri ile rekabet etmelerini kaçınılmaz kılmıştır. Yükseköğrenim kurumlarında rekabet geliştirme çalışmalarının en önemli göstergelerinden biri ise, eğitim hizmetlerinden yararlanan öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin değerlendirilmesidir. Bu çalışma sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin memnuniyet düzeylerini etkileyen faktörleri incelemek amacıyla ileriye dönük araştırmanın birinci basamak verilerine temel oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında sağlık yönetimi bölümünde lisans eğitimi alan Afyon Kocatepe Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Bilim Üniversitesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada anket yöntemi ile veri toplanmıştır. 155 öğrenciye uygulanan anketten elde edilen verilere ilk olarak öğrenci memnuniyetini etkileyen faktörleri belirlemek için faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda öğrencilerin memnuniyetlerini etkileyen dört faktör bulunmuştur. Bu faktörler; sosyal ve kültürel aktiviteler, motivasyon, arkadaş çevresi ve aile olarak belirlenmiştir. Araştırmada öğrencilere uygulanan anket ile Türkiye’de sağlık yönetimi bölümünde lisans eğitimini sürdürmekte olan öğrencilerin, memnuniyet düzeyleri saptanmaya çalışılmıştır.

Sağlık İşletmelerinde Markalaşma ve Marka Sadakatini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Fırat Üniversitesi Örneği

Marka sadakati, çağımızda işletmeler açısından büyük öneme sahip olup, bu kavram özellikle hizmet pazarlaması anlamında son yıllarda gitgide önem kazanmaya başlamıştır. Marka sadakati, günümüzde tekrar satın almadan öte bambaşka bir anlama bürünmüş, marka sadakatinin temeline duygusal bağlılık oluşturma düşüncesi konumlanmıştır. Rekabet şartlarının oldukça zorlaştığı günümüz pazarlarında, marka sadakati oluşturma önemli bir pazarlama tekniği olmuştur. Marka sadakati, kuruma sadık müşteri profili oluşturma anlamına gelmektedir. Bu gelişmeler doğrultusunda günümüz rekabet koşullarına uyum sağlamaya çalışan sağlık işletmelerinde de müşteri bağlılığını sağlayıcı/artırıcı stratejilerin uygulamaları yaygınlaşmaya başlamıştır. Sağlık hizmetlerinde marka sadakati yaratılması için birçok etkenin varlığından bahsedilebilir. Bunlar; sosyo-ekonomik etkenler, statü yaratma hissi, kuruma karşı hissedilen güven ve aidiyet duygusu, fiziksel kanıt olarak nitelendirilen bina, cihaz, ekipman gibi etmenlere verilen önem, hizmeti sunan hemşire/doktor ile hasta ilişkileri, zincir hastanelere karşı duyulan marka algısı gibi unsurlar marka sadakati yaratılmasına etki edebilmektedir. Sağlık kuruluşlarında marka sadakatinin oluşumu, özelleşmenin artması ve tüketici memnuniyeti odaklı çalışmaların başlamasından sonra yaygınlaşmaya başlamıştır. Çalışmanın amacı, sağlık işletmelerinde markalaşma ve marka sadakatini etkileyen faktörlerin belirlenmesidir. Bu çalışma ile marka ve marka sadakati kavramı detaylı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırmaya bilgi sağlamak amacıyla hazırlanan marka ve marka sadakatini ölçmeye yönelik bir anket ile Fırat üniversitesi öğrencilerinin konuyla ilgili görüşleri alınmıştır. Anket uygulaması sonunda, öğrencilerden elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS paket programı ile istatistiksel değerlendirmeleri (Frekans ve yüzdeleri) yapılmıştır.

Yeni Yöneticilerde Ast İletişimi Bağlamında İşleri Delege Etme ve Geribildirim Sorunsalı: Yenidoğu Eğitim Kurumları Örnek Olayı

Çalışanlar kariyer basamaklarını tırmanmak üzere gösterdikleri başarılar doğrultusunda yöneticilik terfii ile göreve başladıklarında; tam olarak işlerinin ne olduğunu bilmedikleri ve ekibini doğru yönlendiremedikleri görülmektedir. Bu geçiş sürecinde, mesleki yeterlilikleri ile aldıkları terfiinin gerekliliklerini yerine getirebilecek bilgi ve donanımına sahip olmamaları sebebiyle, astları ile kurdukları iletişim süreçlerinde deneme yanılma dayalı yaklaşımlar gösterdiği görülmektedir. Ayrıca, sahadan gelen bir yönetici olarak, astlarının yaşadığı ufak bir sıkıntıda, gelişimlerini desteklemek yerine süreci devralmaya ve sahaya inmeye devam ettikleri gözlemlenmektedir. Astlarına karşı duydukları güvensizlik sebebiyle, işleri delege etmek yerine, üzerlerine daha fazla iş alarak yoğun stres altında çalışmaktadırlar. Bu durum, astlarını gerektiği gibi yönlendiremeyen, geribildirimleri doğru yapamayan başarısız bir yönetici ve motivasyonu düşük, kendisini geliştirmeyen başarısız bir ekip ortaya çıkarmaktadır. Yöneticilik bu çerçevede değerlendirildiğinde, ayrı bir disiplin olarak incelenmesi ve yeni yöneticilerin bu anlamda yeterli bilgi ve donanımına sahip olabilmesi için eğitimler alması ya da kendilerini yetiştirmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada; Yenidoğu Eğitim Kurumları, Veli İletişim departmanında yeni yönetici olarak görev alan Takım Lideri'nin ast iletişimi bağlamında işleri delege etme ve geribildirim sorunsalı, astlara yönelik düzenlenecek anket ve takım liderinin üstlerine yönelik yapılacak röportaj yöntemlerinin kullanılması ile kurumsal bir yöneticilik yaklaşımının belirlenmesi amacıyla incelenecektir.

Halk Sağlığı Bakış Açısıyla Muş İl Merkezi Afet Risk Yönetiminde SWOT Analizinin Kullanılması

Toplumun afetlerle baş etme yeteneği ve afetlere karşı profesyonel hazırlıklar, afet zararlarını azaltmada önemli bir halk sağlığı girişimleridir. Çalışmanın amacı SWOT analiziyle muş ilinin afet risk yönetimini incelemektir. SWOT analizi, ilin afet yönetiminde güçlü-zayıf yönlerini, fırsat ve tehdit oluşturan unsurlarını irdelenmesi kullanılmıştır. SWOT analiziyle zayıf ve tehlikeler değerlendirildiğinde; kış mevsimi uzun ve çetin geçtiğinden, bir afette barınma ihtiyaçlarının karşılanması büyük bir halk sağlığı avantajı sağlar. İl içinden yalnızca Bitlis- Bingöl istikametinde bölünmüş yol olması, afet anında alternatif ulaşım şansını kısıtlayabilir. Dere yataklarında evlerin olması ve Ekoloji Destekli Afet Riski Azaltma (ECO-DDR) iyileştirmeleri yetersiz olması, afet anında maruziyet riskini artırabilir. Fay hattında bulunan Muş ili jeolojik yapısı ve jeopolitik yönüyle riskli bölgelerdendir. Bölge halkının afete sosyokültürel bakışı, korunma çalışmalarına toplumu dahil etmede problemler doğurmaktadır. SWOT analiziyle güçlü yanları ve fırsatlarına bakıldığında; ilde 2007'de üniversite kurulması, sosyoekonomik ve eğitimin artırılmasına katkı sağlayarak afete yatkınlığı azaltmaktadır. AFAD tarafından ülkemizin 27 farklı bölgesinde kurulan depolarından biri de Muş ilindedir. Depo, afet anında gerekli malzemelerin transfer sürecini hızlandıracaktır. Kızılay'a bağlı İl Afet Operasyon Merkezi (AFOM), afetin akut anında hızlı durum analizi ve merkez teşkilatın en uygun stratejiyi geliştirmesine katkı sağlayacaktır. İldeki havaalanı destek ulaştırmada kolaylık ve zaman tasarrufu sağlayacaktır. Destek ve teşvikler; ilde faaliyet gösteren kamu ve özel kuruluşların afete dirençli olmasına katkı sağlamaktadır. Sonuçta ilin, afet risk yönetiminde güçlü kılacak ve fırsat oluşturacak bazı avantajlara sahip olduğu görülmektedir. Korumaya ve önlemeye odaklı afet risk yönetimiyle zayıflıklarının iyileştirilmesi, afetlerde kayıpları azaltmada büyük katkı sağlayacaktır.

29. Oturum

Türk İslam Edebiyatı

Oturum Başkanı: Doç. Dr. İsa Işık

Kongre ve Kültür Merkezi I. Salon

16.30-18.10

Sevâl Günbal

Kazeruniyye Tarikatının Anadolu'daki Tesirleri

Yusuf Can Tıraş

"Fehîm-i Kadîm Divânı"nın Bağlamı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü

Muhammed Lütfü Avcı

*15. yy Çağatay Hükümdarı ve Şairi Hüseyin Baykara'nın
Şiir Dilindeki Türkçe Yönelimler*

Kübra Polat

*Türk İslâm Edebiyatında Faziletnâmeler ve
Mekke, Medine, Kudüs, Şam Üzerine Yazılmış Manzum Bir Faziletnâme*

Aslinur Özcan

*Uşşâkîlik'te Etvâr-ı Seb'a Yazma Geleneği ve
Farklı Bir Örnek Olarak Abdurrahman Sâmî Efendi'nin "Kenzü'l- Ârifin"*

Kazeruniyye Tarikatının Anadolu'daki Tesirleri

Şeyh Ebu İshak Kazeruni, m. 974-1048 yılları arasında İran'ın Şiraz şehrinde bulunan Kazerun beldesinde yaşamış önemli mutasavvıf; muhaddis ve mufessirlere aittir. Kazeruniyye tarikatının da kurucusu olan Ebu İshak; müritlerine özellikle ilmi tavsiye etmesinin yanı sıra; onları cihat için de teşvik etmiştir. Kazeruniyye tarikatı ile birçok İslam ülkesinde ribat ve hangahların kurulmasına öncülük etmiştir. Cihatçı müritlerini farklı ülkelere göndererek buralardaki fetihlere katılmalarını salık vermiştir. Çeşitli İslam ülkelerine giden bu müritler; bu ülkelerin İslamlaşmasında önemli roller üstlenmişlerdir. Özellikle o ülkenin sultanlarıyla birlikte hareket etmişler ve dönemin hükümdarlarından takdir görmüşlerdir. Kazeruniyye tarikatı, Anadolu'da daha çok Mürşidiyye ya da kurucusunun adından dolayı İshakiyye olarak bilinmektedir. Yıldırım Bayezid; İstanbul'un fethinde de yer alan Kazeruniyye tarikatına mensup dervişler için 1400 yılında Bursa'da bir zaviye yaptırmıştır. Ancak Bursa'da bulunan bu zaviye, Kazeruni dervişleri için Anadolu'da yaptırılan tek zaviye değildir. Evliya Çelebi, İbni Batuta gibi seyyahların ve bazı tarihçilerin de belirttiği gibi Anadolu'nun muhtelif şehirlerinde Kazeruniyye tarikatına mensup cihatçı dervişler için inşa ettirilmiş başka zaviyeler de bulunmaktadır. Konya, Erzurum, Edirne, Amasya, Erciş gibi Anadolu'nun farklı şehirlerinde de zaviye ve hangahlar kurulmuştur. Bu zaviyeler genellikle Ebu İshakhane adıyla anılmaktadır. Bu çalışmada, Kazeruniyye tarikatının Anadolu'ya ne zaman geldiği, nasıl yayıldığı ve teşkilatçı özelliğe sahip olan bu tarikatın Anadolu sahasındaki faaliyetleri üzerinde durulacaktır. Ayrıca, Kazeruni dervişlerinin Anadolu'da nasıl çalıştıkları; onlar için kaç tane zaviye yaptırıldığı ve bu zaviyelerin nerelerde bulunduğu incelenecektir.

“Fehîm-i Kadîm Divânı”nın Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü

Klâsik Türk şiirini anlamlandırmaya ve anlamaya yönelik çalışmalar birtakım yeni bakış açılarıyla ele alınmaktadır. Divân şiiri, XIII. yüzyıldan XIX. yüzyıl ortalarına dek etkisini sürdüren bir edebiyattır. Bu edebiyatta; kelime seçimi, vezin, ahenk, ses değeri ve anlam özellikleri bir şair için, çok büyük önem ifade etmektedir. Divân şiirinde kullanılan kelimeler, çoğu zaman asıl anlamlarından farklı kimliklere bürünebilmektedir. Bu da Divân şiirini anlamamızı zorlaştırmaktadır. Mevcut sözlükçülük anlayışı, sözcüklerin sadece ilk anlamlarına odaklanmış, bu şiiri anlamak isteyenler de bu anlamlardan yola çıkıp, şiiri eksik yorumlamış ya da anlamıştır. Yapılan bu çalışma, mevcut soruna bir parça çözüm bulma amacıyla yapılmıştır. *Fehîm-i Kadîm Divânı*’nın bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğünün ortaya konmasında amacımız, şairin kişisel üslûbunun ortaya konularak onun sözvarlığı hakkında bilgi sahibi olmak ve bu sözvarlığının şairin yeteneğinin ortaya çıkmasını sağlamaktır. Bu sayede şair ile ilgili yapılacak üslûp çalışmalarına bir bakış açısı ve katkı sağlamaktır. XVII. yüzyılın önemli şairlerinden olan Fehîm-i Kadîm, aynı dönemde ortaya çıkan Sebk-i Hindî tarzının da önemli bir temsilcidir. Genç yaşta vefat etmesine rağmen, sanatçı kişiliği genç yaşlarda olgunluğa ulaşmış ve etkisini Tanzimat Edebiyatı dönemine dek sürdürmüştür. Bu çalışmayla beraber Fehîm-i Kadîm’in sanatçı kişiliği ve sözü kullanmadaki yeteneği gösterilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın asıl amacı, bir şairin kullandığı sözcüklere ne şekilde anlam verdiği, hangi sözcükleri daha sık kullandığı, şiirini oluşturan söz varlığının ne ifade etmek istediğini ortaya çıkarmaktır.

15. yy Çağatay Hükümdarı ve Şairi Hüseyin Baykara'nın Şiir Dilindeki Türkçe Yönelimler

İslamiyet'in kabulünün ilk devrelerinde yoğun olarak Arapçayı bilim dili, Farsçayı edebiyat dili ve Türkçeyi yönetim dili olarak kullanma eğilimi gösteren Türk devletleri, zamanla bu üç dilin birleşimiyle daha işlevsel bir yazı dili geliştirmeyi başarmışlardır. Türk tarihinde Moğol istilaları ve Timur devri sonrasında; batıda Osmanlı, doğuda ise Çağatay Hanlığı olmak üzere iki büyük Türk devleti teşekkül etmiştir. Bu iki Türk hanlığının edebi yazı dilleriyle ufuklar açacak derecede ileri birer kültür ve medeniyet iklimi oluşturdıkları muhakkaktır. Çalışmamız, Çağatay Edebiyatı şairlerinden Hüseyin Baykara'nın Çağatay Hanlığı devrinde, Arapça ve Farsça etkisinde gelişen erken dönem klasik şiirdeki dil anlayışının aksine, 15. yy itibariyle yoğunlaşan ve şiir dilinde Türkçe unsurlara daha çok yer verilmesini amaçlayan "Türk dili" temayülünü incelemektedir. Bu çalışma; Baykara'nın, Türk dilinin şiir dili olarak gelişmesine yaptığı katkıların anlaşılmasına yöneliktir ve tarihsel veriler ile şairin belli başlı eserleri ışığında ele alınacaktır. İncelemede Hüseyin Baykara'nın, Türkçe unsurları hangi boyutlarda şiir diline dâhil ettiği, hükümdarlık yönüyle Türk dilinin gelişmesine ne gibi katkılarda bulunduğu ve son olarak bu temayülün, amacına ne oranda ulaşabildiğinin tespit edilmesine çalışılacaktır.

Türk İslâm Edebiyatında Faziletnâmeler ve Mekke, Medine, Kudüs, Şam Üzerine Yazılmış Manzum Bir Faziletnâme

İslâmî edebiyatlarda “Faziletnâmeler” adı altında edebî bir tür olarak gruplandırabileceğimiz ve şimdiye kadar bütünüyle üzerinde durulmamış hemen her konuda manzum/mensur, telif/tercüme pek çok eser mevcuttur. Bunlar mevzularına ve şekillerine göre tasnif edilip incelendikçe bilhassa Türk İslam Edebiyatı’ndaki edebî türlerin ve konuların bilinenden daha fazla olduğu görülecektir. Küçük veya büyük hacimde karşılaştığımız faziletnâme tipi eserler, çok kere isimleriyle türlerini ve muhtevalarını belirttiği gibi değişik bir isimle de karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma Mekke-i Mükerreme mücaviri ve Hicaz mütercimi Abdurrahman Şevkî (XIX. asır)’nin Teşvîku’l-Müştâk ve Teşrîkun li’l-‘Uşşâk isimli manzum şehir faziletnâmesinden hareketle hazırlanmıştır. Eser Mekke, Medine, Kudüs ve Şam şehirlerinin faziletlerini ve önemini anlatmaktadır. Şehir faziletnâmeleri, ikâmet edilen yerlerin maddî-manevî özelliklerinin veya ilmî, dinî (hac-umre) seyahatler vesilesiyle bir yerin gezilip görülmesi sonucu edinilen izlenimlerin anlatıldığı eserlerdir. Faziletnâmeler bazen bir muhîtin tarihî, kültürel, sosyal ve ekonomik durumunu resmeden; bazen de yalnızca fiziksel özelliklerini anlatan bir tür olma niteliği taşırlar. Bu çalışmada öncelikle faziletnâme ve özellikle şehir faziletnâmeleri üzerinde durulmuştur. Ardından faziletnâmenin bir tür kabul edilip edilmeyeceği tartışılmış ve şehrengiz, şehreşûb, menâsik-i hac, menâzil-i hac, seyahatnâme, bilâdiye, kasîde-i büldân veya esmâ-i büldân, tarif-nâmeler (halk edebiyatında yaygın), şehir mersiyeleri gibi diğer bazı türlerle şehir faziletnâmesi mukayese edilmeye çalışılmıştır. Son olarak da yukarıda ismi zikredilen Teşvîku’l-Müştâk ve Teşrîkun li’l-‘Uşşâk ayrıntılı şekilde tanıtılmıştır.

Uşşâkîlik'te Etvâr-ı Seb'â Yazma Geleneği ve Farklı Bir Örnek Olarak Abdurrahman Sâmi Efendi'nin “Kenzü'l- Ârifîn”i

Manevî bir hâl ve eğitimi bünyesinde barındıran tasavvuf, bu eğitim esnasında farklı metodlara yer vermektedir. Cemâl veya celâl tecellilerinin esas alınmasına göre seyr u sülûk usûllerinde ortaya çıkan farklılık nefsânî ve ruhânî tarikatları oluşturmuştur. Nefis terbiyesini esas alan tarikatlarda nefis yedi mertebe şeklinde eğitime tâbî tutulur. Bu tarikatlardan biri olan Halvetiyye'nin Uşşâkiyye kolu da aynı metodu uygulayan bir tarikattır. Bu çalışmada öncelikle etvâr geleneğinin nefsânî tarikatlarda yer almasına vurgu yapılarak etvâr-ı seb'â hakkında bilgi verilecektir. Bu tarikatlardan biri olan Uşşâkîlik'te etvâr geleneği üzerinde durulacaktır. Diğer taraftan rüyaların tasavvufî terbiyedeki önemi yer verilerek etvar geleneğinde sülûk esnasında rüyaların konumu ve rüya tabirlerinin sülûka etkisi konu alınacaktır. Abdurrahman Sâmi Efendi, 19. yüzyılda yaşamış bir Uşşâkî şeyhidir. Eserlerinde özellikle irşadı esas almıştır. Müellifin bu esas üzerine kaleme aldığı, kayıtlarda kayıp olduğu nakledilen *Kenzü'l-Ârifîn* adlı manzum eserde etvâr-ı seb'â geleneğine yer verşi ele alınacak bir diğer konudur. Ayrıca bu geleneğe ek olarak *Kenzü'l-Ârifîn* adlı eserde farklı bir özellik olarak karşılaşılan her bir tavırda rüya yorumlarının verilmesi üzerine bir inceleme sunulacaktır.

30. Oturum

İslam Tarihi ve Yazıcılığı

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Teyfur Erdoğan

Kongre ve Kültür Merkezi II. Salon

16.30-18.10

Halil İbrahim Hançabay

İslâm Tarihinde Vezirlik Müessesesinin Ortaya Çıkışı ve Mâhiyeti

Havva İslam Çelik

Yunan-İslam Medeniyeti Özelinde İki Medeniyetin Karşılaşması

Mesut Davulcu

*Kut'ül Ammare Savaşı'nın Basına Yansımaları ve Tarih Yazımı Açısından
Objektiflik Sorunsalı: Bir Harf ile Tarihi Manipüle Etmek-Edebilmek*

Safiye Süngü

Erken Dönem Tercüme Faaliyetleri ve İslâmi İlimlere Etkisi

İslâm Tarihinde Vezirlik Müessesesinin Ortaya Çıkışı ve Mâhiyeti

İslâm dünyasında vezirlik kurumunun Abbâsîler zamanında ortaya çıktığı ve devlet bürokrasisinde çok önemli görevleri yerine getirmeye başladığı genellikle kabul edilen bir görüş olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca vezir kelimesinin ıstılâhî anlamında da bir ittifakın olduğu görülmektedir. Vezir kelimesinin ıstılâhî anlamı ve vezirin selâhiyeti ile ilgili bu genel kabule karşın, vezirliğin İslâm toplumunda ne zaman ortaya çıktığına dair kaynaklarda doğrudan bir bilgiye yer verilmemiş olması, bu kurumun menşesine dair tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bu konuda öne sürülen iddiaları temelde iki kategoride incelemek mümkündür: İlk iddiaya göre söz konusu kelimenin kökeni Farsça'dır ve müslümanlar, bu kurumu bürokrasisi oldukça gelişmiş olan Sâsânîler'den (261-651) miras almışlardır. İkinci görüşe göre ise vezir kelimesi Arapça kökenlidir, zira farklı formlarda Kur'an-ı Kerim'de ve Hz. Peygamber'in hadislerinde geçmektedir. Ayrıca İslâm'dan önce de Araplar tarafından bilinen bu kurum İslâm tarihinin sonraki dönemlerinde müesses bir yapı haline gelmiştir. Burada iki temel görüş etrafında şekillenen tartışmalara değinildikten sonra Mâverîdî'nin tefvîz ve tenfîz şeklinde yapmış olduğu ayırımın tarihsel süreç içerisinde vezirlik kurumunun işleyişinde nasıl bir karşılık bulduğu meselesi üzerinde durulacaktır.

Yunan-İslam Medeniyeti Özelinde İki Medeniyetin Karşılaşması

Tarihte tüm insanlığın dikkatini çeken kırılmaların meydana geldiği dönemler büyük medeniyetlerin veya köklü geleneklerin karşılaşarak birbirini etkilediği ve birbirinden etkilendiği dönemlerdir. Arnold Toynbee'nin de zikrettiği gibi , *'Tarihin önemli dönüm noktaları medeniyetlerin veya halkların karşılaşmasıyla birbirlerine meydan okumaları sonucu oluşmuştur.'* Bu dönemler özellikle tarihin maddi ve manevi birikimlerini zirve noktaya taşımış ve insanlığın gelişmesinde başat bir rol oynamıştır. Bu minval üzerine bu çalışmada bu dönüm noktalarından biri olan Yunan -İslam medeniyetlerinin karşılaştığı ve birbirlerini etkileyerek günümüze bıraktıkları miras ele alınmaya çalışıldı. Din anlayışı, mitolojisi, ahlakı, sosyal ve siyasal yapısıyla çağdaş toplumun mucize olarak nitelendirdiği Yunan medeniyeti ve karanlık Ortaçağ'da bozulmuş sistemin çarklarını düzeltmek için ortaya çıkmış olan İslam medeniyeti, karşılaştıkları andan itibaren tarih seyrini değiştirmiş, Ortaçağ'ın entelektüel hayatının dinamiklerini yerle bir ederek, medeniyet binasını yeni bir sütun üzerine inşa etmişlerdir. Çalışma bu iki medeniyetin birbirleri ile karşılaştığı döneme kadar Ortaçağ'ın bilim ve kültür merkezlerinin kısa bir özetini içermekte, daha sonra Emevi ile başlayan tercüme faaliyetlerinin Abbasi ile kurumsallaşması ve bu kurumsallaşma ile Yunan- İslam medeniyetinin birbirlerini ne şekilde etkilediği ele alınmaktadır.

Kut'ül Ammare Savaşı'nın Basına Yansımaları ve Tarih Yazımı Açısından Objektiflik Sorunsalı: Bir Harf ile Tarihi Manipüle Etmek-Edebilmek

Nietzsche, Güç İstenci kitabında “pek çok göz vardır; sfenks'in bile gözleri var. Dolayısıyla pek çok doğruluk vardır ve dolayısıyla hiçbir doğruluk yoktur.” Söylemiyle aslında Tarih Bilimine bakış açımızın nasıl olması gerektiğinin ipucunu veriyor. Tarihi Bilimi mutlak doğru veya mutlak yanlışların olmadığı, elimizde ki verilerin kullanımına bağlı olarak şekillenebilen sosyal bir bilim dalı olması hasebiyle manipülasyona ve istismara açık bir alandır. Bu manipülasyonlar ise ne Tarih Bilimine ne de Bilim Dünyasına katkı sağlar. Katkı sağladığı tek alan ideolojilerdir. Bu makalede Türkiye’de “Kut’ül Ammare Zaferi” üzerinden basında meydana gelen tartışmalar incelenmiş olup, “unutturulan” kelimesinin ve iddiasının zihni altyapısı/dünyası, kendi içerisinde çelişen yönleri ele alınmaya çalışılmıştır. Muhafazakar kesimin “unutturma” tezine karşılık, seküler diye nitelendirebileceğimiz kesimin Osmanlı Zaferinden “korkma” ya da 23 Nisan Bayramına alternatif olarak piyasaya sürülmesi endişesi çeşitli köşe yazarlarının dilinden karşılaştırılmıştır. Hülasa olarak varlığından ve başarısından şüphe edilemeyecek bir zafer ve yansıtılan iki farklı bakış açısı “Tarih Yazımı” açısından tetkik edilmiştir. Ulaşılan bulgular üzerinden objektiflik ve pragmatizm tartışılmıştır.

Erken Dönem Tercüme Faaliyetleri ve İslâmî İlimlere Etkisi

Medeniyet sürekli bir yürüyüştür; her ulus, büyük medeni akışla birleşen ve ona karışan yeni bir sudur. O kendinden bir şeyler getirir. Getirdiklerini de büyük akışa katmasını bilmelidir. Karıştığı yerden itibaren de suyun akışına ayak uydurarak yeni karışlaştığı unsurları tanıyıp onlarla yoğrulup o akışın içinde kendine bir mecra edinin yeni uyanışlara yelken amalıdır. Uyanış devirlerinde yaratıcılık kudretini veren tercümedir. Hakikat odur ki, medeniyetin sürekli açılış yolu üzerindeki bütün esaslı uyanış hareketleri birer büyük tercüme devri ile başlamışlardır. "Tercüme hareketleri" medeniyetlerin ve kültürlerin birbirleriyle karışılaşıp temas kurmaları sırasında birikim ürünü eserlerin karışılıklı nakledilmesidir. İslam medeniyetinin oluşumunda ve tekmlnde diğer medeniyetlerin kendisini kabulünde erken dönem tercüme faaliyetlerinin katkısı küçümsenemeyecek derecede önem arz etmektedir. Çünkü ilimlerin temelleri bu dönemde atılmıştır. Makale; Giriş, İki Bölüm, Sonuç ve Kaynakadan oluşmaktadır. Bu makalede hicri ilk üç asırdaki Emeviler dönemi ve Abbasiler'in ilk iki yıllarını içine alan dönemlerindeki tercüme faaliyetlerini sunduktan sonra siyasi ve sosyal hayata, bilime etkilerini kısaca özetleyerek İslami ilimlere etkilerini sunmaya çalışacağız.

31. Oturum

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler - II

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Süleyman Güder

Kongre ve Kültür Merkezi III. Salon

16.30-18.10

Murat Aliu, Orhan Hayal

Türkiye'de Ulus İnşa Sürecinde Mekan ve Beden Politikaları

Yasin Küçükaya

Türkiye'de Doksanlar ve Politik Şiddetin Sürekliliği

Rukiye Ekinci, Büşra Kepenek

Avrupa'nın Ötekisi: Avrupa'da Müslüman ve Kadın Olmak

Türkiye’de Ulus İnşa Sürecinde Mekân ve Beden Politikaları

Şerif Mardin’in deyimiyle “tam bir ulus-devlet olarak kavramsallaştırılan” Türkiye Cumhuriyeti, yeni bir insan ve yeni bir toplum idealinin en bilinçli ifadesidir. Cumhuriyet, siyasal-kurumsal reformlarla Osmanlı’dan kopuşu bir anlamda gerçekleştirmiştir. Ancak Cumhuriyet reformlarının kurucu ideolojisi Kemalizm’i siyasal-kurumsal modernleşme ile sınırlandırmak yanlış olacaktır. Kemalizm, bunun ötesinde bir ufka sahiptir. Bu anlamda “İslami bir imparatorluktan laik bir ulus-devlete geçişi gerçekleştiren Kemalizm, devletin yapısını değiştirmenin ötesinde, Tanzimat’tan beri süregelen, gündelik aile yaşamına nüfuz etmekte olan medeniyet değiştirmenin en bilinçli ifadesidir.” Dahası Kemalizm, Türk insanının davranış kalıplarını, gündelik hayat pratiklerini, adab-ı muaşeretini, fiziksel görünümünü, cinsiyetler arası ilişkilerini dönüştürerek tahayyül ettiği medeni ulusun, medeni yurttaşları haline getirmek amacındadır. Bunu dini ve yerel kimliklerin şekillendirdiği öznenliği, parçalayıp nesnelleştirerek ve onda kendi tahayyülü çerçevesinde yeni bir öznenliği -bu defa daha evrensel-ulusal ölçekte kurulan- bedenselleştirerek yapmıştır. İşte bu amaç doğrultusunda uygulanan beden ve mekan politikaları, bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu çalışma, Michel Foucault’un iktidar-bilgi, iktidar-özne/beden ve iktidar-mekan arasındaki ilişkileri sorunsallaştırdığı yaklaşımından beslenmektedir. Bu bağlamda ulus inşa sürecinde bedenin vatandaşlaştırılması ve mekanın vatanlaştırılmasını, bedene ve mekana hasredilen medeni nitelikleri inceleyecektir.

Türkiye’de Doksanlar ve Politik Şiddetin Sürekliliği

Son yıllarda, Kürt meselesi özelinde “geçmiş ile yüzleşme” olgusu, toplumsal anlamda hafızaların tazelenebilmesi imkânını yaratarak hiç olmadığı kadar gündemleştirilmiş, bugüne kadar bahsi dahi açılmayan birçok “hakikat” gün yüzüne çıkarılmıştır. Özellikle “çözüm/barış süreci” ile birlikte geçmişe dönük izlekler, medya ve kamusal alanda oldukça yaygınlaştırılmıştır. Bu noktada şüphesiz en çok atıfta bulunulan dönem “90’lar” olmuştur. Çünkü 90’lar, Kürt illerinde Türkiye siyasi tarihinin “istisnai” ve “nevi şahsına münhasır” bir dönemi olarak devlet şiddetinin gözü altında kaybetmelere, faili meçhul cinayetlere, köy boşaltmalarına-yakmalarına, zorla koruculaştırmaya, zorla göç ettirmeye, yargısız infazlara, insanların asit kuyularına atılmalarına kadar vardığı “olağanüstü” pratiklerle kayda geçmiştir. T.Adorno, “Geçmişin İşlenmesi Ne Demektir?” isimli makalesinde Almanya’nın nasyonal sosyalizmle ne derece yüzleşebildiğini sorunsallaştırır. Adorno’ya göre nasyonal sosyalizm hala yaşamaktadır; çünkü savaştan ve soykırımdan sonra, geçmişte yaşanan hadiseleri mümkün kılan toplumsal ve siyasal koşullar yerli yerindedir. Bu anlamda Adorno, geçmişin, ancak geçmiş olanın nedenleri ortadan kaldırıldığında işlenebileceğini ifade eder. Çalışmamız Türkiye siyasi tarihinin kırılma noktalarından biri olan 90’ları ve o dönemde uygulanan politik şiddeti konu almaktadır. Bu yönüyle çalışmamız, geçmişin “işleneceği” değil “izlenebileceği” bir çalışma olacaktır. Bu döneme ilişkin olarak, Kürt illerinde kendisini gösteren devlet şiddetinin politik veçesi üzerinde durup şiddetin teorik çerçevesinin, kuramcılar nezdinde nasıl ve hangi yaklaşımlar yoluyla incelendiğine değineceğiz. Amacımız, 90’larda yaşanan insan hakları ihlallerini nicel bilançolar yoluyla ortaya koymak olmayacaktır. Bu anlamda yalnızca politik şiddetin doğrudan yahut dolaylı, resmi ve gayrı-resmi aktörlerini ele alacağız. Son olarak, ulus devlet bürokrasisinin ve mekanizmalarının, hâlihazırda, Türkiye’de kısmi dönüşümler geçirse de, yerli yerinde durduğunu ve dolayısıyla devlet şiddetinin bu yönüyle bir süreklilik arz ettiğini vurgulayacağız.

Avrupa'nın Ötekisi: Avrupa'da Müslüman ve Kadın Olmak

Avrupa'daki Müslümanlar kamu ve sosyal alanlarda çeşitli ayrımcılıklara maruz kalmakta, dolayısıyla bünyesinde yaşadıkları ülke ve toplumlara uyum problemi yaşamaktadır. Avrupa ülkeleri, bir yandan Müslümanların uyum konusunda isteksiz oldukları ve kendilerini soyutladıklarından şikâyet etmekte; bunun yanında İslam'ın görünürlük kazandığı alanlarda da yasaklayıcı kimi uygulamalara gitmektedir. Son dönemlerde Avrupa'da aşırı sağın yükselişi, ulusal ve yerel seçimlerde oy oranlarındaki artış, aşırı sağ örgütlerin çoğalması ve bu örgütlerin eylemlerini arttırması üzerinden okunabilir. Aşırı sağın en temel söylemlerinden olan göçmen/Müslüman karşıtlığının, toplumun geniş kesimlerine yayılarak siyasete yön vermesi de temel problem alanlarından birini oluşturmaktadır. Batı'nın yeni 'ötekisi' Müslümanlar, Avrupa tarafından çeşitli ayrımcılıkla karşılaşmaktadır. Avrupa'da ayrımcılığa sadece 'öteki' olarak adlandırılan etnik veya dini niteliğe sahip bireyler maruz kalmamakta, cinsiyet ayrımcılığı da önemli problemlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınların temel hizmetlerden yoksun olması, kaynaklara sahip olmada diğer cinse oranla adaletsizlik yaşaması, kadın-erkek arasındaki kişisel ilişkilerdeki güç dengesizliği, fiziki veya psikolojik şiddete uğraması, siyasette düşük oranda temsil edilmesi gibi problemler birçok toplumda kadınların karşı karşıya kaldığı problemlerdir. Birçok toplumda kadının karşı karşıya kaldığı bu durum, sadece Doğu toplumlarına özgü bir sorun olarak görünse de Avrupa'da da benzer durumlar yaşanmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Avrupa'da hem Müslüman hem de kadın olan bir bireyin çifte mağduriyetine ışık tutmaktır. Çalışma, literatür taraması yapılarak güncel raporlar ve haber takipleri neticesinde elde edilen verilerden oluşmaktadır.

32. Oturum

İLEM Lisans Oturumu - IV

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Adem Levent

Kongre ve Kültür Merkezi IV. Salon

16.30-18.10

Vedat Demirbilek

Fârâbî'nin Mutluluk Anlayışına Göre Hedonizm Eleştirisi

Berşan Karagül

*Koruyamamak ve Korumamak: Kültür Varlıklarının Yok Olabilirliğinin
Bellek Açısından Tartışılması*

Ömer Ağca

Japonya'da Sivil Din: Yasukuni Tapınağı Örneği

Zeynep Bozkaya

Devletlerin Cezalandırma Politikaları Hakkında Eleştirel Bir İnceleme

Fârâbî'nin Mutluluk Anlayışına Göre Hedonizm Eleştirisi

Bu çalışmada bireyin toplumsal ve siyasi varlık alanında pratikler aracılığı ile ulaşılan metafizik temelli bir mutluluk anlayışına sahip Farabi ile bireyin siyasal olandan ayrıştırılıp bireysel mutluluğu ana eksenine alan Helenistik dönemin öncülerinden Epikür ve Kirene okulunun felsefesini oluşturan haz merkezci mutluluk görüşleri tartışılacaktır. Hedonizmin bu iki temsilcilerinin ayrıştıkları nokta ise şudur: Bir taraf yemek ve içki gibi hazları pozitif bir haz olarak tanımlayıp bunu amaç edinirken, diğer taraf ise ruhunu acılardan arındırıp hazza ulaşmayı amaç edinir. Kirene okulu temsilcileri için amaç olabilecek ve kendisinden gayrısını kendisi için araç sayılabilecek tek şey hazzın (hedone) kendisidir. Hazların özü itibarıyla acı yokluğundan meydana geldiğini belirten Epikür'e göre ise hazlar insanın doğasına ait olan ilk iyidir. Mutluluğu dünyada ve ahiretteki mutluluk olarak inceleyen Farabi ise hazları amaç olarak değil araç olarak, dünyadaki mutluluğu sağlamda ve ahlaki bir ölçülülüğü bulma yolunda bir vasıta olarak görmektedir. İki mutluluk anlayışı da ahlaki temellidir. Bu anlamda birtakım ortaklıklar barındırmaktadır. Ancak ayrışmalar ise daha temel düzeyde farklılıkları barındırmaktadır.

Koruyamamak ve Korumamak: Kültür Varlıklarının Yok Olabilirliğinin Bellek Açısından Tartışılması

Önceki kuşaklar tarafından yapılmış, evrensel değer taşıdığı düşünülen anıtlar, yapı toplulukları ve sit alanları olarak tanımlanan kültür varlıklarının, korunması ve yaşatılması adına her dönem yürütülmüş sayısız çaba söz konusudur. Koruma, önceleri sadece anıtların korunması olarak değerlendirildiğinden günümüzdeki kadar geniş bir bakış açısı söz konusu değildi. Koruma kuramlarının belli tüzükler ile ele alınması ve yasalar aracılığıyla gelişmesi, 20.yy boyunca artmış ve siyasi otoriteler tarafından yüksek yaptırımlar yoluyla ciddiye alınmaya başlanmıştır. Ancak bu denemelerin de istenilen amaca ulaşamadıkları söylenebilir. Çünkü, özellikle kültür varlıklarının dünyanın her yerine yayılmış olması, yapılan düzenlemelerin kapsayıcı olmasını zorlaştırmıştır. Bu süreçte kültür varlıklarının kimi yok olurken, korunmaya çalışılanları da tahripten kurtulamamıştır. Kültür varlıkları yok olurken beraberinde taşıdığı birtakım değerler ve bu değerlerin ortaya koyduğu, insanlığa da mal edilebilecek bir “bellek” de yok olmaktadır. Bu çalışmada, kabul görmeyen ancak kültür varlıklarının doğasında var olan “yokoluş” un koruma kuramlarında yer bulması için, mirasın yok oluşunun sebeplerinin neler olabileceği ve nasıl kabul edilebileceği sorusuna odaklanılacaktır. Çalışma kapsamında kültür varlıklarının neden korunduğu tartışılacak ve özellikle kültürel mirasın korunduğu ancak belleğin yok olduğu durumlar örneklerle sunulacak, yok olan belleğin beraberinde taşıdığı değerlerin nelere olabileceği ortaya konulacaktır. Çalışma boyunca akılda tutulan “Neden Koruyoruz?” sorusu, belirtilen sorunsal ile ilişkilendirilerek tartışmaya dahil edilecektir.

Japonya’da Sivil Din: Yasukuni Tapınağı Örneği

Japonya, uzun yüzyıllar boyunca Avrupa’daki feodalizme benzer bir siyasi sistemle yönetilmiş ancak Meiji dönemindeki modernleşme çalışmaları ile merkezi bir güç etrafında birleşen modern bir devlete dönüşmüştür. Bu radikal değişim, kısa sürede teknik ilerlemenin ve uluslararası siyaset sahnesinde güçlü bir aktör olmanın yolunu açmıştır. Sivil Din kendini semboller, ritler ve inançlar etrafında görünür kılan; insanların kendi toplumlarına ve toplumu şekillendiren, toplumun sürekliliğini sağlayan milliyet ve devlet gibi kavram ve yapılara bir kutsiyet atfetmesiyle oluşan/atfetmesini sağlayan bir sistemdir. Modern dünyada, milliyet ve ulus-devlet gibi modern kutsallar etrafında inşa edilen toplumların tarihsel dini ile çatışacak yahut ondan beslenecek şekilde inşa edilmiş seküler bir dindir. Bu çalışmada modernite öncesi Japon siyasal sistemine göz atılacak, modern Japon devletinin temellerinin atıldığı 1868-1890 yıllarında kurulan sivil dinin bir kısmı bugün dahi kullanımda olan yapıtaşları incelenecek ve dağınık ve geleneksel bir siyasal-sosyal sistemden kısa sürede modern ve güçlü bir Japon devletinin nasıl oluştuğu anlaşılmasına çalışılacaktır. Buna göre sivil din mehfumunun sembolik ve pratik düzlemde kendini gösterdiği alanları kavrayabilmek için önemli olan milliyetçiliğin doğuşu ve güçlenmesi, Japonya’nın tarihsel dini ile sivil din arasındaki uyum ve imparatorun ilahlılığı gibi meseleler birbirleriyle olan ilişkileri üzerinden incelenecek ve modern Japon devletinin kuruluş süreci anlaşılmasına çalışılacaktır. Son olarak İkinci Dünya Savaşı sonrası savaş kayıplarının anısına inşa edilen Yasukuni tapınağı çalışmanın odak noktası yapılmak suretiyle bugün Japonya’nın sivil din ile ilişkisi incelenecektir. Böylece “sivil din” kavramının ışığında Japon modernleşmesi ile “teknik ilerleme”nin ötesinde, sosyal ve siyasal sistemleri temelinden değiştiren ve bunların özüne nüfuz eden bir dönüşüm yaşandığının altı çizilecektir.

Devletlerin Cezalandırma Politikaları Hakkında Eleştirel Bir İnceleme

Suç; insanların toplumda yaşamsal faaliyetlerine devam ederken en basit şekliyle ege-
men erkin yap veya yapma dediği birtakım kurallar bütününe uymama neticesinde mey-
dana gelir. Cezalandırmaysa işlenen suç neticesinde bireye bu suçun diyetini ödemek
veya bireyin suç işlemesini engellemek maksadıyla ıslah etmek biçiminde ortaya çıkar.
Peki, 'erk' bireyi cezalandırırken suçun işlenmesinin altında yatan sebepleri, bireyin han-
gi toplumda yetiştiğini, nasıl bir eğitim aldığı ne kadar nazara alır? Dahası bireyin ceza-
landırıldıktan sonraki hayatını ne şekilde idame ettireceğini ne kadar umursamaktadır
veya umursamakta mıdır, bu bağlamda neler yapabilir? Günümüz üzerinden değerlen-
dirirsek, bireyin suç işleme potansiyelinin yetiştiği çevre, ailenin maddi durumu, aldığı
eğitimle doğru orantılı olduğunu görmekteyiz. Dolayısıyla suç işleyen veya suç işlemeye
itilen insanların hayata adapte olmasını sağladığımızda, toplumun yaşam kalitesi artar-
ken, suç işleme oranı azalacaktır. Doğru cezalandırma sistemiyle suç oranı azaltılırken,
aynı zamanda bir fırsatı olsa belki de suç işlemeyecek olan bireye şans tanınması müm-
kün olacaktır. Basit suçlardan yıllarca hapis yatıp çıkmış insanın azılı bir suçlu olarak
hayata karıştığı, sabıka kaydının olması nedeniyle hayatını idame ettirebileceği bir işe
giremeyip yeniden suça yönelmesi durumu toplumsal gerçekliklerimizdendir. Cezaevle-
ri, kapitalist devleti görmezden gelirsek, ekonomik anlamda daha işlevsel kullanılabil-
cekken bütçelere yük olmaktadır. Tüm bu olguları dikkate alıp suç işleyenlerin de toplu-
mun belirli bir kesimini oluşturduğunu ve devletin egemenliği altındaki tüm bireylerin
devletin sorumluluğu altında olduğunu hesaba katarak, çalışmamızda "bireyi topluma
kazandıracak, suç oranının azalmasına yardımcı olacak ve hürriyeti bağlayıcı suçların
ekonomideki yükünü azaltacak cezalandırma sistemi nasıl olabilir" sorusuna cevap
aranmaya çalışılacaktır.

DÜZENLEME KURULU

Abdulkadir Macit, Yrd. Doç. Dr., Kocaeli Üniv., İslam Tarihi ve Sanatları
Abdüllatif Tüzer, Prof. Dr. Muş Alparslan Üniv., Rektör Yardımcısı
Adem Levent, Yrd. Doç. Dr., Muş Alparslan Üniv., İktisat Bölümü
Atik Aslan, Yrd. Doç. Dr., Muş Alparslan Üniv., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Kadir Budak, İlmi Etüdler Derneği
Kubilay Zekai Eroğlu, İlmi Etüdler Derneği
Mehmet Yıldırım, İlmi Etüdler Derneği
Meryem Çapın, İlmi Etüdler Derneği
Rahile Kızılkaya Yılmaz, Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniv., Temel İslam Bilimleri
Süleyman Güder, Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniv., Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
Ümit Güneş, Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniv., Gemi İnşaatı ve Gemi Makineleri Mühendisliği Bölümü

SEKRETERYA

Abdülmecit Yıldırım, Arş. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, İktisat Bölümü
Abdulsamet Çelikçi, Arş. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Duygu Öksünlü, İlmi Etüdler Derneği
Esra Çifci, İlmi Etüdler Derneği
Hafsa Nur Aslanoğlu, İlmi Etüdler Derneği
İzzet Gülaçar, Arş. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri
Meryem Çapın, İlmi Etüdler Derneği
Sabri Ege, İlmi Etüdler Derneği
Yusuf Safa Selvi, İlmi Etüdler Derneği

BİLİM KURULU

Abdulkadir Macit, Yrd. Doç. Dr., Kocaeli Üniv., İlahiyat Fakültesi
Abdülcelil Bilgin, Doç. Dr., Muş Alparslan Üniv., Temel İslam Bilimleri
Abdüllatif Tüzer, Prof. Dr., Prof. Dr. Muş Alparslan Üniv.
Adem Korkmaz, Prof. Dr. Süleyman Demirel Üniv., İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
Adem Levent Yrd. Doç. Dr., Muş Alparslan Üniv., İktisat Bölümü
Adem Palabıyık, Yrd. Doç. Dr., Muş Alparslan Üniv., Sosyoloji Bölümü
Ahmet Ayhan Koyuncu, Yrd. Doç. Dr., Muş Alparslan Üniv., Sosyoloji Bölümü
Ahmet Köroğlu, Arş. Gör., İstanbul Üniv., Siyasal Bilgiler Fakültesi
Ahmet Türkan, Yrd. Doç. Dr., Dumlupınar Üniv., Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü
Ali Büyükkaslan, Doç. Dr., İstanbul Medipol Üniv., İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Atik Aslan, Yrd. Doç. Dr., Muş Alparslan Üniv., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

- Ayhan Tek, Yrd. Doç. Dr., Muş Alparslan Üniv., Kürt Dili ve Edebiyatı
- Aykut Küçükparmak, Yrd. Doç. Dr., Muş Alparslan Üniv., Felsefe Bölümü
- Berat Açıl, Yrd. Doç. Dr., İstanbul Şehir Üniv., Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
- Berat Çiçek, Yrd. Doç. Dr. Muş Alparslan Üniv., İşletme Bölümü
- Betül Sinan Nizam, Yrd. Doç. Dr. Fatih Sultan Mehmet Üniv., Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
- Bilal Kemikli, Prof. Dr., Uludağ Üniv., İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü
- Bünyamin Bezci, Doç. Dr., Sakarya Üniv., Kamu Yönetimi Bölümü
- Ercan Alkan, Arş. Gör. Dr., Marmara Üniv., İlahiyat Fakültesi
- Ercan Şen, Yrd. Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniv., İslami İlimler Fakültesi
- Erkan Erdemir, Doç. Dr. İstanbul Şehir Üniv., İşletme Bölümü
- Erol Yıldırım, Yrd. Doç. Dr., Medipol Üniv., Psikoloji Bölümü
- Ertuğrul Ökten, Yrd. Doç. Dr., İstanbul 29 Mayıs Üniv., Tarih Bölümü
- Eyüp Al, Arş. Gör., Marmara Üniv., İletişim Fakültesi
- Fatih Savaşan, Prof. Dr., Sakarya Üniv., Maliye Bölümü
- Faruk Taşçı, Doç. Dr., İstanbul Üniv., Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
- Faruk Yaslıçimen, Dr., Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı
- Fatih Yiğit, Yrd. Doç. Dr., Medeniyet Üniv., İşletme Bölümü
- Gökhan Şener, Öğr. Gör., Medipol Üniv., Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
- Haluk Alkan, Prof. Dr., İstanbul Üniv., Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
- Haluk Songur, Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniv., Hukuk Tarihi Bölümü
- Hamdi Çilingir, Dr., İlmi Etüdler Derneği
- Hayrettin Nebi Güdekli, Arş. Gör., Marmara Üniv., İlahiyat Fakültesi, Kelam Anabilim Dalı
- Hidayet Kara, Yrd. Doç. Dr., Muş Alparslan Üniv., Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü
- İbrahim Bülbül, Yrd. Doç. Dr., Muş Alparslan Üniv., Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
- İbrahim Halil Üçer, Yrd. Doç. Dr. İstanbul Medeniyet Üniv., Felsefe Bölümü
- İhsan Fazlıoğlu, Prof. Dr., İstanbul Medeniyet Üniv., Felsefe Bölümü
- İsa Işık, Yrd. Doç. Dr., Muş Alparslan Üniv., Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
- Kadir Yıldırım, Doç. Dr., İstanbul Üniv., İktisat Bölümü
- Latif Karagöz, Arş. Gör., İstanbul Medeniyet Üniv., Psikoloji Bölümü
- Lütfi Sunar, Doç. Dr., İstanbul Üniv., Sosyoloji Bölümü
- M. Cüneyd Kaya, Doç. Dr., İstanbul Üniv., Felsefe Bölümü
- Mahmut Bilen, Prof. Dr., Sakarya Üniv., İktisat Bölümü
- Mahmut Hakkı Akın, Doç. Dr., Konya Necmettin Erbakan Üniv., Sosyoloji Bölümü
- Mahsum Aytepe, Yrd. Doç. Dr., Muş Alparslan Üniv., Temel İslam Bilimleri Bölümü
- Mehmet Ali Büyükkara, Prof. Dr., İstanbul Şehir Üniv., İslami İlimler Fakültesi
- Mehmet Bahçekapılı, Doç. Dr., İzmir Katip Çelebi Üniv., Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü

Mehmet Güneş, Doç. Dr. Marmara Üniv., Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Mehmet Özturan, Yrd. Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniv., Felsefe Bölümü
Mehmet Şerif Eskin, Arş. Gör., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniv., Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Murat Çemrek, Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniv., Uluslararası İlişkiler Bölümü
Murat Şentürk, Yrd. Doç. Dr. İstanbul Üniv., Sosyoloji Bölümü
Mustafa Kömürçüoğlu, Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniv., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
Mustafa Tekin, Prof. Dr., İstanbul Üniv., Din Sosyolojisi Bölümü
Mustakim Arıcı, Yrd. Doç. Dr. İstanbul Üniv., Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü
Nail Okuyucu, Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniv., İlahiyat Fakültesi, İslam Hukuku Anabilim Dalı
Necati Anaz, Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniv. Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Necmettin Kızılkaya, Doç. Dr., İstanbul Üniv., Temel İslam Bilimleri Bölümü
Nezir Akyeşilmen, Doç. Dr. Konya Selçuk Üniv., Uluslararası İlişkiler Bölümü
Nihat Erdoğmuş, Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniv., İşletme Bölümü
Orhan Kesintaş, Yrd. Doç. Dr., Muş Alparslan Üniv., Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi
Osman Yılmaz, Yrd. Doç. Dr., İstanbul Sabahattin Zaim Üniv., Arapça Öğretmenliği Bölümü
Ömer Esen, Yrd. Doç. Dr., Muş Alparslan Üniv., İktisat Bölümü
Ömer Türker, Doç. Dr. Marmara Üniv., İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü
Rahile Kızılkaya Yılmaz, Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniv., İlahiyat Fakültesi
Recep Aslan, Doç. Dr., Muş Alparslan Üniv., Temel İslam Bilimleri Bölümü
Rifat Türkel, Yrd. Doç. Dr., Dumlupınar Üniv., Temel İslam Bilimleri Bölümü
Serhan Afacan, Dr. İran Araştırmaları Merkezi
Servet Şengül, Yrd. Doç. Dr., Muş Alparslan Üniv., Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Süleyman Güder, Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniv., Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
Şevki Işıklı, Yrd. Doç. Marmara Üniv., Gazetecilik Bölümü
Şükrü Sim, Doç. Dr., İstanbul Üniv., Radyo-Televizyon ve Sinema Bölümü
Taha Eğri, Arş. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi, İktisat Bölümü
Teyfur Erdoğdu, Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniv., İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü
Ubeydullah Sezikli, Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniv., İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü
Yunus Çolak, Arş. Gör., Kırklareli Üniv., Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Yusuf Adıgüzel, Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
Yusuf Alpaydın, Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü
Yusuf Batar, Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, İlahiyat Din Eğitimi Bölümü
Yusuf Ziya Gökçek, Öğr. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, Sinema-Tv Bölümü

Bitlis Tatvan Ahlat turu

13 Mayıs 2017 Cumartesi / 09:00 - 15:00

[illegible]

[illegible]

[illegible]